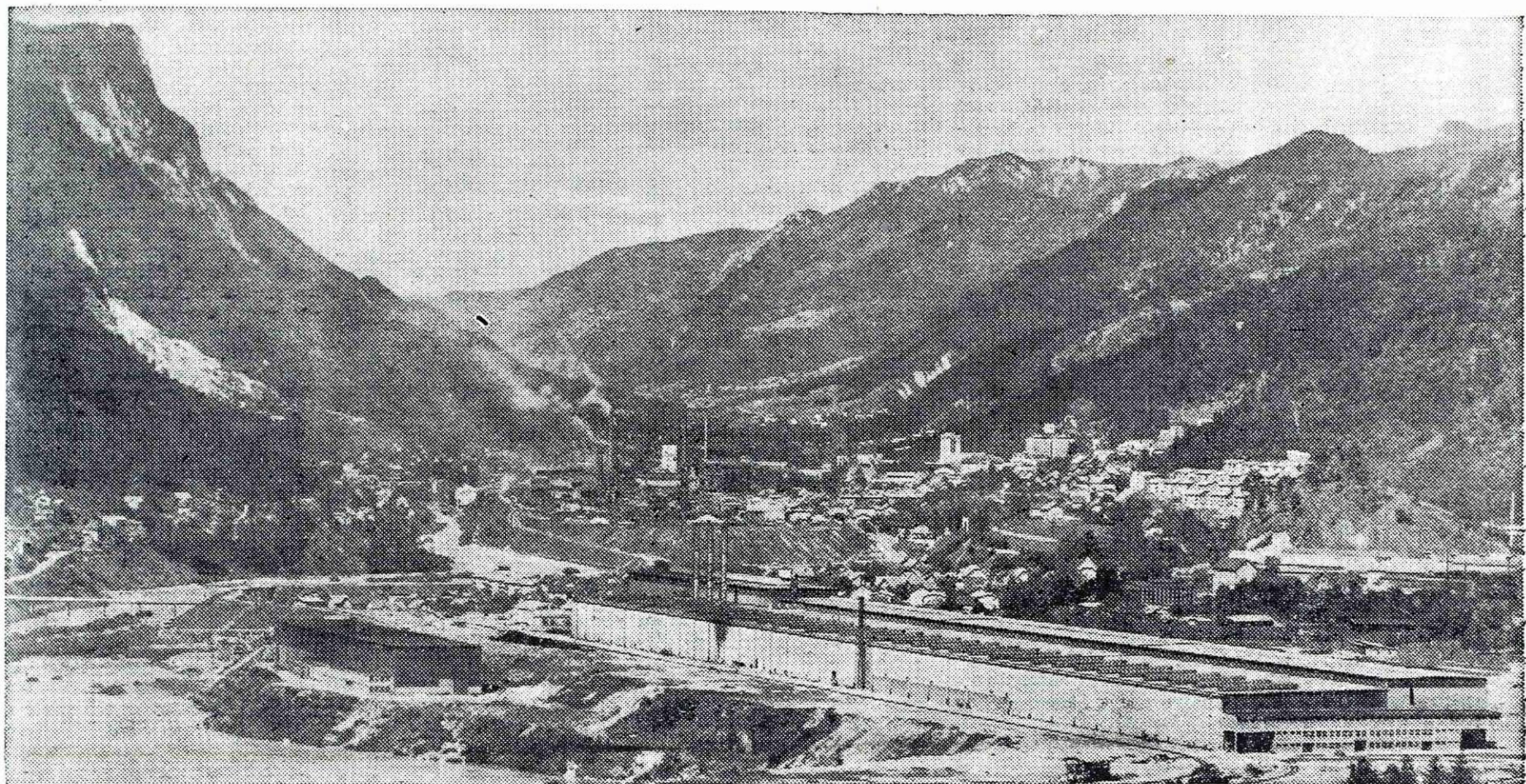

Jesenice, 27. novembra 1968

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja«, Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo 483, administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

SREBRNI JUBILEJ REPUBLIKE

V hudem in surovem času, se je pred 25 leti v malem bosenskem mestu, v poznojesenskem, mrzlem in deževnem večeru rodila REPUBLIKA.

Na zborovanju pod bosenskimi planinami so se zbrali delegati iz vse Jugoslavije, od mož z osivelimi glavami in golobradih mladeničev, delavcev in profesorjev, kmetov in književnikov, višjih oficirjev nove armade in borcev, do duhovnikov in žena, ogrnjenih v preproste kmečke rute ter intelektualke. Le-ti so predstavljali jugoslovanske narode, ki so se dneve in dneve prebijali skozi sovražne zasede in mimo sovražnikovih postojank, da na zborovanju sprejmejo sklepe, ki bodo zbrisali mračno preteklost in odprli novo stran v zgodovini naših narodov.

Naši narodi so sami skovali svojo zgodovino. Nikogar niso vpraševali ali naj zgrabijo za orožje, da se bodo borili za svojo svobodo, nikogar niso vprašali, kako naj rešijo vprašanja od katerih je odvisna nadaljna usoda jugoslovanskih narodov. Odločili so sami, ne da bi se ustrašili žrtev. Dovolj so imeli poguma, da novo stran v zgodovini napišejo sami, neodvisni od drugih.

Tako se je med grmenjem topništva, ki se je v bosenskih planinah bilo s sovražnikom, v mrzlem in deževnem večeru rodila REPUBLIKA.

Ob srebrnem jubileju REPUBLIKE, se zvrstijo pred nami kot na filmskem platnu vse zmaga in porazi, vsi vzponi in padci, vse številne žrtve in gorje iz česar se je razvila nova Jugoslavija.

Vse porodne bolečine smo morali sami pretrpeti in imeli dovolj moči in poguma, da smo v teh 25 letih prešli vse ovire in težave. Zato je REPUBLIKA še bolj naša, še bolj nam je prirasla k srcu in kdor bi segal po njej, bo naletel na spontan odpor vseh naših narodov. Preveč je bilo trpljenja, žrtev in gorja, da bi pustili komurkoli, da bi segal po naši svobodi. Kajti REPUBLIKA nam pomeni svobodo, mir, bratstvo in enotnost med narodi, humanizem in socializem. REPUBLIKA to smo mi bratski jugoslovanski narodi, to smo Jeseničani, Slovenci in Jugoslovani, ki smo se že leta 1941 odločili, da se bomo ne glede na ceno uprli fašizmu in do popolne zmage borili za svobodo, za REPUBLIKO, za zvezo enakopravnih jugoslovanskih narodov. Cena je bila zelo visoka in zato se ne bojimo nikogar in ničesar. S tovarišem Titom smo bili in ostanemo do končne izgradnje samoupravne, neodvisne in svobodne socialistične Jugoslavije.

Ob srebrnem jubileju
nove Jugoslavije,
čestitajo vsem članom
delovnega kolektiva
ter vsem svojcem
in občanom ter jim želijo
še mnogo delovnih
uspehov in osebnega
zadovoljstva

- UPRAVA ŽELEZARNE,
- SAMOUPRAVNI
ORGANI PODJETJA
IN DELOVNIH ENOT,
- SINDIKALNA
ORGANIZACIJA,
- KONFERENCA
ZVEZE KOMUNISTOV
- KONFERENCA
ZVEZE MLADINE
- UREDNIŠTVO
ŽELEZARJA

dipl. inž. Ivo Arzenšek

Nekaj misli o pripravi gospodarskega načrta za leto 1969

Že nekaj časa smo sredi resnih razgovorov in priprav za gospodarski načrt naslednjega leta, tako da bodo samoupravni organi del tega, to je količinski plan in realizacija, sprejemali že naslednje dni, postopoma bodo pa predloženi še vsi ostali dokumenti, ki tvorijo kompleksno celoto. S stališča realnega načrtovanja naloga ni lahka, posebno ob dejstvu, da bo letošnji poslovni rezultat negativen pri precej večji proizvodnji in realizaciji. Tudi pogoji gospodarjenja za naslednje obdobje, tako glede

akumulacije in obremenitev delovne organizacije, vsaj zaenkrat ne kažejo na bistvene premike. Glavna smer plana gre predvsem v optimizacijo in racionalnost proizvodnje ter na kritično presojo vseh vrst poslovnih stroškov. Pri tem pa ne smemo mimo dejstva, da ob tako nizki akumulaciji, ki ne pokriva niti osebnega dohodka, nastajajo v naslednjem letu dodatni stroški in obliki obresti investicijskih kreditov. Ob taki situaciji so za delovno organizacijo nespre-

jemljive kakršne koli podražitve (n. pr. transport, energija), kakor tudi ne povečanje stopenj prispevkov od OD.

Bagovna proizvodnja se nasproti oceni izvršitve za leto 1967 povečuje za 7 %, medtem ko se pri realizaciji — prodaje predvideva porast za 10 %. Razliko med obsegom proizvodnje in realizacijo pomeni premik v strukturi proizvodnje, kar je predpogoj za povečanje prodajne cene, ki je zadnja tri leta v stalnem upadanju. Določene spre-

membe nastajajo tudi v obsegu izvoza, kar je pogojeno z večjim povpraševanjem na domačem tržišču. Prekome izvoz v letošnjem letu, zaradi posledic stagnacije domačega trga v letu 1967 in delno tudi letu 1968, je v veliki meri vplival na poslabšanje poslovnega rezultata.

Posebna težina problema je na področju stroškov. Pri tem gre za čiste materialne stroške (vložni material — vključno surovine, repro material, energija itd.) ter za ostale poslovne stroške kot n. pr. obveznosti družbi v obliki prispevkov, stroški kapitala in interni splošni stroški poslovanja. V 1. slučaju gre za izvajanje realnih normativov specifične potrošnje in izplenov, v drugem pa za temeljito analizo in pretres vseh vrst poslovnih stroškov ki v vedno večji meri znižujejo akumulativnost podjetja.

Nedavno je bil sprejet zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah, sledi pa še dopolnjen zakon o knjigovodstvu. Uvajajo se precejšnje spremem-

be in novitete, vendar na žalost kakor običajno, šele ob pragu novega poslovnega leta in to za tako delikatno področje. Proizvodni plan zahteva tudi pospešeno delo na tehnološkem razvoju, kakor tudi mehanizacijo proizvodnih naprav, pri čemer pa moramo vedeti, da je za to denar omejen in je večji del amortizacije že angažiran tudi v prihodnjem letu. Ko govorimo o proizvodnih napravah ne smemo prezreti človeka kot proizvajalca in upravljalca. Pri tem mislim na plačilo po delu ter s tem v zvezi nivo OD in sistem nagrajevanja. Težave, ki pri tem nastopajo v letošnjem, bodo delno obstojale tudi v naslednjem letu. Rast OD naj bo skladna s povečanjem proizvodnih rezultatov. Sam sistem nagrajevanja pa je dopolnjevati z dodatnimi stimulacijami za zboljšanje normativa potrošnje in s tem v zvezi znižanje proizvodnih stroškov. Nivo OD pri posamezniku (interna delitev) mora biti v čim večji direktni odvisnosti od proizvodnega rezultata, sekundarna delitev pa predstavlja šele rezultat podjetja kot celote.

Eden izmed stalnih problemov je število zaposlenih. Načelo naj bo, da se v letu 1968 obdrži sedanji stalež s tem, da gre povečanje v posameznih obratih, kjer so realne potrebe, na račun znižanja v podjetju kot celoti. V večji meri kakor doslej, je potrebno usmerjati delovno silo, pri čemer pridejo v poštev obratni in medobratni premiki, razen tega pa določena rezerva ki obstoja posebno tam, kjer se zaenkrat vzporedno obratujemo.

Z vztrajnim prizadevanjem vseh članov kolektiva ter z večjo doslednostjo pri izvrševanju nalog na slehernem delovnem mestu, lahko zboljšamo vsaj del poslovnega rezultata.

Razgovor z direktorjem Železarne mag. inž. Petrom Kuncem

Zaposlitev in osebni dohodek je za pridne delavce zagotovljen

Ob dnevu republike, obletnici rojstva nove Jugoslavije, se običajno tudi kritično ozremo na dosežene rezultate v minulem obdobju, ker nam republika pomeni napredek, samoupravljanje in naša prizadevanja. S tem namenom smo prosili direktorja mag. inž. PETRA KUNCA, da nam odgovori na nekaj vprašanj.

UREDNIŠTVO: Kljub nekaterim zelo pomembnim rezultatom, ki jih je dosegel naš delovni kolektiv v letošnjem letu, pa je še vedno stanje v Železarni zelo kritično. Zanimajo nas najbolj kritični pokazatelji v poslovanju Železarne.

ODGOVOR: Blagovna proizvodnja raste in s tem tudi realizacija. Žal pa je ta proizvodnja veliko predraga. Poprčne cene, ki jih dosegamo, nam še vedno ne pokrivajo vseh stroškov in planiranih osebnih dohodkov. Posledice liberaliziranega uvoza se še vedno čutijo, ker smo na začetku leta zaključili za nas dokaj neugoden asortiment. Ker planirani osebni dohodek v višini 16 % od realizacije še vedno izplačujemo, tudi zadnji meseci še vedno povečujejo vsoto nepokritih osebnih dohodkov in s tem tudi izgubo. Stroški proizvodnje se še niso zmanjšali dovolj, čeprav rahlo zmanjšanje že opazimo. Predvsem moram poudariti, da izpleni za prvih deset mesecev niso na s sanacijskim programom predvideni višini. Enako moram trditi tudi za ostale specifične porabe tako za koks, mazut, ognjeodporno opeko itd.

UREDNIŠTVO: Našim bralcem smo že večkrat poudarili, kaj bi morala širša družbena skupnost narediti za sanacijo razmer v železarstvu. Tudi o notranjih ukrepih smo že pisali. Menimo pa, da se sprejete naloge v zvezi s sanacijo prepočasno uresničujejo. Kakšni ukrepi bodo po vašem mnenju še potrebni za hitrejšo uresničevanje sprejetih nalog?

ODGOVOR: Težaven položaj železarne zahteva našo veliko zavzetost znotraj in zunaj podjetja. Uprava je skupaj z družbeno-političnimi organizacijami poleg notranjih ukrepov tudi veliko delala na reševanju zunanjih težav in je del nalog že uspešno opravila. Kredit, ki smo ga že prejeli od republiškega rezervnega sklada, je že eden od temeljnih kamnov za sanacijo podjetja. Nekaj olajšav bomo še dosegli v decembru in v mesecih do sprejetja zaključnega računa. Delo na internem sanacijskem programu pa se odvija v drugo smer, kot pa je bilo predvideno. Vse preveč zaupamo tonazi in premalo realizaciji. Delamo dobro in se veliko trudimo, toda delo še ni dovolj preudarno in gospodarno. Vsi organizatorji proizvodnje se še niso polno zavzeli za dosego cilja. Še vedno

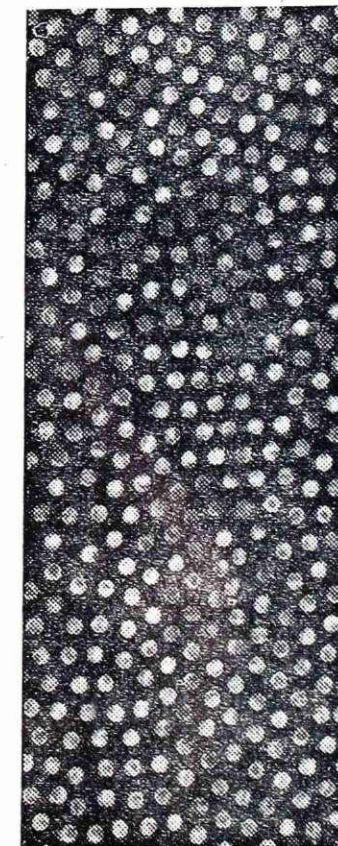
najdemo »tehtne« izgovore, zakaj nismo delali bolj ekonomično, nismo pa dovolj pronicljivi, da bi našli pot, po kateri bi dosegli tako planirani izplen, kot ostale planirane stroške. Vse kaže, da samo z nagovarjanjem in nagrajevanjem ne bomo mogli preusmeriti miselnosti in se bo zato potrebno s staro, zakoreninjeno miselnostjo spoprijeti tudi z bolj drastičnimi merami. Predlogi na zadnji konferenci obratovodij, predsednikov sindikalnih odborov in zborov delovnih enot so glede tega dovolj konkretni.

UREDNIŠTVO: V razgovoru pri predsedniku IS SRS Stanetu Kavčiču ste osebno zelo poudarjali večjo povezanost in sodelovanje s kovinsko predelovalno industrijo. Prosimo, da obrazložite to stališče, ki ga je podprl tudi predsednik Kavčič in poveste, če je bilo v tej smeri že kaj narejenega?

ODGOVOR: Geografski položaj in velikost naše Železarne na eni strani in relativno male tržne količine na drugi strani nam ne dovoljujejo, da bi gradili našo bodočnost na čisti bazični dejavnosti. Tako kot smo pred leti začeli z žebli in elektrodami, tako bi morali danes poiskati še nove možnosti za nadaljnje predelave proizvedenega jekla. Možnosti je več, tako bi lahko del naših izdelkov predelali v vijake, verige, mreže itd. ali pa jekla prek toplovaljanih trakov predelovali še naprej v hladnovaljana in tako oskrbovali dokaj razvito predelovalno industrijo gospodinjstvih strojev in potrebščin. Ob današnji konkurenci in razvitosti bi bilo nesmiselno začeti samostojno razvijati to dejavnost. Veliko bolj gospodarno je, da se povežemo s proizvajalci, ki so v bližini in skupno predelamo jeklo do finalnih proizvodov. V zadnjem mesecu smo imeli več razgovorov, na katerih so strokovnjaki Plamena iz Kroke, Verige iz Lesc in Železarne usklajevali razvojni program, da bi tako lahko gradili skupno bazo za bolj stabilno delo v naslednjih letih.

UREDNIŠTVO: Kakšne želje bi sporočili delovnemu kolektivu ob prazniku republike?

ODGOVOR: V letošnjem letu smo se veliko prizadevali, da bi s pridnostjo nadoknadili to, kar nam je bilo povsem neupravičeno odvzeto. Prešli smo nazaj na 48 urni tednik, tudi v nedeljah delamo, rezultati takega dela se že kažejo. Ob prazniku republike želim, da bi delovni člani našega kolektiva, prežeti z zavestjo, da so že veliko izboljšali svoje delo, še nadalje ostali v podjetju. Zaposlitev in osebni dohodek, ki sicer ni in tudi drugo leto ne bo tako napihnjen, kot je v nekaterih drugih manj napornih panogah, sta za pridnega jeseniškega železarja zagotovljena tudi za naslednja leta.

dipl. inž. Milan Marolt

Investicije v letu 1969

Prihodnje leto bo za naše podjetje leto obletnic in tudi v investicijskih letu, ki predstavlja v nekem smislu prelomnico.

Čeprav vprašanje denarja še ni docela rešeno, vendar računamo s tem, da bo naša tako imenovana prva faza investicijskih kreditov, katere smo najeli s pogodbami pri bankah v letu 1963 in 1965.

Oktobra meseca smo na delavskem svetu potrdili osnovni program razvoja združene podjetja slovenskih železarn. S tem smo sprejeli tudi zasnovo načrta gradenj v našem podjetju za naslednjih nekaj let.

Prihodnje leto bo torej potekalo na dogotavljanju sedanjih investicijskih del in na pripravi novih investicij.

S tem, da smo zagotovili dobavo elektro filtrov za aglomeracijo še v prvem polletju prihodnjega leta, smo zagotovili tudi možnost začetka obratovanja nove aglomeracije. Edina ovira, ki pogotuje rok dogotovitev in pričetek poizkusnega obratovanja, so obstoječe vodne rake. Odstranitev teh je zopet pogojena z ustavitvijo stare valjarne žice in s pričetkom rednega obratovanja v novi valjarni žice na Beli. Res je, da je rokavno vse nekam na tesnem. Če nam uspe, da lahko vsaj do konca meseca januarja prihodnjega leta, rake na območju gradilišča podremo, bomo zagotovili tudi pričetek poizkusnega obratovanja aglomeracije že v prihodnjem letu.

Od kaverperjev bo pred koncem letošnjega leta dogotovljena predelava drugega in nam za prihodnje leto ostane še tretji. Drugo leto se mora vložiti denar v predelavo Kaverperjev že vračati. Možnost obratovanja s povišano temperaturo predgretega zraka, se mora odraziti na proizvodnji surovega železa in na porabi koksa.

V jeklarni bo montiran 125 tonski livni ženjav. S tem se bodo izboljšali delovni pogoji v livni jami. Odpadli bodo časi čakanja peči na livni ženjav.

V valjarni žice bomo pri peči zamenjali hidravliko, ker se je izkazalo, da obstoječa hidravlika, ki je bila pred sedmimi leti dobavljena za manj zahtevno delo, le ne ustreza obstoječim potrebam. Dobava in delo bosta opravljena v prvem polletju prihodnjega leta. Pričakujemo, da bo nova valjarna žica do novega leta v polnem obratovanju.

Z valjarne imamo v pripravi še sledeča večja naročila: Žerjav z vrtljivo traverso 20 Mp za Belo in brusilni stroj za slabe.

V predelovalnih obratih je v načrtu prestavitve in rekonstrukcija obstoječih kontinuirnih žarilnih peči. Z nabavo nove naprave za zaščit-

ni plin, bi imeli možnost toplotne obdelave na predelani napravi za okrog 6000 ton trakov. Imeli bi pa tudi izboljšane pogoje za izdelavo nekaterih kvalitet, ki se pod obstoječimi pogoji tehnološke obdelave na trgu že izmikajo.

Že letos bomo pričeli predstavljati tudi obstoječi stari liniji za patentiranje, kar bo v pričetku drugega leta gotovo. V prvem polletju bodo dobavljeni trije novi vlečni stroji, ki bodo izpopolnili proizvodne zmogljivosti žičarne. Žebeljarna bo dobila nov lepenkar ter po vsej verjetnosti zavijalni stroj za žičnike. Ta bi omogočil mehanizacijo pakiranja žičnikov za nekaj več kot polovico naše proizvodnje. Nabava je zaenkrat še v pripravi. V elektrodnom oddelku je predvidena razširitev kapacitet za izdelavo bazičnih elektrod ter bodo deli za predelavo peči prispeli na Jesenice nekje marca prihodnjega leta.

Do meseca maja bodo stekli stroji tudi v našem novem računskem centru. Stavba bo z vsemi instalacijami gotova do marca. Upamo, da nam bo dotlej uspelo urediti z bankami tudi denar za to investicijo.

Kot vidite, sam obseg po naštevanku ni niti tako velik. Tudi ni rečeno, da bo možno vse uresničiti, saj iz navedb izhaja, da za vse ni še rešeno vprašanje denarja in da bo tudi same nabave treba še opravičiti, če so res gospodarne. Zaradi tega, ker so naše potrebe večje kot možnosti, bodo nastale mogoče tudi spremembe in bomo naročili to, kar bolj rabimo in bomo morali nekaj, kar sicer tudi rabimo, izpustiti. Resnično pa je vse, kar sem navedel doslej, samo dogotavljanje in izpopolnjevanje prvega dela naših gradenj.

Pri železarnah na vsem sve-

tu je tako, da investicije nikdar ne prenehajo in tako je tudi pri nas. Čeprav oblika financiranja nadaljnjih del še ni dogovorjena, so priprave v teku. Ne samo priprave, tudi naročila so že v teku. Rekonstrukcija novega plavža za katerega imamo že podpisane pogodbe, spada v ta sklop del. Na ta način bo možno, da bomo kmalu uskladili kapacitete proizvodnje in porabe sintra ter imeli tudi predpogoje za kasnejšo rekonstrukcijo jeklarne.

Za vsa dela, ki so predvidena v razvojnem programu slovenskih jeklarn, zbiramo dokumentacijo in ponudbe.

Razumljivo, da bodo vršili obrati tudi zamenjave amortiziranih strojev. Obseg teh zamenjav bo ostal v prihodnjem letu po vrednosti praktično enak letošnjemu.

Ko že pišem o delih v prihodnjem letu, želim ponoviti še nekaj o čemer sem že velikokrat pisal. Naša naloga je, da nove stroje tudi čimprej in čim bolj izkoriščamo. Stroje kupujemo zaradi tega, ker jih rabimo. Če pa vidimo, da nov moderen stroj z večjo storilnostjo stoji, medtem ko ob njem star stroj obratuje, potem dvomim o tem, da je bila nabava res nujna.

Strinjam se tudi z vsemi, ki pravijo, da je treba naročati samo res najboljše stroje in naprave. Tisti pregovor kar drži, ki pravi: »Nisem tako bogat, da bi poceni kupoval«. Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti na okoliščine v katerih se nahajamo.

Marsikdo od nas hodi peš, drugi si kupi kolo, zopet tretji »fiča« in kdor ima več denarja tudi močnejše vozilo. Vsak pa po svojih gmotnih sposobnostih. Tako delamo doma in kadar gospodarimo za sebe. Dajmo, delajmo in gospodarimo tako še za naše podjetje!

zmogljivost v proizvodnji surovega jekla okoli 12 milijonov ton. Na ta način bo novo združeno podjetje postalo eden izmed največjih proizvajalcev surovega jekla na svetu. Prvo in drugo sta ameriški družbi U. S. Steel Co. in Bethlehem Steel Co., tretji v kratkem združeno japonsko podjetje Yalata — Fuji in četrto prej omenjeno združeno podjetje v Zahodni Nemčiji.

POLJSKA — Poljske železarnе so v letu 1967 proizvedle prvič čez 10 milijonov ton surovega jekla oziroma 10,4 milijona ton. Za v bodoče računajo, da bodo postopno povečevali proizvodnjo na 11,2 milijona ton v letu 1970, 14 milijonov ton leta 1975, 17 milijonov ton leta 1980 in 20 milijonov ton v letu 1985. Priljubeno četrtno surovega jekla v letu 1985 bodo proizvajali kisikovi konvertorji.

Raztreseni kovanci

Pred nedavnim sem v ameriški strokovni reviji bral zanimiv zapis, ki ga zaradi aktualnosti v povzetku posredujem tudi našim bralcem.

Lastnik nekega manjšega podjetja je postajal vedno bolj vznemirjen, ker je pogosto opazoval v obratu ležati na tleh različne drobne, vendar še uporabne predmete. To so bili vijaki, matice in podoben material, ki ga je podjetje rabilo za proizvodnjo svojih izdelkov.

Nekega dne se je tega naveličal. Poslal je svojo tajnico v banko, da mu je prinesla vrečko drobiža. S tem drobižem je odšel v obrat, kjer so ležali po tleh vijaki in matice. V središču prostora je razvezal vrečko in razsul njeno celotno vsebino po tleh.

Delavci, ki so bili takrat zaposleni v tem obratu, so bili najprej izredno presenečeni, saj niso vedeli, kaj to pomeni. Vendar ko je minilo prvo presenečenje, so pričeli skupaj z delovodjem pobirati raztresene kovance. Bilo nam je jasno, da denar ne sme ležati na tleh. Morda so tudi mislili, da lastnik ni pri pravi pameti in bo prišel še kdaj drugič ter stresel še več denarja...

Naslednji dan je lastnik sklical sestanek vseh delavcev, zaposlenih v obratu, kjer je stresel po tleh kovani drobiž. Ko so se vsi zbrali, jim je dejal:

»Včeraj ste se najbrž vsi začudili, zakaj sem razsul denar po tleh. Vendar nikar ne mislite, da sem nor. Poskusil sem vas samo na čim bolj prepričljiv način opozoriti na to, da imamo v našem podjetju določen problem. Premalo pazimo, kako rabimo naš denar, oziroma kar je še bolj važno, kako ga brez potrebe razsipamo.

Kadar pridem v vaš obrat, mi ni prav, ko vidim na tleh ležati sicer še dober in vreden material. Zaradi nepazljivosti vam padejo na tla vijaki, matice in podobno. Vendar nikomur ne pride na misel, da bi jih tudi pobral, čeprav predstavljajo za naše podjetje denar. Vedeti moramo, da gre pri tem za denar, ki ga na takšen malomaren način izgubimo iz našega žepa. Kajti to nepotrebno zapravljanje dobrega materiala pomeni povečanje naših proizvodnih stroškov. Zato bomo morali ali zvišati ceno naših proizvodov, ali pa zmanjšati dohodek našega podjetja. To bo neprijetno za nas vse. Če bomo povečali cene, bomo zaradi konkurence manj prodali in s tem zmanjšali obseg dela v podjetju. Če bomo ohranili iste cene, bo zaradi višjih proizvodnih stroškov dohodek nižji. Oboje pa pomeni poleg manjšega dohodka v podjetju tudi nižji zaslužek za nas vse.

Tako je lastnik podjetja skušal na poseben in zelo nazoren način prepričati svoje delavce, da bi bolj pazili pri svojem delu na različen droben material. V svoji osnovi pa ima zgodba poanto v tem, da je tudi v kapitalističnem gospodarskem sistemu delavec življenjsko zainteresiran na znižanju proizvodnih stroškov. V nasprotnem se mu kaj lahko zgodi, da bo manj zaslužil, ali pa bo zaradi propada podjetja, kjer je zaposlen, ostal celo brez dela.

Zgodba je zanimiva in poučna tudi za naše razmere. Tudi mi imamo običajno pri delu z materialom in napravami dvojno merilo. Doma zelo pazimo na denar, ki ga trošimo, varčujemo z materialom, ki ga rabimo in skrbno vzdržujemo ter rokušemo z napravami, ki smo si jih kupili. Če gradimo garažo ali hišo, ni boljših organizatorjev dela kot smo takrat.

Ko smo na delu v železarni, se ti odnosi precej spremenijo. Material in stroji se nam ne smilijo, ker pač niso »naši«. Če bomo material malomarno trošili ali stroj zaradi malomarnosti pokvarili, se bo že našel nekdo, ki bo nabavil nov material in popravil stroj. Da s takim delom ustvarjamo nepotrebne stroške, nas preveč ne zanima.

Ob zaključku lahko poudarimo, da so naše razmere zelo podobne razmeram v opisanem podjetju. Razlika je samo v tem, da so cene naših proizvodov nepremične in jih ne moremo dvigniti. Zato ostane pri takšnem delu samo druga varianta. To pa je povečanje stroškov na račun manjšega dohodka. V primeru naše železarne je danes stvar že nekoliko drugačna. Ne samo zmanjšanje dohodka, temveč povečanje izgube...

K.

Železarski globus

FRANCIJA — Letošnje stavke, ki so bile delno povezane z znanimi poletnimi nemiri, so imele resne posledice tudi za francosko železarsko industrijo. Računajo, da so zaradi tega izgubili milijon ton proizvodnje surovega jekla. Poleg tega so sindikati dosegli s predstavniki železarskih družb sporazum o skrajšanju delovnega tedna brez znižanja prejemkov. Zaradi tega bodo lahko izkoristile francoske železarske družbe proizvodne zmogljivosti svojih obratov samo največ 80%.

ZAHODNA NEMČIJA — Dve veliki zahodnonemški železarni, August Thyssen Hütte in Hüttenwerk Oberhausen, se bosta združili. S tem bosta imeli skupno letno

dr. inž. Marin Gabrovšek

Znamo, če hočemo in smo pri delu dosledni

Poročilo o poslovanju podjetja za preteklih devet mesecev daje zaskrbujočo sliko o predvideni izgubi in splošni ekonomski problematiki poslovanja podjetja. Ne bi se na tem mestu spuščal v analizo vzrokov za sedanje stanje. Mimogrede povedano, je vzroke za tako stanje iskati v precejšnji meri tudi izven podjetja. To pa vsekakor ni in ne more biti razlog, da bi še v naprej ne iskali poti, kaj in kako delati v Železarni, da bi bili medsebojni odnosi, predvsem na področju proizvodnje, urejeni.

Na raznih konferencah, tako samoupravnih organov kakor tudi strokovnih služb, sprejemamo pogosto številne sklepe, kaj in kako urediti določene stvari. Ob tem se pa postavlja vprašanje, kako nam uspe posamezne sklepe realizirati in kakšni so rezultati, oziroma kako pristopamo k reševanju predloženih sklepov ali zahtev.

Če ocenjujem naše delo na osnovi zapisnikov pa tudi dejstev, potem bi opisal stanje nekako takole: rešimo tisto, kar je najnujnejše za redno proizvodnjo in probleme povezane s samoupravnimi akti. S časom pa zasledimo, da se že obdelani problem ponovno pojavi v razpravi kot nerešen, pri katerem koli organu v Železarni. Tako stanje daje vtis, da se pri urejanju poslovanja podjetja, pri tem mislim predvsem na proizvodnjo, vrtimo v začaranem krogu, brez izgledov za rešitev.

Kje so vzroki za to?

Mišljenja sem, da moramo vzroke iskati v naslednjem:

- nezadostna sistematična obdelava posameznih problemov;

- prenaplajene in večkrat nepremišljene odločitve, kar je večkrat pogojeno tudi s časom, v katerem moramo odločitev dati oziroma jo sprejeti;

- nedoslednost neposrednih proizvajalcev na delovnih mestih pri samem delu in uveljavljanju tehnoloških direktiv;

- odstopanje od postavljenih tehnoloških regulativov.

Lahko pa vse navedene vzroke strnem v eno samo besedo, da smo pri našem delu, milo rečeno, zelo površni. Vsi naporji uprave podjetja in samoupravnih organov, v pogledu sanacije sedanjega stanja, ne bodo dali zaželenih rezultatov, če ne bomo tudi sami odstopili od sedanje zelo ukoreninjene navade — površnosti pri delu. Mišljenja sem, da bo lahko letošnja, relativno visoka poslovna izguba, ponoven in

resen opomin vsem, tako strokovnemu kadru, kakor tudi samoupravnim organom, da bomo v bodoče le z doslednostjo pri delu na vseh nivojih dosegli zadovoljive rezultate v proizvodnji.

Ne morem zanikati naporov vloženih v delo v podjetju, niti zanikati uspehov doseženih s povečanjem proizvodnje, z večjo dinamiko dobav itd. Vendar nam vsakomesečna poslovna bilanca kaže, da so dosedanja napori in delo za uspešno poslovanje podjetja še nezadostni. Potrebne bodo korenite spremembe in ukrepi, ki bodo stabilizirali naše delo, predvsem v tehnološkem pogledu.

V tem pogledu oziroma na tem področju pa ima raziskovalni oddelček pomembno nalogo. Nujno je, da se postavljeno raziskovalno koncept, ki se nanaša na osvajanje proizvodnje in koordinacijo dela jeklarne — valjarne Beia, realizira in dokončno uveljavi na vseh področjih. Kljub neštetim nalogam in problemom, ki terjajo vsakodnevno intervencijo RO, je osnovna naloga v ureditvi tehnoloških procesov izdelave in predelave jekla. RO bo skupaj s strokovnim kadrom posameznih obratov izdelal tehnološke regulative za posamezne skupine jekel in dopolnil že obstoječe.

Ni mogoče trditi, da so že do sedaj izdani regulativi vsebinsko zadovoljivi. Nasprotno, so zelo sikromni in vsebujejo le osnovne točke posameznih faz izdelave in predelave jekla. Žal pa ugotavljamo, da se tudi teh regulativov v obratih v mnogih primerih ne pridržujejo, kar ima za posledico kvaliteten slabšo proizvodnjo in večkrat tudi povečanje proizvodnih stroškov. Na drugi strani pa anarhija v proizvodnih procesih onemogoča izdelavo kakršnih koli analiz, povezanih z izboljšanjem kvalitete, kvantitete ali ekonomike proizvodnje. Zato se večkrat vprašamo, čemu regulativi, če se jih v proizvodnji ne pridržujemo. Na drugi strani

pa tak odnos vzbuja skrb, kaj bo, ko bodo regulativi vsebinsko še bolj precizirani.

Pri vsem navedenem se postavlja vprašanje vloge in odgovornosti strokovnega kadra v obratih, predvsem pa vprašanje odgovornosti dela asistentov in delovodij, ki so prvi poklicani za dosledno izvajanje tehnoloških procesov.

Pred časom sem ob neki priliki, ko smo obravnavali splošno tehnološko problematiko v proizvodnji, postavil naslednje teze: nočemo, ne moremo ali ne znamo. Mogoče so takrat te besede vzbudile nekaj hude krvi in so bile osnova za polemiko uredništva Železarnja z vodji posameznih delovnih enot. Danes pa naj na omenjene teze tudi sam odgovorim: znamo, če hočemo in smo dosledni pri delu.

Naj v ilustracijo navedene ga opišem samo naslednji primer:

Problem izplenov pri valjanju slabov je v sedanji fazi osvajanja proizvodnje prek valjarne na Beli in ekonomske poslovanja, eden izmed bistvenih problemov. Problem smo reševali skoraj leto dni brez vidnih rezultatov oziroma uspehov. Kot zadnji ukrep pa je bila izvedena akcija, da so obratovodja jeklarne in strokovni sodelavci RO, razdeljeni na posamezne dneve, zasledovali delo v jeklarni in valjarni na Beli.

Na tem mestu ne bi navajal ugotovitev v posameznih fazah proizvodnje, zato naj napišem samo rezultat: v 99 % primerov smo pri vseh odličnih šaržah dosegli ali celo presegli zahtevani izplen 84 %.

Na osnovi rezultatov take akcije se lahko resno vprašamo: kaj so delali asistenti, kaj delovodje, ki neposredno vodijo delo v posameznih fazah? Rečemo lahko, da niso odigrali svoje vloge kljub temu, da so imeli na razpolago ista proizvodna sredstva, kakor člani omenjene akcije. Zato lahko še enkrat ponovim: znamo, če hočemo in smo pri delu dosledni.

Na podoben način, kot je bil naveden za izplene, rešuje RO številne druge probleme v redni proizvodnji, kakor tudi pri osvajanju novih proizvodov. Pri tem ugotavljamo, da proizvodnja v mnogo primerih zadovoljivo teče, v kolikor je ustrezen nadzor. Torej ponovno — znamo.

Kaj torej ukreniti za urejenost proizvodnje?

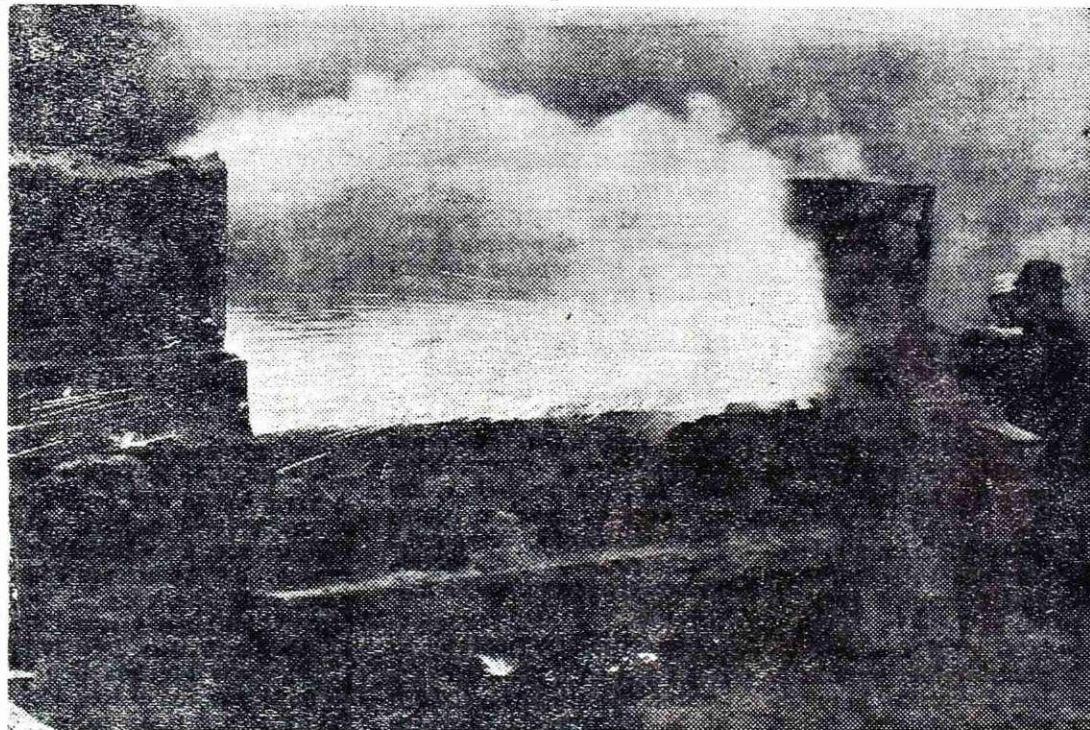
Ena stran oziroma eden od ukrepov je izdelava tehnoloških regulativov in spoštovanje le-teh ter njihovo dosledno izvrševanje v proizvodnji. Uprava podjetja, predvsem pa samoupravni organi, morajo postaviti drugačna načela in ukrepati v zvezi z nedisciplino. Menim, da je premiranj in penaliziranje odgovornih delovnih mest v neposredni proizvodnji eden izmed učinkovitih ukrepov. Vendar morajo biti pravilniki zelo dinamični in se prilagajati razmeram v proizvodnji. Splošni ukrepi pa morajo biti taki, da anarhije v proizvodnji ne bi opravičevali z demokracijo.

Ko na eni strani zagovarjam tezo o dosledni tehnološki disciplini in zahtevam dosledno odvijanje proizvodnje po regulativih, se pri tem zavedam, da so posamezni regulativi pomanjkljivi in da včasih proizvodnja, vodena tudi po regulativu, dosledno ne uspe. Vendar bo

dosledno izvrševanje posameznih faz v proizvodnji, povezanih z regulativom, pokazalo, kaj je potrebno v procesu spreminjati za izboljšanje proizvodnje. Dosledno izvrševanje regulativov bo povečalo tudi odgovornost RO za pravilno vsebino regulativa in pravilnost postavljenega tehnološkega postopka. Dokler je pa regulativ samo sebi namen, pa ne bo mogoče očistiti neodgovornega dela niti RO niti ostalim strokovnim službam in sodelavcem v obratih, ki neposredno vplivajo na potek proizvodnje.

Večkrat slišim pripombo, da je odgovornost vodilnega kadra premajhna. K temu lahko samo dodam, da bomo neodgovornost pri ukrepih v redni proizvodnji le težko dokazali, dokler nimamo tehnološke discipline. Ko bomo dosegli stanje, da bo vsakdo na svojem delovnem mestu izvršil svojo dolžnost in da se bo vsak, tudi delavec na nekvalificiranem delovnem mestu zavedal, da je neobhodno potreben vezni člen v proizvodnji, se bo odgovornost vodilnega kadra in neodgovornost pri odločitvah sama izkristalizirala. Dokler pa tega reda ni, proizvodnje, kakor tudi razmer v pogledu odgovornosti posameznikov, ne bomo nikoli razčistili.

Naj ob koncu omenim še naslednje: čeprav neradi slišimo, moram zapisati resnico, da se vsaka zgradba zida iz temeljev, podobno kot piramida. Zato je vprašanje, če nam bodo vsi ukrepi, menjave in reorganizacije uprave dali željene rezultate. Dokler ne bo vsakemu članu kolektiva jasno, da je tudi vsak neposreden proizvajalec odgovoren za dosledno in vestno delo na svojem delovnem mestu, ne bo večjih rezultatov. Brez sodelovanja slehernega člana delovnega kolektiva v tehnološkem procesu, ni pričakovati urejenosti in uspehov v proizvodnji. Samo administrativni ukrepi v sedanji situaciji dajejo le polovično rešitev z zelo relativnimi rezultati.

Odlietek ogrođja za menjavo valjev v valjarni Bela

Sodelavci, ki naj nam bodo za zgled

Število vzdrževalcev in neposrednih proizvajalcev, ki se vpisujejo v seznam novatorjev in racionalizatorjev, se v delovnem kolektivu vztrajno veča. Prav gotovo je to neprecenljiv prispevek k prizadevanjem kolektiva za sanacijo naših notranjih razmer, za zmanjšanje režijskih stroškov in za izboljšanje proizvodnje.

Komisija delavskega sveta za oceno izboljševalnih predlogov je letos imela že šest sej, na katerih je obravnavala 32 tehničnih izboljšav, ki so bile letos uvedene v proizvodnjo v posameznih obratih. Vsi izboljševalni predlogi so bili na osnovi mnenj pristojnih strokovnjakov in izvedencev ter ocen članov komisije pozitivno ocenjeni. Avtorjem je bilo izplačanih enako število spodbudnih nagrad in odškodnin v višini čez 19.000 N din.

Na zadnji 6. seji komisije DS za oceno izboljševalnih

predlogov je bilo obravnavanih pet v zadnjem času v oceno predloženih izvedenih tehničnih izboljšav.

Avtorju tehnične izboljšave št. 1811 FRANCU PODBNIKU iz orodjarne strojnih delavnic, ki je vzorno izdelal dve merilni pripravi za merjenje pritiska na črpalkah za centralno mazanje različnih strojnih delov, je bila priznana enkratna pavšalna odškodnina v višini 400 N din. Njegova izboljšava se je izkazala uporabna na 25 mazalnih črpalkah na plavžu, aglomeraciji, v va-

ljarni 2400 in v hladni valjalni in žičarni.

Tehnična izboljšava št. 1812, ki sta jo izvedla orodjarja JOŽA ŽBONTAR in VINKO ŽEMVA iz orodjarne strojnih delavnic (izdelava in obdelava raznih vodil za vodnje žice v oddelku varilne žice), je bila pozitivno ocenjena, avtorjema pa za izvedbo priznana enkratna skupna pavšalna odškodnina v višini 500 N din. Z novim načinom izdelave in obdelave stranskih površin vodil se je občutno skrajšal čas izdelave in obdelave, znatno so se razbremenili tudi drugi stroji (»šeping«) v orodjarni. Nov izdelek je bistveno boljši od dosedanjega in ustreza kvalitnim potrebam oddelka varilne žice.

Večkratni avtor izboljševalnih predlogov STANKO STARIHA, delovodja v obratu elektro-toplotna energija, v svojem predlogu št. 1813 nakazuje potrebo vgraditve vodne zapore pred slepo prirobnico pri posameznih parnih kotlih. S to vodno zaporo bi olajšal delo in povečal delovno varnost pri vseh mogočih popravilih in remontih na parnih kotlih. Ker je predlog trenutno samo idejno rešen in se še ne more realizirati, so člani komisije prizadevnemu avtorju priznali le spodbudno odškodnino v višini 100 N din, ko pa se bo izboljšava uvedla v obratovanje, se bo predlog ponovno obravnaval. Na osnovi koristi in prihrankov, ki jih bo izboljšava po realizaciji prinesla, je avtor upravičen do nove odškodnine.

Vodja orodjarne strojnih delavnic na Jesenicah JOŽA ŽBONTAR, stari znanec komisije, je z novo izvirno napravo, katero je prijavil pod številko 1814, omogočil brezhibno popravilo originalnih italijanskih spiralnih dovodk za potrebe nove valjarne žice na Beli. S to novo originalno pripravo lahko doma sami izdelujemo še boljše in kva-

litetnejše spiralne dovodke. Člani ocenjevalne komisije so bili enotnega mnenja, da je treba to izboljšavo zaščititi kot patent. Avtorju je bila priznana in izplačana akontacija v višini 1.000 N dinarjev, pozneje pa je avtor upravičen do novih odškodnin in rent po pridobitvi patentnih pravic.

Avtorju tehnične izboljšave št. 1815 ZVONETU LABURU, obratovodji žebjarne, je uspelo izdelati nov, originalni dodajalnik za žebjarne stroje, s katerim se lahko izdelujejo žebli in drugi izdelki brez kvarnih raz in odragnin. Izdelek je originalen in še ni niti pri nas niti v svetu poznan v žebjarjski industriji. Avtorju se priporoča, da išče zaščito in si pridobi patentno pravico. Komisija je avtorju za odlično originalno izboljšavo priznala odškodnino v višini 450 N din, po pridobitvi patentne pravice pa bo avtor sklenil z Železarno posebno pogodbo.

Vsem to pot nagrajenim avtorjem izboljševalnih predlogov se iskreno zahvaljujemo in čestitamo za njihovo izredno in uspešno prizadevanost. S tem prispevajo velik delež k zniževanju materialnih, proizvodnih in vzdrževalnih stroškov. Priznane in izplačane odškodnine naj bodo njim kakor tudi ostalim članom kolektiva v spodbudo.

Komisija DS trenutno proučuje in analizira še številne druge tehnične izboljšave, ki so bile izvedene in predložene v oceno v zadnjem času. Na osnovi koristi in pravilno prikazanih prihrankov bodo vsi v oceno predloženi izboljševalni predlogi ocenjeni še v tem letu.

Nov pravilnik o ocenjevanju tehničnih izboljšav in o spodbudnem nagrajevanju prizadevnih in uspešnih avtorjev, ki bo sprejet na eni prihodnjih sej DSŽ, bo še izboljšal stimulacijo, ki bo prav gotovo ugodno vplivala na še večja prizadevanja v tej smeri. Zuro

Izreden uspeh

Na lahki progi je dnina Klemenc dne 15. novembra dosegla nov rekord v proizvodnji gotove robe — 81.428 kg. Čez štiri dni, to je 19. novembra, pa je ista dnina izboljšala svoj rekord na 84.008 kg gotove robe.

Lahka proga je v novembru tudi že izpolnila svoj letni plan.

ČESTITAMO!

Zavzetost vestnega delovodja

Ze v 46. številki Zelezarja je bilo precej napisanega o posebnem dvigalu na plavžu, tokrat pa še nekaj o njegovih vzdrževalcih.

Kljub delu v dneh okrog 6. novembra, za katerega gre vse priznanje strojnim vzdrževalcem, da so dvigalo na plavžu II, hitro usposobili za obratovanje, so se podobne napake na »mačku« dvigala še vedno pojavljale. Kako najti napako, za katero piše tov. Torkar, da je skrivnostna? Tov. Nagode je že dal predlog, kako zaščititi oziroma povzročiti izklop dvigala v takem primeru. Po njegovi zamisli se predlog že analizira, v prihodnjih dneh bodo naprave za takšno zaščito že montirane. Pa čeprav imamo zaščito, še vedno ostane vprašanje, kakšna je napaka in kako jo odstraniti.

Na to vprašanje bi vam najlažje in najlepše odgovoril tov. Nagode sam. Skušal bom v kratkem povzeti, kako je meni pojasnil:

Pogon dvigala je izveden z dvema motorjema, od katerih eden žene in drugi zavira, razlika pogonskega in zavornega momenta mora biti vsak trenutek tolikšna, da dvigalo že opravlja predpisano operacijo. Nas zanima način vožnje, oziroma operacija na vrhu plavža.

»Maček« takrat pripelje koš za vsip, počaka, da se material strese (čas je dolo-

čen avtomatsko), prične zopet dvigati, najprej lijak koša zapre, nato dvigne koš in ga odpelje nazaj na vsipni voz. Digalo izvršuje to operacijo po posebnem programu. Če se zatakne »maček« ali koš, se vrv še dalje odvija, dokler zaščita zaradi preobremenjenosti ne izklopi pogonskega motorja. Nastane vprašanje, kje se je zataknilo in kako najti napako.

Takih primerov se je v dneh okrog 17. novembra zgodilo več. Tov. Nagode je 18. novembra na depoldanski dnini odkril, da so povzročitelji teh napak preveliki kosi rude, ki se zagostijo med lijak in žrelo plavža. V elektro delavnici na plavžu si lahko ogledate tak primer, njegov premer znaša več kot 250 mm.

Koliko je tov. Nagode s tem prihranil, morda preprečil veliko nesrečo, je težko opisati, tudi je težko opisati njegovo prizadevanost pri vzdrževanju. Kdorkoli pa ga pozna, pa čeprav ne bi bilo prejšnjega primera, mislim, da bo soglasen, da mu moramo biti izredno hvaležni za njegovo skrb pri vzdrževanju.

Alojz Slivnik

Zemeljska dela pri gradnji nove aglomeracije

Pomembna novost v naši železarni

Z izpopolnjenimi tehničnimi izboljšavami se v obratih naše Železarne intenzivno in prizadevno ukvarja vedno večje število novatorjev in racionalizatorjev, ki vsekakor zaslužijo maksimalno pozornost uprave podjetja, organov samoupravljanja in še prav posebej tehnično-proizvodnega in ekonomskega sektorja. V mejah možnosti moramo z vsemi silami in znanjem znižati materialne, proizvodne in vzdrževalne stroške. Za dosego tega cilja moramo vložiti maksimalne napore in animirati vse trenutno še latentne in neizkoriščene sile.

Pri reševanju tega problema sta prispevala pomemben delež tudi BORIS PUH in IVAN BUCEK, ki smo ju pred leti že zasledili v seznamih novatorjev in racionalizatorjev.

Avtorja "patenta št. 27570 BORIS PUH, obratovodja strojnih delavnic in IVAN BUCEK, referent strugarne strojnih delavnic, sta v kolektivnem, teamskem delu pristopila k izdelavi posebnega stroja za izdelavo kvalitetnih in cenejših, ustrežajočih koničnih navojev za zamaške ponvice za potrebe jeklarne. Avtorja sta v originalno zamisel vložila maksimalno mero svojega strokovnega znanja. Napori so bili po dolgih poizkusih kronani z zaželenim in težko pričakovanim uspehom.

Dosedanji, klasični zamaški so predstavljali za jeklarne stalne, skoraj težko premostljive težave, še večje težave pa so imeli s klasičnimi zamaški vzdrževalci v jeklarni in strojnih delavnicah. Jeklarne nujno potrebuje redno mesečno večje količine teh zamaškov za ponvice, mesečna poraba pa znaša 200 kosov novih in čez sto kosov popravljenih.

Stare zamaške drogeve smo izdelovali v naših strojnih delavnicah in v konstrukcijski delavnici ter celo v tovarni Verig v Lescah. To delo je bilo dolgočasno in neekonomično. Kvaliteta je komaj ustrezala, izdelava pa je dvigala izdelovalne stroške. Stroški za en sam zamaški drog so presegali 10.000 S din. To je preveč bremenilo obrat jeklarne; OZOD pa je bil primoran na številne urgence in prošnje ter zahteve jeklarne iskati druge, cenejše izvedbe. Proizvodne kapacitete strojnih delavnic so komaj krile potrebe in zahteve jeklarne po teh zamaških drogovih, katerih izdelava je zahtevala več delovnih operacij.

Namen avtorjev "patenta" je bil poceniti in pospešiti izdelavo teh koničastih zamaških drogov. V prvi vrsti sta avtorja nameravala pri izdelavi teh zamaških drogov za livne ponvice odstraniti transportne faze pri izdelavi in obdelavi v raznih obratih in celo v drugih podjetjih. Treba je bilo doseči in rešiti problem izdelave kvalitetnega koničnega navoja za te zamaške drogeve.

Avtorjema je uspelo izdelati napravo — stroj, na katerem se izdelujejo ustrezni konični navoji. S strojem, ki sta ga sama konstruirala in izdelala z minimalnimi stroški, so odpadli komplicirani delovni postopki, struženje in drugo. Izvršeno delo je ceneno in kvalitetno in ustreza v vsakem pogledu jeklarskim strokovnjakom.

Na nov način izdelani zamaški drogevi so mnogo cenejši od klasično izdelanih. Letni prihranek pri 200 kosih novih in sto kosih popravljenih drogovih presega 15.000.000 S din. Z naglo in ceneno ter kvalitetno izdelavo je odpadel zelo kritičen problem nemotnega obratovanja jeklarne. Izredna pridobitev je v tem, da nove zamaške drogeve za potrebe jeklarne lahko nemoteno in terminsko izdelujemo doma in nismo pri dobavi odvisni od drugih podjetij, kar je za nemoteno obratovanje jeklarne izrednega pomena. Avtorjema je izdelava novega stroja za valjanje koničnih navojev vsekakor v vsakem pogledu uspela. S tem sta prispevala velik in pomemben delež k nemotenemu obratovanju ne samo jeklarne, temveč vse Železarne.

Za izreden uspeh je bila avtorjema že izplačana akontacija v višini 600.000 S din. Naš delovni kolektiv pa je z avtorjema "patenta" podpisal ustrezno pogodbo za izkoriščanje "patenta", po kateri sta avtorja upravičena do trilet-

Obratovodja Boris PUH in referent Ivan BUCEK pri svojem stroju

ne rente na osnovi pravilno izračunanih prihrankov in koristi, ki jih ustvarja naša gospodarska organizacija od tega pomembnega tehničnega dosežka.

Avtorjema čestitamo k "patentu", ki je brez dvoma izrednega pomena za cenejše in nemoteno kvalitetno obratovanje naše jeklarne. Uroš Zupancič

JAPONSKA — V železarni Kawasaki gradijo novo napravo za kontinuirno vlivanje, ki bo dvajseta v tej državi ter istočasno največja. Imela bo letno zmogljivost 600.000 ton. Razen tega pričakujejo v kratkem pričetek

obratovanja še nekaterih drugih naprav za kontinuirno vlivanje v japonskih železarnah. S tem se bo povečala skupno proizvodna zmogljivost teh naprav na Japonskem na prek 3 milijone ton letno.

Novosti v tehnologiji povečujejo proizvodnjo in izboljšujejo kvaliteto jekla

V eni izmed letošnjih števil ameriške strokovne revije Industrial World je bil objavljen sestavek, iz katerega je razvidno današnje stanje na področju tehnologije proizvodnje jekla. Ker je napisan poljudno, menimo, da bo zanimal tudi naše bralce. Zato ga objavljamo v nekoliko prirejenem prevodu.

Danes ubirajo novosti v železarski industriji zelo različne poti. Vendar vse imajo za cilj proizvajati jeklo, ki bo zadovoljilo kupca po najnižji možni ceni.

Nekatere izmed izboljšav so znatno skrajšale čas, potreben za proizvodnjo jekla. Lep primer je kisikov konvertor. Z njegovo pomočjo je skrajšan čas za proizvodnjo ene šarše s šest do osem ur v SM peči na manj kot eno uro.

Naslednja pot za izboljšanje tehnologije v proizvodnji jekla je nadomestitev sedanjih postopkov z drugimi, ki omogočijo ukinitve katere izmed običajnih vmesnih proizvodnih stopenj. Kot primer lahko navedemo direktno redukcijo železove rude. Drug primer je kontinuirno vlivanje jekla, ki ne potrebuje ingotov, globinskih peči in bluming valjarne. Zato pa tudi zniža proizvodne stroške. Tretja možnost je v uporabi velikih proizvodnih agregatov, ki jih skrbno konrolirajo

z elektronskimi računalniki. To so lahko predvsem gigantski plavži in valjarne, ki obratujejo pod kontrolo elektronskih računskih strojev.

Poglejmo, kakšno je današnje stanje v železarski tehnologiji. Pričeli bomo s surovinami in končali s končnimi proizvodi.

PRIPRAVA RUDE

Velik napredek je bil napravljen v zadnjem času na pripravi železove rude. To velja posebno pri uporabi peletov in sintra. V letu 1966 so narastle proizvodne zmogljivosti naprav za peletiziranje železove rude v ZDA, Kanadi, Evropi skupaj s Sovjetsko zvezo, Kanado in Perujem za 58 milijonov ton letno. To pomeni povečanje za 57%. V letu 1967 so te zmogljivosti še naprej narastle za 25 milijonov ton. Ob koncu leta 1967 so bile skupne svetovne proizvodne zmogljivosti naprav za peletiziranje prek 133 milijonov ton. K zgoraj omenjenim državam je sedaj treba prišteti še Avstralijo, Brazilijo in Liberijo.

Uporaba peletov poveča proizvodnjo plavžev in izboljša kvaliteto grodlja. V ZDA in na Japonskem že veliko plavžev uporablja pelete namesto železove rude.

PRIPRAVA STAREGA ŽELEZA

Priprava starega železa postaja vedno bolj zamotan problem. To ne samo s stališča ponovne uporabe odpadlega materiala, temveč tudi zaradi vedno večjih količin.

SM peč uporablja običajno v svojem vložku okoli 50% starega železa. Kisikovi konvertorji, ki počasi izpodrivajo iz jeklarn SM peči, pa lahko

zaradi tehnoloških razlogov uporabljajo v vložku največ 30% starega železa. Posledica te spremembe je manjše povpraševanje po starem železu in padec njegove cene.

Uporaba starih avtomobilov kot vložek za jeklarne je posebno važna v tistih državah, ki imajo dosti teh prevoznih sredstev. Samo v ZDA narašča količina nerabnih avtomobilov vsako leto za 10%. Vendar celotno količino jeklarne ne porabijo. Zato se posebna podjetja vedno bolj intenzivno bavijo s pripravo starih avtomobilov za vložek v jeklarnah. Danes obratuje v svetu prek 50 takšnih podjetij. Nekatera največja izmed njih imajo letno zmogljivost 35.000 ton pripravljenega vložka iz starih avtomobilov.

PLAVŽ

Plavži postajajo vedno večji in pogosto opremljeni z elektronskimi računalniki. Nekateri izmed njih v ZDA, Kanadi, Sovjetski zvezi in na Japonskem proizvajajo letno prek 1,3 milijona ton grodlja.

Kontrola z elektronskimi računalniki, industrijska televizija in izotopi omogočajo dobro kontrolo obratovanja teh velikih plavžev in kemično sestavo proizvedenega grodlja. Temperatura vpihanega zraka je narasla od prejšnjih 800 do 1000°C na 1400°C. Te visoke temperature so imele tudi za posledico naraščajoče zanimanje za pripravo rude. Plavž, ki ima veliko storilnost in visoko temperaturo vpihanega zraka, ne more dobro obratovati samo s surovo rudo.

22. seja upravnega odbora Sprejete osnove za planiranje v prihodnjem letu

Na 22. seji upravnega odbora, ki je bila v ponedeljek 25. novembra so obravnavali poročilo o uspehih proizvodnje v II. dekadi novembra, operativni program za december, predlog količinskega plana za leto 1969, analizo gibanja stroškov v oktobru, pregledali so kako so izvršeni sklepi prejšnje seje upravnega odbora in reševali tekoča vprašanja in prošnje.

Poročilo o gibanju stroškov v oktobru 1968 so vzeli na znanje in sklenili, da je treba pripraviti analizo stroškov celotne embalaže, predvsem pa pelet in podobne embalaže in ugotoviti možnost za zamenjavo s cenejšo.

Količinski plan za leto 1969, ki je zaenkrat le še osnova za vse nadaljnje planiranje v prihodnjem letu so sprejeli s pripombo da se v prihodnjem letu v nobenem primeru ne sme povečati normativ in stalež in da mora dokončni plan že nakazovati kako bomo v 1969 letu reševali problematiko delovne sile. Kadrovskemu sektorju so naročili, da poskuša usmerjati v perspektivne poklice mladino z našega področja v srednjih šolah in tudi v osnovnih šolah.

Med tekočimi vprašanji so odobrili nekaj službenih potovanj v inozemstvo, odobrili so začasno dopolnitev pravilnika o odgovornosti delavcev pri delu glede na reševanje primerov vinjenosti v Železarni med delovnim časom. Ugotovljene primere vinjenosti bo začasno reševala centralna komisija za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti enotno z celotno Železarno. Komisiji za kategorijacijo delovnih mest so naročili, da do prhodnje seje pripravi poročilo o delu komisije. Stri-

njali so se tudi s predlogom spremembe oziroma dopolnitve pravilnika o delovnih razmerjih s tem, da bi delavci, ki so bili zključeni iz delovne organizacije lahko vstopili na delo v Železarno pred potekom tri letne dobe, ki je doslej veljala, če bi bili izpolnjeni nekateri pogoji. O tej dopolnitvi bo obravnavala še komisija za spremljanje statuta, potrdil pa bo delavski svet Železarne. Glede na to, da so zadrage za izgradnjo individualnih hiš večino ma dokončale s svojim delom, so sklenili, da se ukinejo ugodnosti glede na kamionske

prevoze, ki so jih zadržniki uživali v času ko so gradili svoje hše.

Za krvodajalsko akcijo, ki bo na Jesenicah v drugi polovici decembra oziroma v dneh 17. 18. 19. 20 24 25. in 26. decembra pri Jelenu, so odobrili vsakemu članu delovne skupnosti Železarne, ki se bo krvodajalske akcije udeležil štiri ure izredno plačnega dopusta. Članom delovne skupnosti so priporočili, da se krvodajalske akcije udeležijo v čim večjem številu.

Ob koncu seje so rešili še nekaj prošenj, predvsem za izredno plačane dopuste smučarjem in hokejistom, otroškemu oddelku splošne bolnice Jesenice pa so kot vsako leto za praznovanje dedka mraza odobrili prispevek 700 N din.

Delavski svet razpravljaj o proizvodni problematiki

Dnevni red 6. redne seje DS valjarne profilov je obsegal šest točk. Skoraj celotno sejo so posvetili razpravi o proizvodni problematiki za prvih devet mesecev ter se istočasno seznanili z dosežki v oktobru.

Ob pregledu izpolnjevanja sklepov prejšnje seje je obratovodja ugotovil, da imajo trije sklepi dalekosežni pomen in bodo realizirani po- zneje.

Kar zadeva proizvodne rezultate za oktober, podatki kažejo da so na težki progi načrt izpolnili s 125,6 % v odnosu na vroče valjarno ter s 124,5 % na gotovo robo. Kar osem ur in 20 minut je bilo mehanskih zastojev precej manj zastojev pa zaradi elek- tro okvar. Statistični podatki so zadovoljivi tudi za lahke proge, saj so proizvodni načrt v odnosu na vroče valjano izpolnili s 121,5 % ter 119,7 %

na gotovo robo. To je tudi rekordni uspeh, dosežen pri štiriizmenskem obratovanju. Na težki progi je bil izplen dosežen v višini 85,4 %, na lahkkih progah pa 92,1 %.

Ko so obravnavali poročilo o devetmesečnem poslovanju, je obratovodja valjarne profilov posredoval članom DS tudi več primerjalnih podatkov v okviru podjetja. Govoril je o zaposlenosti ter o sprejemanju novih delavcev, kakor tudi o odsotnosti z dela s poudarkom na bolovan- nje nad in do 30 dni. Povedal je, da smo imeli v Železarni nepokritih osebnih dohodkov v višini 3,8 milijard dinarjev, za celotno poslovanje pa je bilo treba najeti tudi več sicer dragih kratkoročnih kreditov. V okviru samega obra- ta pa je pri podatkih za devetmesečno poslovanje omenjal podatke ločeno za težko progo ter ločeno za lahko progo. Primerjal je po- datke z dosežki v Železarni. V primerjavi z letom 1967 je storilnost na težki progi v upadanju, ker uporabljajo blume 20 % od vložka. Isto- časno pa ugotavlja, da je storilnost na kg/h/moža v lahkkih progah v porastu.

Ob koncu seje so sprejeli več sklepov, med njimi tudi to, da bodo nekaj denarja iz rezervnega sklada nakazali sindikalni organizaciji, na proslavo upokojenecv pa nameravajo povabiti tudi naj- starejšega upokojenca iz val- jarne profilov. Delavski svet je tudi sprejel operativni plan za november, ki znaša na tež- ki progi 3.450 ton ter na lah- kih progah 2.850 ton.

Stane Torkar

— or

Tak material ne moremo razkladati na razkladalni napravi

V preteklem tednu so s transporta poslali na rudni dvor vagon koks, ki je za li- varno neuporaben. Na razkla- dalni napravi so menili, da je ta koks potrebno razložiti, zato so naročili prometu, da ga postavi na prostor za pre- sipavanje vagonov. V dobri veri, da je res samo koks, so vagon stresli v silos. Pri tem so ugotovili, da je v vagonu poleg koks, še livarski gro- delj. Da ne bi povzročili ok- vare trakov, so ga po vrhu pobrali že iz tračnih zapor, v kolikor so ga mogli, ker

pa je bila polovica grodlja pod koksom, so tega pobrali šele na prvem transportnem traku. Če delavci na razkla- dalni napravi ne bi bili vest- ni pri delu, bi lahko pokva- rili celotno traso transport- nih trakov za koks.

Transportni trakovi so raz- meroma dragi in imamo teža- ve že z razkladanjem slabe rude, ni potrebno, da te teža- ve povečujemo še z grodljem, kateri bi verjetno več kori- stil v livarni, kot pa na raz- kladalni napravi. Verjetno bo moral v bodoče vsak, ki da

nalogu, da se v vagon naloži nek material, pogledati, ali je vagon prazen ali ne, šele v prazen vagon ali ladjo se lahko naloži drug material. Če bi z grodljem prerezali gumi trak št. 1, bi imeli se- dem milijonov starih dinar- jev škode in to bi se prav lahko zgodilo, če delavci na razkladalni napravi ne bi pravočasno opazili, da je grodelj v vagonu. V Železar- ni bo pač potrebno malo več dela z glavo in ne samo z ro- kami.

KISIKOV KONVERTOR

Obratovanje kisikovih konvertorjev postaja ved- no hitrejša in z večjim deležem starega železa v vložku. To omogoča znižanje proizvodnih stro- škov. S predgrevanjem starega železa lahko pove- čajo količino tega materiala v vložku od prejšnjih 30 na 45 %. V ta namen uporabljajo tudi dodatek kalcijevega karbida. Vendar je takšen način pove- čanja starega železa v vložku šele v razvoju.

Z izboljšano konstrukcijo kisikovega kopja so izboljšali izplen in povečali storilnost konvertor- jev.

Kontrola procesa v kisikovih konvertorjih z elektronskimi računalniki predstavlja še vedno določen problem. Čeprav so na tem področju raz- vili več novih sistemov, jih zaenkrat le bolj malo uspešno uporabljajo.

OBLOČNA ELEKTRIČNA PEC

Ta peč postaja vedno večja in obratuje vedno hitreje. Danes je ne uporabljamo samo za proiz- vodnjo posebnih in legiranih, temveč tudi navad- nih jekel. V ZDA proizvajajo v električnih pečeh sedaj okoli 65 % navadnega jekla. Te peči imajo lahko tudi 200 do 300 ton težke šarže.

Električne peči pomenijo določeno prednost za jeklarja. Investicijski stroški so sorazmerno nizki in kontrola proizvodnje je zelo dobra. Zaradi velike količine starega železa so nizki tudi stroški vložka. V bodoče bo treba še preveriti ekonomi- nost električnih peči pri uporabi predhodno redu- cirane železove rude v vložku. To je posebno važno zaradi tega, ker se z uporabo takšnega vložka izognemo nezaželenim elementom (baker itd.), ki se nahajajo v starem železu.

VAKUUMSKI POSTOPEK

Vakuumska naprava omogoča danes izboljša- nje kvalitete jekla in jo jeklarji vedno bolj upo- rabljajo. Z njo je mogoče znižati pline, ki so v raztaljenem jeklu in se potem pojavijo v izvalja- nih proizvodih kot plinski mehurčki ter nečistoče. Posebno primerna je ta naprava za proizvodnjo velikih kovaških ingotov težkih tudi po več deset ton. Jeklo za te namene mora biti posebno čisto in je zato proizvodnja brez vakuumiranja zelo tvegana.

Danes obratuje v svetu prek 275 naprav za va- kuumsko obdelavo raztaljenega jekla. Njihova zmogljivost se giblje pri teži šarže med 7 in 340 tonami.

KONTINUIRNO VLIVANJE

V zadnjih dveh letih se je zmogljivost naprav za kontinuirno vlivanje jekla v svetu podvojila. S pričetkom obratovanja novih velikih naprav le- tos bo letna proizvodnja kontinuirno vlitega jekla presegla 40 milijonov ton. To je približno 9 % svetovne proizvodnje jekla.

Poznamo tri vrste naprav za kontinuirno vli- vanje. Te so: navpična, navpična z upogibom na spodnjem koncu in z ukrivljeno kokilo. Značilna za posamezen tip naprav je višina. Prva je najvi- šja in sicer sega v višino prek 30 metrov, druga je visoka približno polovico te višine in tretja pri- bližno tretjino.

S pomočjo kontinuirnega vlivanja lahko pro- izvajamo slabe in gredice.

Danes že poskušajo kombinirati kontinuirno vlivanje z dodatnim valjanjem, še preden se je notranji del slaba ali gredice strdil. S tem na- stopi večja možnost za spreminjanje dimenzij ma- teriala brez zamenjave kokile.

VALJANJE

Osnovna smer razvoja valjarn je podobna raz- voju pri predhodnih fazah železarske tehnologije. Nove valjarne so vedno večje in hitrejša. Tipičen primer za takšno valjarno je nov valjarniški obrat v Železarni Gary največje železarske družbe v ZDA U. S. Steel Co. za proizvodnjo trakov. Valjarna ima pet predvaljvalniških in sedem končnih ogrodič. La- hko valja trakove do širine 2 metra v kolobarjih težkih do 43 ton. Čeloten potek obratovanja kon- trolirajo s pomočjo elektronskih računskih strojev.

V splošnem se v modernih valjarnah vedno bolj uveljavlja uporaba elektronskih računalnikov. Z njimi programirajo proizvodnjo in kontrolirajo ce- loten potek valjanja, rezanje ter ogrevanje blokov.

Za konec še tabela o naraščanju svetovne proiz- vodnje surovega jekla in zmogljivost jeklarskih ag- regatov v obdobju let 1956 — 1967 v milijonih ton.

leto	proizvodnja	zmogljivost	odvišna zmogljivost
1956	280	292	12
1957	287	312	25
1958	263	331	68
1959	292	347	55
1960	328	373	45
1961	341	399	58
1962	350	419	69
1963	375	443	68
1964	423	464	41
1965	444	502	58
1966	460	522	62
1967	483	540	57

Opomba: Pri številkah o zmogljivosti ni zaradi pomanjkljivih podatkov upoštevana LR Kitajska. K.

Občni zbori sindikalnih organizacij

Transportna služba

Občni zbor sindikalne organizacije transportnega oddelka je bil po mnenju delovnega predsednika Joža Lenarja in dosedanjega in novega predsednika sindikalne organizacije Ludvika Svetina, glede na objektivne okoliščine (dnina, vozači) dobro obiskan. Občnega zbora se je udeležil tudi član IO sindikalne organizacije Železarn Stane Torkar in delovodja Joža Košir.

V dovolj kvalitetni in kritični razpravi so govorili o nekaterih najbolj perečih vprašanjih, ki so prisotni v delovni enoti. Beseda je tekla o zaščitnih sredstvih in sicer o tem, kam usmeriti prizadevanja, da bi dosegli pri tem večjo štednjo in da bi bili delavci tudi dovolj zaščiteni. To ni preprosta naloga, izluščilo pa se je mnenje, da bi razmišljali o tem, da bi z zaščitnimi sredstvi delavce vezali na določen čas.

Druge vprašanje, o katerem so govorili, je problem zelo dotrajanega voznega parka in njegovo vzdrževanje oziroma stroški vzdrževanja. Kljub povečanemu voznemu parku je ostal vzdrževalni

aparatus nespremenjen, kar se seveda odraža na propadanju voznega parka. Mnenja so bili, da zahteve tehničnega sektorja, da se čim prej ukine ozkotirna železnica v podjetju, ni mogoče uresničiti, dokler ne bo predelano železniško omrežje v martinari.

Zelo aktualno vprašanje, ki se ne tiče samo transportne službe in o katerem je tekla beseda, je problem zborov delovnih enot. Med delovnim časom jih ni mogoče sklicevati, po delu pa niso obiskani, ker je mnogo delavcev vezanih na prevoze domov. Potrebna bo temeljita razprava, ali so nam taki zbori potrebni, ali bomo morali poiskati druge oblike.

Na občnem zboru je bilo načeto tudi vprašanje investicijskih vlaganj. V strojni park so bila vložena minimalna investicijska sredstva, stroji pa so slabi in dotrajani. Če bomo hoteli, da bo tudi prometna služba šla v korak z ostalimi obrati, se bomo v naši investicijski politiki morali odločiti tudi za večjo denarno vlogo v transport.

Beseda je tekla tudi o nagrajevanju. Mne-

nja so bili, da bi se moral dohodek bolj pravično deliti med posamezne delovne enote. Kljub temu, da so delovne enote med seboj organsko povezane, so med njimi prevelike razlike, ki se odražajo v različnih višinah osebnega dohodka istih kategorij delavcev, ki delajo v različnih obratih. Govorili so tudi o stimuliranju delavcev po delovnem stažu, o čemer je bilo že precej govora, vendar je vse zamrlo.

Dotaknili so se tudi vprašanja integracije slovenskih železarn in ob tem menili, da bo potrebnih še več ekonomskih pokazateljev o tem, kaj bo naša železarna pridobila, oziroma kakšne bodo končne koristi integracije.

Izrečenih je bilo tudi nekaj kritičnih misli o tem, da Železar in jeseniški radio poročata o rekordni proizvodnji, medtem pa osebni dohodki ne naraščajo »rekordno« in to ustvarja neugodno razpoloženje med člani delovnega kolektiva.

Po mnenju sogovornikov je občni zbor uspel in odprl mnogo vprašanj, o katerih bodo morali še govoriti.

Varnostna služba

Razprava o invalidih

O občnem zboru sindikalnega odbora varnostne službe, ki je bil med tednom, smo so pogovarjali s tov. Milano Ivanovičem. Osnovno vprašanje v razpravi je bilo namenjeno nalogam sindikata. Člani sindikata so v razpravi poudarili, da naj bi imel sindikat v bodoče večjo vlogo pri obravnavanju posameznih problemov. Večkrat so bila omenjena tudi vprašanja, ki zadevajo invalide ter njihove osebne dohodke s pripombo, da naj bi sindikalna organizacija posredovala, kar zadeva izplačila razlik. Nekaj pripomb je bilo tudi na račun nadomestila za varovanje, saj so invalidi s slabim zdravstvenim stanjem zelo prizadeti. Nadalje je bilo v razpravi rečeno, da je gasilska služba v Železarni premalo upoštevana, kljub temu, da je odgovornost te službe pri varovanju našega družbenega imetja dobro poznana. Sindikalna organizacija bi bila ob podpori vseh članov lahko še bolj učinkovita in bi morala biti s svojimi predlogi in stališči vedno prisotna pri reševanju

problemov, ki jih ni malo. Spričo razprave, ki je sledila poročilu, bi lahko ocenili njihov občni zbor pozitivno. Ob koncu so izvolili še nov enajstčlanski sindikalni odbor.

Član IO o občnih zbora

Zdravko Pogačnik, član IO sindikalne organizacije, se je doslej udeležil treh zborov. Medtem ko smo o občnem zboru sindikalnega odbora RO že poročali, pa nam je nekaj misli povedal o občnih zbora na elektro vzdrževanju ter varnostni službi. Glede občnega zbora sindikalnega odbora varnostne službe pravi, da je bil skrbno pripravljen, razprava pa je potekala v prizadevanjih za uveljavitev službe z željo, da bi služba dobila v Železarni mesto, ki ji pripada. Med razpravo je bilo načetih več vprašanj, vtis pa je bil, da so člani sindikata sodelovali bolj sproščeno kot pa na nekaterih drugih občnih zbora, kjer člani sindikata ne znajo ali pa ne morejo sodelovati oziroma povedati svojega mnenja s preprostimi besedami.

Prav tako je Zdravko Pogačnik ocenil občni zbor sin-

dikalnega odbora vzdrževanja elektro naprav Na občnem zboru so precej govorili o obveščanju kolektiva, sklicevanju zbora delovne enote, o pravicah samoupravnih organov, pa tudi o prizadevanjih članov kolektiva na področju rekreacije. Menijo tudi, da bi morala biti udeležba pri rekreaciji večja, rekreacijsko dejavnost pa bi morali organizirati ne le občasno, ampak preko celega leta. Na občni zbor so povabili tudi upokojujence, ki so bili vabila zelo veseli. Sodelavcem, ki so bili upokojeni šele pred kratkim, pa so izročili tudi nagrade.

OTK

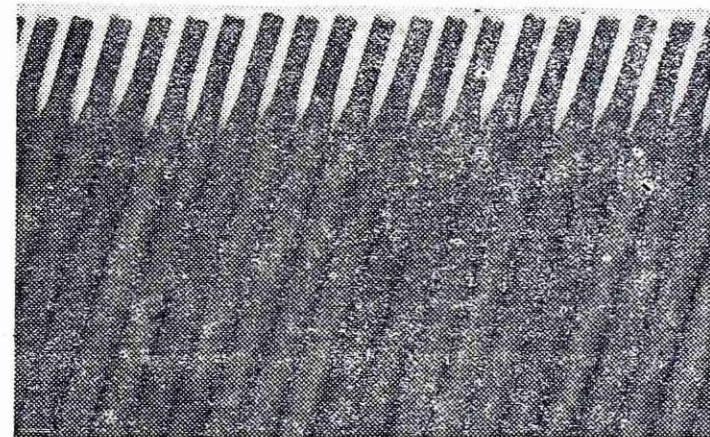
Kritične pripombe na račun zdravstvene službe

V soboto zvečer so se v prostorih hotela Triglav v Mojstrani zbrali člani sindikata OTK. O poteku občnega zbora smo se pogovarjali z dosedanjim predsednikom Vasom Vujačičem in še z drugimi udeleženci občnega zbora. Kljub temu, da je bila udeležba manjša, predvsem zaradi tega, ker se člani sindikata iz popoldanske izmene niso mogli udeležiti,

naslednji dan, to je v nedeljo pa je bil delovni dan, je občni zbor lepo uspel.

Na osnovi poročila, ki ga je prebral predsednik sindikalnega odbora, je bilo v razpravi načetih več aktualnih vprašanj. Ing. Novak je posredoval informacije o integraciji slovenskih železarn, o tem pa je govoril tudi predsednik IO sindikalne organizacije Srečko Mlinarič, ki je razpravljal tudi o notranji delitvi OD. Člani sindikata so dokaj kritično obravnavali problematiko njihove mehanične delavnice ter preizkuševalnice, kjer so stroji že zastareli in delo poteka praktično brez remonta.

Beseda je tekla tudi o samoupravljanju in pa o naši zdravstveni službi. Med drugim je bilo ugotovljeno, da številni člani našega železarskega kolektiva bolujejo tudi po več tednov in mesecev, vendar pa je njihovo bolovanje nekontrolirano. Zavzemali so se tudi za to, da naj bi bila naša zdravstvena služba v bodoče bolj poenostavljena in ažurna. Prav tako bo treba v prihodnje napraviti nekatere kadrovske spremembe, ko bodo začeli z delom v novem oddelku spektrokemične analize. Ob koncu občnega zbora so izvolili še nov sindikalni odbor.

Produkt elektrodnega oddelka

Za uspešnejše samoupravljanje

Že dalj časa se v železarni Jesenice ugotavlja, da bo treba spremeniti način dela delavskega sveta, da bo njegovo delo uspešnejše s tem pa bo uspešnejše samoupravljanje na sploh v Železarni.

Ta sestavek ima namen pripovedovati nekaj mnenj za razpravo, katera naj bi pripomogla k uspešnejšemu delu DS ŽJ.

Dejstvo je, da ima DS ŽJ sedaj mnogo večje pristojnosti, kot jih je imel pred leti. Sedaj mora odločati o vseh pomembnejših vprašanjih gospodarske politike in o razširjeni reprodukciji, natančno razmejena ter Pred sedanjim DS ŽJ pa je

še važna razprava o integraciji slovenskih železarn, kar pa seveda tudi spada pod gospodarsko politiko.

Za uspešnejše delo DS ŽJ, je po mojem mnenju nujno, da se čim prej prične ukvarjati s ključnimi problemi Železarn. Za uspešno in kvalitetno reševanje takih problemov pa mora DS imeti na razpolago več časa za razprave o konkretnem, bistvenem problemu. Da si bo pa lahko pridobil več časa, pa se bo moral razbremeniti, če tako lahko rečem, kopico manj pomembnih zadev, ki so sicer v njegovi pristojnosti. Te manj pomembne zadeve so ga sedaj večkrat vlekle v

prakticizem in formalno odločanje, ker se je odločanje vršilo mimogrede in v časovni stiski, zaradi dolgih dnevnih redov, kakor je bilo že večkrat ugotovljeno.

Omenjena razbremenitev DS ŽJ, bi se lahko izvedla med drugim tudi tako, da se prenesejo številne manj pomembne zadeve v samostojno in dokončno odločanje na pristojne že obstoječe komisije DS ŽJ in na DS DE. Seveda pa se lahko ustanovijo tudi nove komisije, če se bo to smatralo za potrebno. Tem komisijam pa se lahko dajo tudi drugačni nazivi (odbori, sveti ipd.) DS ŽJ pa naj bi bil v primerih, ko bi te

komisije odločale na prvi stopnji, le pritožbeni organ. Drugače pa bi morale biti omenjene komisije drugostopenjski organi za reševanje ugovorov za katere je sedaj pristojen DS ŽJ, kjer se mora izuzeti izključitev iz delovne skupnosti, katera je sedaj izključno v njegovi pristojnosti.

Tak način dela DS ŽJ, bi po mojem mnenju pripomogel, da bo DS ŽJ lahko mnogo bolj tehtal svoje odločitve in s tem uspešneje določal politiko gospodarjenja. Z opisanim načinom dela pa bi se DS ŽJ tudi znebil practicizma in formalnega sklepanja. Po drugi strani pa bo lahko bolj dosledno spremljal izvrševanje svojih sklepov, kar sedaj zaradi preobsežnosti

svojega dela ni vedno mogel.

Z opisanim načinom dela DS ŽJ bi se v samoupravljanje in odločanje na nivoju podjetja vključil širši krog članov kolektiva, pa tudi samoupravljanje bi se delno specializiralo. To bi pripeljalo, kar ponekod že potrjuje praksa, do bolj kvalificiranih odločitev, ker imajo komisije ožje področje dela oziroma specializirano dejavnost. Na ta način bi se lahko posamezni problemi obravnavali pravočasno, bolj vsestransko in s tem tudi bolj kvalificirano in objektivno.

Za uspešno samoupravljanje, pa je poleg navedenega, nujno potrebno zaostri tudi odgovornost. Z odgovornostjo pa samoupravljanje stoji ali pade, kakor je nekdo prepro-

Zakaj smo do dobaviteljev tako popustljivi?

Večkrat smo na delavskem svetu obravnavali težave, ki jih ima Železarna s kupci zaradi reklamacij. Poudarjeno je bilo, da imajo kupci vedno večje zahteve v pogledu kvalitete dobavljenega materiala. Res je, da Železarna mora delati kvalitetni material, če hočemo dobro in solidno poslovati. Tudi kupci imajo vso pravico, da zahtevajo, da se jim dostavi tak material, kakor je bilo to sklenjeno s pogodbo ter so tudi upravičeni, da se jim pri odpravi nekvalitetnega materiala zniža cena. Če to zahtevajo kupci našega blaga, zakaj tudi Železarna od svojih dobaviteljev ni zahtevala izpolnjevanja pogodbenih pogojev. Tu mislim na dobavitelje rude za plavže, to je rudnik Ljubija. Ruda, ki nam jo dobavljajo, je tako po granulaciji, kakor tudi po vlagi izven pogodbenih zahtev, posebno se to opazi pri limonitu, katerega imamo precej na zalogi. V kupu bomo zelo težko našli kak kos, v glavnem je samo blato in ko začne deževati, nam ta brozga kar zaliva rudni dvor.

Navedel bom pogodbene zahteve za mesec avgust in september in pa dejansko dobavljeno:

	dobavljeno avgust september	
vлага po pogodbi		
13%	15,10	15,60
Fe suho		
48%	49,80	48,40
Fe v vlažnem		
41,70%	42,20	40,70
zrnovitost po 20 mm		
40%	69,00	71,00

Ce pogledamo, da sta avgust in september bolj suha meseca, pa je kljub temu za dva odstotka večja vlaga v poprečju. Nekateri vagoni so kar zaliti z vodo, ker jim v rudniku drobna ruda ne gre rada iz silosov, zato polnijo vagone s pomočjo vode. Zato pridejo včasih vagoni polni blata. Če bi bila ruda bolj kosovna, bi to še nekako šlo na naših transportnih napravah, tudi če je malo bolj blatna. S tako rudo pa ima-

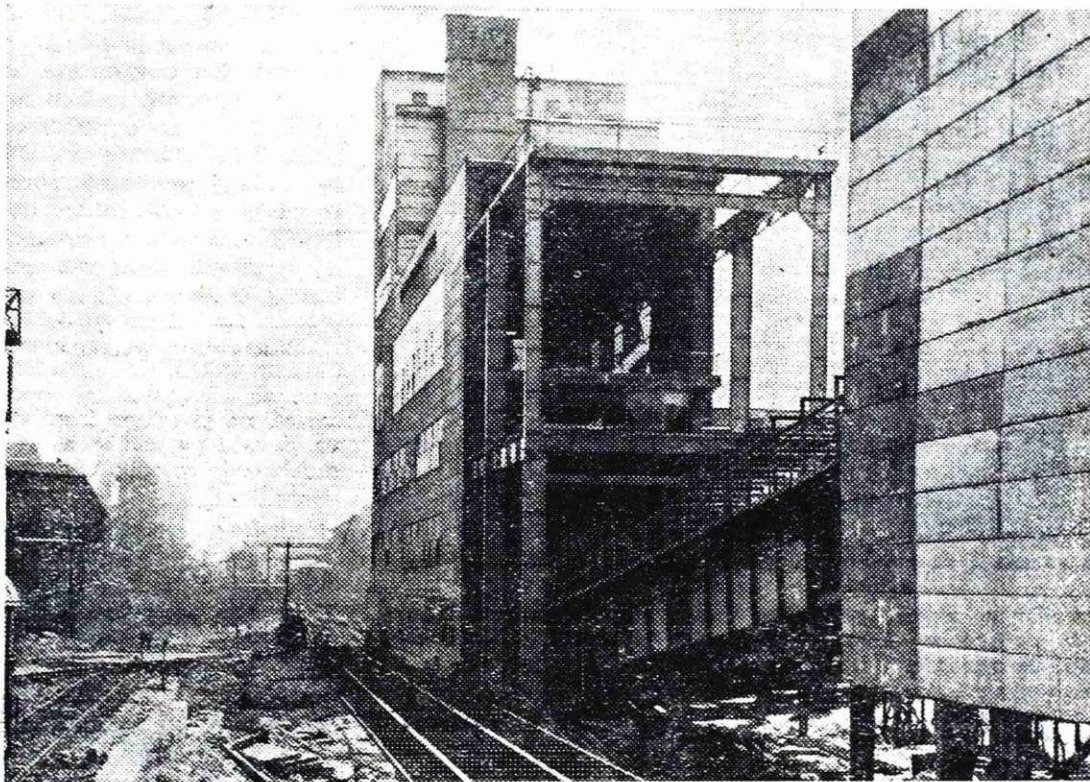
mo pri razkladanju velike težave in se nam kvarijo transportni trakovi. Na valjnice se nabira blato in nam začne trakove zanašati. Se večji problem pri tem pa je vprašanje granulacije, ta pa, kakor je razvidno v tabeli, odstopa kar za 30%. Zaradi take granulacije so vse strojne naprave za pripravo vložka preobremenjene. V treh mesecih smo v rudarni in na prazilni peči predelali skupno 49.509 ton neklasiranih rud, da smo dobili 25.042 ton slabo klasirane rude. Če bi imeli na sejalnih napravah mreže z luknjami 20 mm ali pa da bi bila ta ruda bolj suha, bi verjetno morali porabiti za 25.042 klasiranega vložka, sigurno 60.000 ton rude. Tega naše strojne naprave ne zmorejo, zato moramo biti zadovoljni s slabo klasiranim vložkom in v primeru, da tudi tega ne zmoremo, pa moramo zakladati v peč neklasiran vložek. S tako slabo rudo imamo zelo velike proizvodne stroške.

Plačati moramo prevoz iz rudnika v Železarno in odvoz na hald ali pa sedaj nazaj na rudni dvor. Vse urgence so bile do sedaj brez uspeha, tolažili so nas, da bodo v jeseni začeli v rudniku obratovati naprave za klasiranje in bo potem boljša ruda vsaj v pogledu granulacije, toda zaenkrat je ostalo samo pri obljubah.

Ko sem 21. novembra pregledoval transportne trakove na razkladalnih napravah, sem ugotovil, da so pri razloženih dvanajstih vagonih rude imeli po vsej trasi trakov najmanj en vagon rude, pravzaprav blata pod trakom. Če bi to redno čistili, potem bi morali najmanj polovico dni ne porabiti samo za čiščenje.

V tako slabih rudah je verjetno tudi nekaj naše nerentabilnosti. Seveda moramo vedeti, da s takim delom koristimo sklado kakor tudi osebnim dohodkom v rudniku, kjer nam prodajajo blato.

Stane Torkar

V prihodnjem letu bo poskusno začela obratovati nova aglomeracija

Podaljšanje roka za oddajo ankete med bralci

Doslej je bilo poslanih na naše uredništvo presenetljivo malo izpolnjene ankete, ki smo jo razpisali med bralci (Železar 46./X. z dne 15. nov.)

Ker smo zelo zainteresirani kaj menite o svojem časopisu, ponovno prosimo vse, ki prejemaajo naše glasilo, da anketo izpolnijo in jo pošljejo direktno na naše uredništvo ali jo oddajo vodilnim sodelavcem v obratu.

Naša želja je, z vašo pomočjo še izboljšati glasilo delovnega kolektiva in ga čimbolj prilagoditi vašim interesom in željam, zato vam bomo na odposlane odgovore iskreno hvaležni.

UREDNIŠTVO

Železarski globus

AVSTRALIJA — Avstralski rudniki železove rude postajajo vedno važnejši dobavitelji za japonsko železarsko industrijo. Tako tečejo pogajanja za sklenitev pogodbe med rudarsko družbo Sentinel mining za dobavo 28,2 milijona ton železove rude z

vsebnostjo železa med 62 in 64 %. Z dobavami bodo pričeli v letu 1971 in bodo trajale 14 let po 2 milijona ton letno v skupni vrednosti 250 milijonov dolarjev.

SOVJETSKA ZVEZA — Sovjetska vlada je sklenila z Japonsko sporazum o trgovski izmenjavi na področju železarskih proizvodov v letošnjem letu. Japonska bo uvozila iz Sovjetske zveze 2,6 milijona ton premoga za koksiranje, 2 milijona ton železove rude, 160.000 ton kromove rude, 900.000 ton grodlja, 50.000 starega železa in manjše količine fero zlitin ter manganove rude. V zameno bodo japonske železarne izvozile ustrezne količine različnih valjanih proizvodov.

TASMANIJA — Na avstralskem otoku Tasmaniji gradijo napravo za peletiziranje železove rude. Pri tem je najbolj zanimiv transport železove rude od rudnika do naprave za peletiziranje. Približno 85 km daleč bodo transportirali drobno železovo rudo po ceveh, ker železnica zaradi slabega terena ne bi bila primerna. Rudo bodo transportirali po ceveh s premerom 230 mm kot goščo, v kateri bo 40 % vode s hitrostjo 6 km/h.

sto dejal. In kakor je bilo ugotovljeno na beograjskem posvetovanju Jugoslovanskega združenja za politične vede in Zveze združenj pravnikov, moramo vsi biti enako odgovorni ne glede na zasluge in položaj, ker samo to pelje v samoupravno demokracijo v kateri ima več odgovornosti tisti, komur je zaupano več moči, ne pa, da je narobe. Zmerom bolj se tudi utrjuje prepričanje, da kolektivne odgovornosti ne more biti brez določeno postavljene in dojete osebne odgovornosti na slehernem delovnem mestu. Zmerom so lahko odgovorni le ljudje. Zaradi tega pa mora biti odgovornost natančno razmejena ter tudi navedeno, kakšna pooblastila ima tisti, ki je od-

govoren, če želimo uspešno samoupravljalno družbo, v kar pa mislim, da ni treba dvomiti.

Iz navedenega se lahko zaključijo, da je z določitvijo odgovornosti tesno povezana tudi zakonitost dela DS ŽJ ter drugih organov in služb. Zato menim, da bo temu problemu posvetiti več pozornosti.

Mišljenja sem, da ni samo po sebi umevno, da samoupravni organi, že zato, ker odloča o problemu več ljudi, že a priori zmerom tudi odloča zakonito. Prav tako je varljivo pričakovati da bo samoupravni sistem že sam po sebi zagotovil imunost pred kakršnimi koli slabostmi.

Zaradi tega je nujno, da se

organizira v Železarni posebna služba za spremljanje dela vseh samoupravnih organov in njihovih sklepov. Praksa namreč kaže, da rodi uspeh samo sistematično in kontinuirano delo. Zato pa bo treba zapustiti kampanjsko reševanje problemov samoupravljanja in samoupravnih aktov. Tako bi direktor lahko večkrat uporabil pravico iz 120 in 121 člena statuta ŽJ, to je zadržanje nezakonitih sklepov posameznih samoupravnih organov. S tem bi se zakonitost poslovanja povečala tako samoupravnih organov kakor tudi strokovnih služb, povečala pa bi se tudi pravna sigurnost posameznika, kakor tudi DE. Do predvidene veljave pa bi pri-

šli tudi vsi samoupravni akti podjetja.

Menim namreč, da je bilo do sedaj zakonitemu delu samoupravnih organov posvečene premalo organizirane skrbi. Razumljivo je, da sekretar samoupravljanja in direktor nista niti fizično v stanju vse materiale in sklepe pregledati, ki jih sprejemajo tako številni samoupravni organi in po praksi ad hoc, kot jih imamo v Železarni. Zaradi tega je tudi razumljivo dejstvo, da se pri nas praviloma konfliktne situacije rešujejo bolj z avtoriteto, kot pa po predpisanim postopku, kateri naj omogoča ugotavljanje materialne resnice.

Z obravnavanim načinom dela DS ŽJ bi se poleg ažur-

nejšega in kvalitetnejšega dela samega DS ter njegovih komisij, skrajšal sedanjí precej dolg vrstni red obravnav predlogov in to: predlagatelj, upravni odbor, zbori DE, komisije in DS.

Seveda pa vse navedeno zahteva dobro proučitev in potem spremembo statuta in pravilnikov, ker za uveljavitev socialistič. samouprav. odnosov ne pomaga pogosto le najbolj načelno stališče niti ne samo volja in zanos. Pač pa je potrebno zanje, kot tudi potrpežljivo iskanje najboljših rešitev. V tem iskanju pa ne smemo biti nepotrpežljivi niti nestrpni.

SP

Mladina o sebi in svojih nalogah

Redne letne konference Zveze mladine Železarne, ki je bila 11. t. m., se je poleg delegatov udeležil tudi tehnični direktor Železarne Bogomil Homovec, sekretar konference ZK Tomaž Ertl, predsednik IO sindikata Srečko Mlinarič, podpredsednik DSZ Tone Košir, predstavnik kadrovskega sektorja Zdravko Pogačnik, obratovodja elektrodne oddelka inž. Franc Mlakar in obratovodja VEN inž. Anton Koselj. Konferenco je otvoril in pozdravil vse navzoče predsednik Janez Faletič. Po izvolitvi delovnega predsedstva in osvojitvi dnevnega reda je sledilo poročilo predsednika TK ZMS Janeza Faletiča, ki so ga v poročilih dopolnili predsedniki komisij, temu pa je sledila razprava. Iz poročil predsednikov komisij povzemamo nekaj osnovnih misli.

vodstva. Bolj bo morala poznati tudi interese mladih in jih v tej smeri tudi vključevati v delo.

Komisija bo lahko uspešno opravljala svojo nalogo le, če bo tekoče spremljala gibanje mladih iz obrata v obratu, fluktuacijo mladih in drugo. Uspešnost njenega dela pa je odvisna od stalnega sodelovanja z mladinskimi aktivni v

ločena vprašanja. Tako se bo do po mnenju predsednika oblikovala interesna idejna jedra, okoli katerih se bo z uspešnim delom zbirala tudi ostala mladina.

Sprejemanje mladih v ZK ne bi smelo mimo mladinske organizacije, ki naj postane predlagatelj najboljših mladincev za sprejem. Sprejemanje mladih v ZK pa se mora odražati tudi na večji aktivnosti mladinske organizacije. Predlaganje in sprejemanje mladih v ZK ne sme biti formalizem, ampak zelo odgovorna in preudarna naloga mladinskih aktivov.

Tudi bodoča prizadevanja naj veljajo KMNS

Predsednik Janez FALETIČ je poročal o klubu mladih novatorjev in strokovnjakov, katerega delo zaradi premajhnega zanimanja ni zaživel. V bodoče bodo morali mnogo bolj intenzivno sodelovati s komisijo za novatorstvo in racionalizatorstvo, z Društvom inženirjev in tehnikov ter z občinskim svetom ljudske tehnike. Ena od možnosti za večjo aktivnost na področju novatorstva in racionalizatorstva je tudi to, da komisija za novatorstvo in racionalizatorstvo pri DS na podlagi predlogov obratovodstev razpiše rešitev določenih tehnoloških, proizvodnih in drugih strokovnih problemov z že predvideno nagrado. Te naloge bi lahko teamsko reševalni v klubu obenem pa bi člani kluba lahko tudi obratovodstva opozarjali na potrebne izboljšave. Seveda pa je uspeh brez sodelovanja mladih tehnikov izključen.

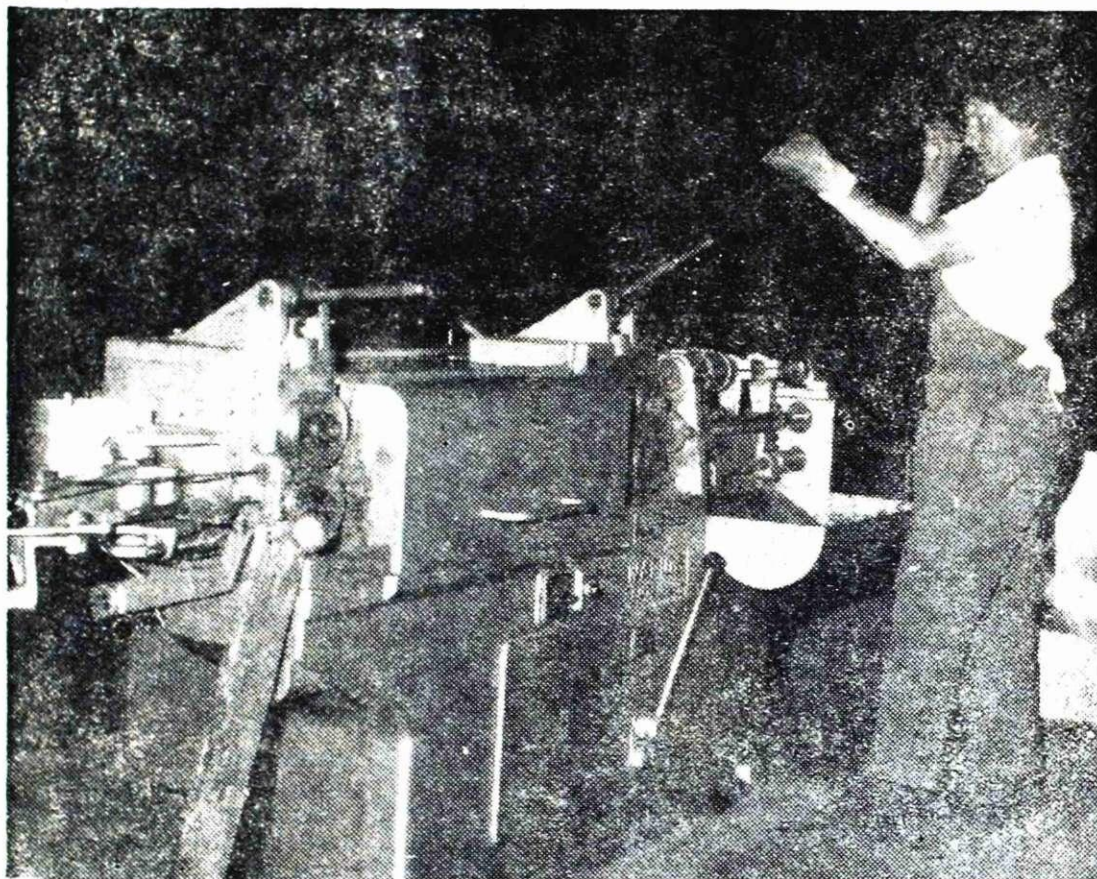
Vedno bolj zahtevno in odgovorno delo z mladino

Sekretarka predsedstva konference Anica KUNŠIČ je v svojem poročilu kritično obravnavala delo predsedstva in sekretariata. Pri delu je bila še preveč prisotna neodgovornost posameznih članov, pa tudi neusposobljenost posameznikov za vedno bolj zahtevno in odgovorno delo z mladimi. Večkratne kadrovske spremembe so nedvomno tudi vplivale na samo delo predsedstva.

Na sejah so največ govorili o vključevanju mladih v samoupravljanje in o njihovi večji angažiranosti pri dviganju produktivnosti in kvalitete proizvodnje. Mnogo so govorili tudi o organizacijskem utrjevanju aktivov ZM po delovnih enotah in o delu KMNS, ki naj bi se s svojo pestrostjo čim bolj približal širšemu krogu mladih. Na sejah pa so razpravljali tudi o drugih dejavnostih in o delu posameznih komisij.

Miroslav Ipavec novi predsednik PK ZMS

V nadaljevanju konference so izvolili tudi novo vodstvo, ki mu predseduje Miroslav IPAVEC iz RTA, sekretar je Anton REBOLJ, člani predsedstva pa so: Jože KOTNIK, Franc TUSAR, Slavko PERJEVIČ, Janez FALETIČ, Viki AMBROŽ, Lado LAKIČ, Vojka MIHELIC, Rasim DURMISEVIC, MARJAN DROLC, Oskar STURM, Krsto ŠUČUR, Ljubo JASNIC, Metka JEROVŠEK, Janko MOČNIK, Marko RAZEN, Ivica LUKEK, Milan ROPRET, Helena PRETNAR.

Mladl strokovnjaki imajo mnogo možnosti za sodelovanje pri izboljšanju tehnologije dela

Poiskati pot do mladih in njihovih interesov

Predsednik društvene komisije Marjan DROLC je poudaril, da je komisija delala po potrjenem programu in svoje naloge tudi dokaj dobro opravila. Kljub prizadevanjem, da mladim železarjem pripravijo ustrezne zabavne prireditve, jim v vseh pogledih to ni uspelo, delno zaradi slabo izbranega časa, delno pa zato, ker so take oblike delno zelo drage. Med uspele prireditve, ki jih je komisija sama ali v sodelovanju z drugimi izvedla, uvršča: srečanje aktivistov NOB in povojnih mladinskih aktivistov, V. majsko srečanje mladih, večer jugoslovanske lirike (z ZIC) in uspelo quiz tekmovanje med jeseniškimi srednjimi šolami ter nekatere druge akcije in dejavnosti.

Manj so bili uspešni v sodelovanju z enako občinsko komisijo in pri usklajevanju raznih prireditev. V načrtu so imeli še druge prireditve,

vendar pa zaradi pomanjkanja denarja in aktivnosti niso bile izvedene. V bodoče se bo treba pripraviti za programiranje naloge preje lotiti, bolj načrtno in v večjem sodelovanju z drugimi dejavniki.

Prihodnja prizadevanja morajo biti usmerjena v iskanje poti do mladih, do njihovih interesov, pri čemer pa se mora k družbeno zabavni dejavnosti priključevati tudi kulturno estetska in izobraževalna dejavnost.

Preudarna in načrtna kadrovska politika

Kadrovska komisija po mnenju predsednika komisije Bojana VERNIGA v preteklem obdobju ni delala uspešno ker je bila komisija brez delovnega programa in ker nekateri člani predsedstva konference niso dovolj resno sprejeli svojih nalog. Potrebne so bile celo izključitve in kadrovske spremembe v PK. Komisija bo morala v prihodnjem obdobju bolj načrtno spremljati delovanje dobrih mladincev in jih kadrovati v

delovnih enotah in s kadrovsko evidenco na kadrovski službi.

Več dinamičnosti in pestrosti

Tudi predsednik ideološke komisije Drago ŠULIGOJ je v svojem poročilu govoril o nezadostni aktivnosti komisije. Obsežen program ni bil realiziran, ker je manjkalo denarja, pa tudi mladi v Železarni niso pokazali večjega zanimanja za ideološko delo. Razumljavo, da so morali iz teh razlogov tudi program krčiti.

Reorganizacija ZM zahteva tudi spremenjene oblike dela. Bodoče delo komisije se ne sme odvijati že po ustaljenih tirih, ampak mora komisija svoje delo prilagoditi konceptom, ki jih je sprejel VIII. kongres ZMS in ki so usmerjeni na delo po interesnih področjih. Pri tem delu bo potrebno več dinamičnosti in iznajdljivosti. Ena primernih oblik je organizacija debatnih večerov, kjer ne moremo pričakovati masovne udeležbe, pač pa le ožje kroge mladih, ki se zanimajo za do-

Prizadevanja za čim večjo kvaliteto naših proizvodov morajo biti stalno prisotna

Alkoholizmu se moramo odločno postaviti po robu

Ni prvič, da v našem časopisu načenjamo problem, ki je v večji ali manjši meri v Železarni stalno prisoten. Menda ni meseca v letu, da ne bi bili soočeni s poraznim stanjem vinjenosti zaposlenih delavcev, če že ne v vseh, pa prav gotovo v nekaterih delovnih enotah.

Statistični podatki, ki jih prek celega leta zbirajo varnostna služba, služba za varstvo pri delu, kadrovske sektor in zdravstvena služba, so zaskrbljujoči. Dolg seznam delavcev, ki so samo v novembru v izplačilnih dnevih v vinjenem stanju silili na svoja delovna mesta v Železarno, še več pa je takih, ki kljub vsemu se vedno občasno ali pa že kar po nekem ustaljenem načinu prinašajo alkoholne pijače na delovna mesta. Imen prizadetih delavcev ne bi omenjali, zadostuje pa naj podatek, da so bili v večini primerov kaznovani z opominom oziroma javnim opominom. Bolj zanimivo pa je, da so nekateri obrati oziroma delovne enote že kar na stalnem seznamu in to nekaj let nazaj.

Ob takih ugotovitvah sili v ospredje vprašanje: so bili dosednji ukrepi premalo učinkoviti proti tistim, ki so bili neposredno zaloteni pri pijančevanju ali pri prinašanju alkoholnih pijač v Železarno iz bližnjih gostišč? Kaj nam je v takih primerih storiti, dobro vemo, saj je vse to že zdavnaj zapisano v pravilniku in drugih pravnih aktih, vendar kot kaže, lepa beseda pri nekaterih naših sodelavcih le malo zaleže. Stanje, kakršno je, narekuje upravi podjetja oziroma strokovnim službam, da s poostrenimi merami ukrepajo. Če je vinjenost pri nekaterih naših sodelavcih že običaj, potem bi morala biti kot protituež temu prisotna stalna akcija vseh zainteresiranih služb v Železarni. Menimo, da bi se ob intenzivnem in zelo složnem sodelovanju varnostne službe, službe za varstvo pri delu, kadrovskega sektorja in zdravstvene službe lahko učinkovito postavili po robu takšnemu stanju. Predvsem bi morala biti komisija za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti pri DSŽ pooblaščen, da v prihodnje

obravnavajo od primera do primera vse tovrstne kršitve in prizadete kaznuje skladno z določili pravilnika o odgovornosti delavcev na delu.

Varnostna služba je pred kratkim obratovodstvu ene izmed delovnih enot poslala pismo, v katerem opozarja na primere vinjenosti posameznih delavcev ter predlaga, da bi morali v bližnji prihodnosti sklicati razgovor z delovodji po tem vprašanju. Menimo, da ne gre le za eno samo delovno enoto in da je v Železarni več takih delovnih enot, ki bi morale organizirati z delovodji takšne razgovore in sprejeti ustrezne zaključke, nato pa seveda tudi učinkovito ukrepati.

V materialu, ki ga bodo v prihodnjih dneh obravnavali samoupravni organi v Železarni, je predvidenih več konkretnih ukrepov, da ublažimo, če že ne v celoti odpravimo sedanje stanje:

— Pri vsaki ugotovitvi alkoholiziranosti, mora delovodja delavca odstraniti z dela.

— Drugi ukrep govori o tem, da so delovodje v celoti odgovorni za dogodke na svoji dnini, bili pa so primeri, da na večkratne primere vinjenosti delavcev niso ukrepali.

— V primerih, ko delovodja oziroma obratovodja ne ukrepa, mora nadrejeni ukrepati v skladu z internimi predpisi Železarne.

— Primere vinjenosti vseh kategorij naj bi začasno v prihodnje obravnavala disciplinska komisija pri DSŽ, ker je na ta način možno ukrepati po enotnih kriterijih, istočasno pa bo tudi možno strokovno reševanje socialnih problemov.

Omenili smo že, da akcija izvajajo varnostna služba, kadrovskega sektorja, služba za varstvo pri delu ter zdravstvena služba, razen njih pa tudi obratovodje, delovodje

ali vodje služb. V posameznih službah smo se zanimali, kaj menijo o tej akciji oziroma kakšen pomen ji pripisujejo. Najprej izjava tov. Valentina Jeršina, vodje varnostne službe v Železarni:

»Od 1. januarja dalje smo ugotovili 50 primerov vinjenih članov kolektiva na delovnih mestih. Obravnavani so bili na sejah komisij za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti in tudi izvedeni ustrezni ukrepi. Razen teh 50 delavcev pa je še 30 nadaljnjih, ki pa so bili zavrženi že na vstopu v Železarno in jim ni bil dovoljen dostop do delovnih mest. Akcija, ki smo jo začeli v novembru bo stalna. Ugotavljamo namreč prve znake izboljšanja. K temu je precej pripomoglo obvestilo kadrovskega oddelka glede evidentiranja dnin delavcem, ki so izostali z dela zaradi vinjenega stanja. Tudi obratovodje so za našo skupno in stalno akcijo pokazali razumevanje in tudi pripravljenost, da v tej akciji sodelujejo z ustreznimi ukrepi.

Menim, da bi morali seje DS v prihodnje organizirati ob koncu dneve. Tako bi vodilnim delavcem omogočili, da so tudi v takih primerih prisotni v svojih delovnih enotah, po drugi strani pa bi jim omogočili udeležbo na sejah DE.

Ker bomo v eni prihodnjih števil objavili mnenje kadrovskega sektorja v posebnem članku, danes o stališčih te službe ne pišemo obširneje, pač pa smo za kratko izjavo naprosili tudi delavce službe za varstvo pri delu, da povedo, svoje mnenje o akciji proti alkoholu.

Akcija je zelo potrebna in ne bi smela biti v nobenem primeru kampanjska ampak stalna oblika. Vemo namreč, da alkohol tudi pri najmanjših količinah zmanjšuje pozornost ljudi, ki postopajo preveč sproščeni, kar pogosto je možnosti poškodb. Zaradi vsega tega smo mnenja, da bo le neprekinjena akcija v celoti uspela.

V zadnjih letih so analize poškodb pokazale, predvsem v smrtnih primerih, da je bil ob dogodku večkrat prisoten tudi alkohol. Če v dejavnosti proti alkoholizmu rešimo eno samo življenje je namen akcije že upravičen.

Opp.: Prav bi bilo, da naš časopis potek akcije, ki je šele na začetku svoje poti zasleduje in poroča. In še tole: zanimivo je, da je bilo v zadnjem obdobju odkritih več primerov, ko so poostreni nadzor opravile službe: služba za varstvo pri delu in varnostna služba, koliko pa je bilo že prej primerov, ki pa jih odgovorni delavci v svojih delovnih enotah niso odkrili. Na to in še na mnoga druga vprašanja bi kazalo odgovoriti pozneje.

Kaj mora vedeti vsak posameznik in kako mora biti prebivalstvo izurjeno v protiatomski zaščiti

»Jedrsko vojno je moč preživeti le v primeru, če poiščemo vse možnosti, celo najmanjše, če se pravočasno pripravimo in če možnosti za zaščito v kar največji meri izkoristimo...«

(TITO)

V zvezi z zaščito prebivalstva, dobrin in ozemlja nasploh pred atomskim orožjem se porajajo različna vprašanja: Ali se je sploh mogoče uspešno braniti in obvarovati deželo pred tem orožjem? Kakšne so možnosti zaščite z ozirom na zemljepisni položaj in vojaško-politične razmere ter njene materialne zmogljivosti?

Nedvomno so učinki atomskega orožja hujši od katerekoli vrste orožja, pa tudi posledice za življenje na zemlji so porazne. Delna zaščita pred tem orožjem pa je kljub temu le mogoča. Danes poznamo sredstva in postopke, s katerimi je moč zmanjšati posledice atomskega napada. Njihova vrednost ni absolutna, vsaj kar zadeva dolgotrajne (sekundarne) posledice atomskega orožja, n. pr. radioaktivno sevanje ter radiološka okužba terena.

Manj razvite države ne morejo misliti na draga sredstva in načine zaščite. Gradnja velikih zaklonišč bi stala milijone in milijarde. Sodobno družinsko zaklonišče bi stalo od 5—10 milijonov starih dinarjev. Moderna oprema za osebno zaščito (maska, zaščitna obleka, dozimeter) pa tudi ne bi bila cenejša od 90.000 do 100.000 S din na osebo. Še dražji (od 150.000 S din in naprej) pa so razni detektorji in naprave za kontrolo in merjenje radioaktivnega sevanja na hrani in biosferi. Zelo drage so tudi naprave za radiološko razkuževanje ljudi, hrane, vode, zemljišča itd.

Če je že tako, kaj pa potem pride v poštev za nas? Mi moramo računati predvsem s tem, kar že imamo in kar lahko uspešno uporabimo v protiatomski zaščiti. Protiatomska zaklonišča bomo gradili v manjšem obsegu in za posebne namene, kar pa zadeva specialno opremo bomo nabavljali v manjših količinah le detektorje in naprave za kontrolo radiacije (sevanja) — za potrebe služb in enot civilne obrambe.

Doseči bomo morali to, da bo vsak prebivalec poznal to orožje, znal z njim rokovati in ga tudi pravilno uporabljati. Posebno pozornost bo treba posvetiti radioaktivnemu sevanju kot novemu, najbolj zamotnemu in najnevarnejšemu pojavu.

Poznati moramo tudi nastanek, vrste in značilnosti sevanja, med drugim tudi primerno in naknadno sevanje, inducirano sevanje, radioaktivne padavine itd. Zakaj je vse to tako zelo nujno? Da bi se vsaj delno obvarovali! Uspešna zaščita je možna — razen organiziranih ukrepov, ki se jih bodo lotile oblasti — samo tedaj, če bo vsak posameznik storil vse, kar je nujno in kar more storiti. Tako bo na primer človek, ki bo v trenutku jedrske eksplozije na prostem in nekoliko vstran od središča eksplozije — morda preživel, če bo ob blisku takoj planil v najbližji zaklon (jarek, jamo, nasip, zid ipd.) ter si pokrnil gole dele telesa. Menijo, da je v zaprtih prostorih še najvarnejša lega na tleh ob zidu pod okni. Pri udarnem valu je najnevarnejši sekundarni učinek, ki podira stavbe, drevje in druge predmete, ki lete po zraku. Če poznamo toplotni učinek potem vemo, da so požari celo nevarnejši od toplotnega sevanja. Kar zadeva zaščito pred radioaktivnim sevanjem moramo razlikovati zaščito pred primarnim sevanjem od zaščite pred radioaktivnimi padavinami in kontaminacijo. V prvem primeru bomo ukrepali takoj in se poskusili varovati tako, da skočimo v najbližji zaklon; v drugem primeru pa bomo uporabili zaščitno obleko in masko, pa tudi hermetično zaprte prostore. Naj zadostuje če poudarimo, da je usoda posameznika v največjem odvisna od njegove izurjenosti in sposobnosti, da izkoristi vse možnosti, ki jih ima na voljo.

Pri atomskem napadu na mesta in večje koncentracije ljudi moramo računati na veliko število mrtvih in ranjenih tako rekoč v hipu. Ob napadu na Hirošimo je bilo 95.000, ob napadu na Nagasaki pa 40.000 ranjenec. Ta dva podatka nam povesta, kakšen poudarek bo na prvi pomoči in samopomoči. Povsem je razumljivo, da ni mogoče organizirati take zdravstvene službe, ki bi lahko v tako kratkem času uspela pomagati tolikim ranjencem. Zato bi imela izreden pomen izurjenost prebivalstva v samopomoči in prvi pomoči. Strokovnega zdravstvenega kadra ne bo niti dovolj za najnujnejše primere; tako bo moralo prebivalstvo in vsak posameznik prevzeti del njihovih nalog.

(Nadaljevanje)

Misli

Če bi ne laskali sami sebi, bi nam laskanje drugih ne moglo škodovati.

Narava vrlino ustvarja, sreča pa jo oživlja.

Sreča nam popravi več napak kakor pamet.

La Rochefoucauld

Novih znanstev ne sklepamo tako radi zategadelj, ker bi nam stare presedale, ali pa ker bi nas mikala izprememba marveč zato, ker se nam zdi za malo, da nas tisti,

ki nas preveč poznajo, ne občudujejo dovolj, in ker upamo, da nas bodo oni, ki nas še ne poznajo, bolj občudovali.

Naše kesanje ni toliko obžalovanje zla, ki smo ga storili, kot bojazen pred nesrečo, ki nam zaradi tega preti.

Pregrehe se vključujejo v kreposti kakor strupi v zdravila. Pamet jih zbira in brzda ter se jih koristno poslužuje proti življenjskim nesrečam.

La Rochefoucauld

Odlika vsakega partizana je bila velika samoiniciativnost, upornost in drznost, kadar je naloga tako zahtevala. Moja zgodba, kako sem potoval med vojno skozi Bled, ki je bil center gestapa za Slovenijo, prikazuje, kaj vse smo si partizani izmislili, da bi prevarali sovražnika.

Začetek zadnje nemške ofenzive sem dočkal v vasi Žiri, od koder se je četa premaknila na obronke Porezna in Črnega vrha pri Blegošu. Neposredno pred ofenzivo sem nad vasjo Davča gledal dolgo kolono, ki se je pomikala proti vrhu Porezna. Takrat niti slutiti nisem, kakšni tragediji gredo ti partizani nasproti. Drugi dan je zagrmelo z vseh strani. Prihajale so strašne novice o velikih izgubah naših partizanskih enot. Na vrhu Porezna je obležalo na stotine naših starih borcev. Čez nekaj dni, ko je glavna ofenziva v okolici Novakov in Porezna že minila, sem prek kurirja XXXI. divizije dobil nalog, naj takoj poiščem Gorenjsko vojno področje, ki se je iz Porezna prebilo v neznano smer.

Občutki na vrhu Blegoš

Odšel sem na pot. Samo tisti, ki so preživeli zadnjo fašistično ofenzivo na Primorskem, me lahko razumejo, če rečem, da je bilo v pogojih, ko je bilo sovražnikov »kot listja in trave«, iskati nekoga isto kot iskati svojo lastno smrt. Na poti me je spremljal Ripšnekov Lovrenc iz Koritnega pri Bledu.

V temni aprilski noči 1945. leta mi je na vrhu Blegoš postalo naenkrat zelo tesno pri srcu. Z Lovrencom sva slišala od daleč bobnenje. Bilo nama je jasno, da je to pesem naših topov. Prvič sem na Blegošu občutil dihanje svobode. Tu okoli nas pa se je fašistična sodrga šopirila, kakor da Hitler stoji pred zmago, ne pa pred dokončnim porazom.

Na Črnem kalu za Blegošem sva zagledala žalostno sliko. Kakih šest partizanov je ležalo tako, kot jih je zatekla smrt. Pot naju je vodila proti vasi Žetina. Kmalu sva zagledala kolono belogardistov in Nemcev, ki so se pomikali proti Črnemu kalu. Skrita za grmom sva čakala, da so se izgubili v gozdu. V vasi Žetina sem poslal Lovrenca na konec vasi z nalogo, da me takoj obvesti, če bo opazil kaj sumljivega, sam pa sem začel pri prvi hiši klicati domače dekletke, s katero sva se dobro poznala, ker sem velikokrat potoval skozi to vas. »Jože«, mi je dejala skozi okno, »bežite, v vasi je polno domobrancev in Nemcev«. Uspel sem jo le še vprašati, če kaj ve, kje bil dobil zvezo s kakšno partizansko enoto ali pa domačimi terenci. Nisem hotel povedati, katero enoto iščem. »Skoraj vsi terenci so padli na Koprivniku«, mi je še uspela odgovoriti, ko je ves zasopel prišel Lovrenc in mi sporočil, da je na koncu vasi polno sovražnikov in da jih je videl, kako v neki hiši pijejo žganje. Zato sva takoj odšla proti Martinj vrhu. Čez dan sva čakala v gozdu nad vasjo, zvečer pa sva se približala prvi hiši. Tu sva slišala porazne vesti. »Imata srečo, da sta se oglašila pri nas, kajti pri sosedu (kakih 200 metrov daleč) je okoli 200 Nemcev, ki so ves dan patrolirali po vasi in okolici.« Domačini so imeli pripravljeno večerjo in to krompir v oblicah. Rade volje so nama dali krompir v pehar in naju prosili, naj takoj odideva, da hiša ne bo nesrečna. Nisem želel iti daleč od vasi, zato sva se z Lovrencom ustavila v gozdu, ki je med vasjo Martinj vrh in cesto, ki vodi na Blegoš. Bilo je že temno. Pojedla sva krompir, se pokrila z odejo in trdno zaspala. Zjutraj sem se prebudil ves trd, vendar se mi je dozdevalo, da je odeja nekam čudno težka. Pogledam izpod odeje in vi-

Spomini iz NOB

Partizan potuje v gnojn

dim, da naju je ponoči pokrila okoli 5 cm debela snežna odeja. Popolnoma zmrznjena sva začela poskakovati, da bi se malo ogrela.

Spanje med mrtvimi

V tem poskakovanju sem z nogo odrgnil sneg z nekaga predmeta, ki je bil podoben človeškemu nosu. Še enkrat sem podrezal z nogo v sneg — in glej — pod menoj se je pokazala človeška glava.

JOŽE VIDIC

Oba sva ostrmela. Pogledala sva okoli sebe in vide'a, da sva ležala med najmanj dvajsetimi padlimi partizani, ki jih še nihče ni pokopal. To so bili borci škofjeloškega odreda in nekaj Italijanov pripadnikov brigade »Garibaldi«. Vsa potrta sva odšla proti cesti, da bi nadaljevala pot čez hrib proti vasi Javorje v Poljanski dolini. Na cesti, ki je bila pod snegom, je ležalo nekaj partizanov. Vsi so ležali na hrbtu, tako da so gledali proti nebu s široko razprtimi rokami v enaki

razdalji eden od drugega. Ni bilo težko ugotoviti, da jih je sovražnik položil na cesto v svarilo drugim partizanom. »Hitro pojdiva od tod!« mi je rekel Lovrenc pod neposrednim vtisom pravkaršnjega doživljanja. V takšnih pogojih sva z Lovrencom prekrizala Solško in Poljansko dolino, vendar nikjer nisva mogla dobiti podatka, kje se zadržuje Gorenjsko vojno področje. Čez nekaj dni sva se vrnila nazaj v Novake, kjer pa sva dobila zopet navodilo: »Naprej na Poljuko in Mežakljak!«

Odšla sva na novo pot, polno negotovosti, skozi zasede in mimo številnih sovražnih patrol in enot. Čerkno, Novaki, Farji potok, Zah log, Jelovica. Do tu sem poznal pot, vendar čez Savo ali železniško progo proti Poljuki nisem nikdar hodil, ker sem ves čas partizanal na Primorskem, v Solški in Poljanski dolini. Ripšnekov Lovrenc mi je predlagal, naj greva z Jelovice čez Savo pri Bledu in naj se oglašiva v Koritnem na njegovem domu, potem bova pa že vide'a, kako bova dalje potovala. Lovrenc je bil kmet v Koritnem, imel pa je tudi svoje gozdove na Jelovici, tako da mu je bila ta pot zelo dobro znana. Ko sva prišla do kraja, odkoder sva videla Bled in vasi, ki so med Savo Bohinjko, sva se ustavila in budno opazovala premike sovražnika, da ne bi padla v kakšno zasedo. Čim se je spustil mrak, sva se hitro spustila po pobočju proti Savi Bohinjki, se prišla za roke in jo pregazila. Vsa mokra sva prišla v Koritno. Psi v vasi so naju zavohali in besno lajali. Pri Ripšneku

sva prespala, zjutraj pa sva načrtovala, kako priti na Poljuko. Levo je Sava Bohinjka, desno Sava Dolinka, pred nama pa Bled, močna gestapovska in policijska postojanka. Že na Jelovici so naju terenci, ki so delovali na tem sektorju, obvestili, da je okoli Bleda močno stražena in da je vsak prehod tam nemogoč.

»Na čelu mi piše, da sem partizan«

Lovrenc je imel doma ženo Marijo ter dva sina in dve hčerki. Najstarejši sin je bil Bogo, star 16 let. Zato smo ga poslali v Zirovnico, kjer je bila poročna moja sestra Mira Zupan. Moje domače so namreč Nemci izselili v taborišče blizu švicarske meje, trije bratje pa smo bili v partizanih, edino sestra Mira ni bila izseljena. Bogo se je vrnil s sestro Miro, ki je po krajšem razmišljanju našla salomonsko rešitev: »Preoblekel se boš v civilno obleko«, (bil sem namreč v angleški uniformi z angleško brzostrelko in pištolo), mi je dejala, pa bomo vpregli konje, sedli na »fijakarski« voz, dobili kakega harmonikarja in kot da »lumpamo«, bomo sredi dneva pojoč šli skozi Bled.

»Poslušaj Mira«, sem ji odgovoril, »meni na čelu piše, da sem partizan.«

»Kako to... kje ti piše, da si partizan?« me je začudeno pogledala.

»Poglej moj obraz.« sem ji dejal, pa boš opazila, kako sem zagorl. Domobranci in nemška sodrga, ki se valja po bunkerjih in kasarnah, ima obraz kot sesirjeno mleko. Moj obraz pa je od zimskega sonca bronaste barve.

Spoznala je, da imam prav. Vrnila se je v Zirovnico, ne

da bi s mislila. rene š misel, k jel. Zabi sod in t ga dne Podom, pot proti Tak sr nčenti. koin. J R. pekec gne se bil droš strali c

Naledi h.š. jvci ne n ci zjut v dombra kot alaš la se ner opolne, vrau pr skodn č denj. kje je izena se komar na Bledu nazaj na paj se mi prece s moge kdo videl No, ima je je km namaje šel vpaš jo kategi kota je v okupaorj

Potoran

Na kee zel v od, lik za m Janz tpe

Klavdij Mlekuž

Severna stena Grandes Jorasses — Walkerjev steber

Od leve proti desni: Brojan, Kofler, Ažman, Mlekuž

(1. nadaljevanje)

Po treh urah čudovitega plezanja v odlični granitni skali stojimo na vrhu igle M. Sestop in pot do Montenvers opravimo v dveh urah, tj. pridemo že ob dveh popoldan.

Nekaj dni bo treba čakati, da se stene otresejo novega snega. Zato se odločimo za vzpon na Mount Blanc, prek Grand Mulets. Zjutraj že ob treh zapustimo Montenvers. Pot se vleče prek ledenika Bossons — Grand Plateauja, do zavetišča Vallot, kamor pridemo po osmih urah hoje. Preveč bi bilo v enem dnevu do vrha, zato prenočimo v zavetišču Vallot. Ponoči tuli veter in neprestano sneži.

Zjutraj ima Mount Blanc snežno odejo za pol metra debelejšo. Kljub vetru in ostremu mrazu, smo v eni uri na vrhu bele gore. Vse povsod naokoli so vrhovi pokriti z oblaki, le nad Mount Blancom se boči modro nebo. Pot nazaj je vse prej kot enostavna. Sneg je zamele vse sledi na ledeniku Bossons. V megli težko najdemo prehode med ledeniški razpokami. Večkrat zaidemo v blodišče razpok, tako da moramo čakati, da se megle za trenutek razgrnejo. S tem izgubimo dosti časa, preden spet stojimo na trdnih tleh ob robu ledenika, ob stari postaji žičnice na Aigulle du Mudi. Sneg je zopet padel nižje, tokrat do postaje žičnice Plan de l'Aiguille, ki ima nadmorsko višino 2300 m. Ob pol sedmih smo zopet v našem taboru na Montenversu.

Naslednji dan je vreme od-

lično. Dan počitka. Čas izkoristimo za nakup hrane. Zjutraj gremo v Chamonix. Pogledamo na vremenski koledar v pisarni francoskega alpinističnega kluba. Metereologi napovedujejo tri dni lepo vreme. Napoved se uresniči. Jutri gremo, sklenemo. Kam? V severno steno Grandes Jorasses.

Jutro, 26. julija. Zjutraj iznesemo vso opremo iz šotorov. Molče vsak zase pripravljamo opremo za vzpon. Pogledi nam vedno znova uhajajo tja, kaj na konec ledenika Lechaux. Tam se pne v nebo mogočna, zasnežena granitna stena. Za vzpon se skrbno pripravimo, računamo na najslabše pogoje v steni. Hrane vzamemo za pet dni, vso opremo za plezanje v skali in ledu, ter opremo za bivač v steni. Popoldan ob pol dveh, naložimo težke nahrbtnike in zapustimo Montenvers.

(nadalj. na 14. in 15. strani)

Plezanje v

vojnem sodu skozi Bled

da bi si kaj pametnega izmislija. Popoldne pa je Lovrenc šinila v glavo rešilna misel, ki sem jo takoj sprejel. Zabili me bodo v gnojni sod in točno opoldne druga ga dne peljali skozi Bled v Podhom, odkoder je prosta pot proti Pokljuki in Mežakliji. Takoj smo začeli načrt uresničevati. Stari, sedaj že pokojni Janez Špendov, oče Ripekove žene, je odpeljal gnojni sod na skedenj in odbil obroč, da smo lahko odstranili dno sode.

Napredni dan so vsem v hiši sveti poigravali kot strune na citrah. Najprej so se zjutraj v hiši oglašili blejski domobranci, kasneje pa se je kot nalašč od nekdaj privlekla še nemška patrula. Točno opoldne, ko sem že stal med vrati pripravljen, da hitro skočim čez dvorišče na skedenj, kjer je bil sod, pa se je iznenada z Bleda pripeljal še komandir nemške policije na Bledu. Hitro sem skočil nazaj na podstrešje. Vse skupaj se mi je začelo dozdevati precej sumljivo. Ali smo mogoče izdani? Ali nas je kdo videl? sem se spraševal. No, komandir nemške policije je kmalu odšel, žena pa nam je povedala, da je prišel vprašati, če lahko prodajo katerega prašiča, kajti lakota je vse bolj prišiskala na okupirano vojsko.

Potovanje v sodu

Na skedenju sem hitro zlezal v sod, ki je bil dovolj velik za mojo dolgo postavo. Janez Špendov je zabil nazaj

dno sode in namestil obroče ter zaprl tudi malo odprtino, skozi katero nalivajo gnojnico v sod. Na voz sta sedla Lovrencova žena Marija in desetletna hčerka Milenka, ki sedaj živi v Zabreznici pri Žirovnici. Pred vozom se je s kolesom vozil 16-letni Bogo, ki je imel nalogo pred vozom kontrolirati, če kje na cesti Nemci ustavljajo in kontrolirajo mimoidoče. »Ali lahko dihaš?« sem slišal glas z voza. »Lahko«, sem odvrnil, saj je bil sod izsušen, pa je v notranjost sode prihajalo dovolj zraka.

Na Bledu pred hotelom Union je stala grupa gestapovskih oficirjev. »Stoj, ženska!« se je zaslišala komanda nekega gestapovca v slovenščini. Slišal sem komando, vendar nisem vedel, kaj se dogaja. Obšla me je zla slutnja. Vedel sem tudi, da mi ne bodo prizanesli, saj sem bil že dve leti partizan in sicer namestnik komandirja čete, starši izseljeni, dva brata v partizanih. Zato sem se odločil, da v smrt ne pojdem sam. Namestil sem brzostrelko, pripravil pištolo in nape-to čakal, kdaj bo kdo pogledal v sod. Tudi na vozu je Marija pobledelela. Iz te negotovosti pa nas je rešil glas istega gestapovca: »Ali ne vidiš, ženska, da ti bodo padli s kolesa obroči in ti se bo sesul voz?«

Marija je pogledala zadnje desno kolo voza. Železni obroč je bil samo še za kak cm na kolesu. Kaj bi bilo, če

(nadaljevanje na 14. strani)

»Da, samo oko...«

Pa si ne upa. Ko bi bil sam, bi to že zdavnaj storil. Tako pa cesta ni nikoli prazna in ljudje bi si lahko marsikaj mislili, ko bi skozi odprtino pogledal v trgovino. Zato bi najraje videl, da bi se pooblačilo, da bi že ta hip oblaki prekrili pravkar vzhajajoči mesec in zvezde, ki jih je nebo že prepolno in ki jih je nad tem delom mesta mnogo več kakor pred postajo ali tovarno, kjer jih ubijajo močne postajne in tovarniške luči in, seveda, tudi dim, ki ga je v vzhodnem delu mesta toliko, da prodro skozenj le redke zvezde.

Toda oblakov ni. Mesečina, ki je pravkar prepljusnila hribe pa je že napolnila dolino z mlečno svetlobo in razredčila temo.

»No, še tega se je manjkalo,« je Tine jezen na luno, ki otekla, kakor da bi jo bolel zob, že raste v mesec. »Se malo, pa bo svetlo kakor podnevi,« mu je čedalje bolj neprijetno hoditi gor in dol mimo Mokričeve trgovine, obenem pa oprezati na sleherni korak, ki bi ga bilo slišati z dvoriščne strani, in ga ne zamenjavati s koraki, ki meljejo cestni prah suhe, a še od predpomladanskih potočkov talečega snega razrite in kotanjasto razjedene ceste, ki je baje že od ranjkega cesarstva niso nikoli temeljito posuli in zvaljali, kaj šele, da bi jo tlakovali s kamnitimi kockami, kakor so tlakovali nekaj metrov ceste pred novim podvozom.

Občina za ceste nima nikoli denarja. Država pa ga ne da, čeprav je ta cesta glavna in državna in ne občinska.

SIVO MESTO

Denar za ceste se odteka v Beograd. Tam že vsa povojna leta pridno tlakujejo ceste in jih polivajo z nekakšnim asfaltom, o katerem se ljudem v sivem mestu še sanja ne.

V sivem mestu so ceste še vedno prašne, kadar je suša, in blatne, kadar jih v blato spremeni dež. Pa je prodaja ob reki na pretek! Samo pripeljati bi ga bilo treba in nasuti in ljudje bi bili zadovoljniji, a najbolj del brezposelnih domačinov, ki bi pri popravilu ceste dobili začasno zaposlitev.

Tudi Tine je že večkrat razmišljal o vsem tem, vendar mu je ta hip cesta, Beograd in denar, ki se odteka tja iz vse države, prekleto malo mar, saj ne misli na nič drugega kakor na to, kdaj bo zaslišal Andine korake in jo zagledal, kako bo prišla izza trgovine na cesto. Zato se vselej ozre, kadar med koraki zasliši ženske korake, ki bi utegnili biti Andini. Tudi ta hip se obrne ob korakih, ki jih sliši za seboj, a takoj nato obstane kakor okamenel, ko skoro tik pod hotelsko lučjo namesto Ande zagleda Adelo...

2

»Adela?«

Tineta spreleti srh in sram ob spominu na sejem in zaigrani denar; svoj, mamin in priigrani denar, s katerim se je že videl ob Adeli, kako ji bo kupoval na sejmu, jo pogostil in osrečil, pa je predolgo metal denar v oblake dokler ga ni zaigral.

Se sedaj mu je vroče kakor vselej, kadar ga zbode misel na nesrečno igro, ki mu je sprva obetala tisoč sreč, potem pa ga je udarila s kesom in občutjem strahotne krivde, ki jo je storil mami.

Vsaka mama je dobra. Tatvino mu je odpustila, to odpuščanje pa ga je navdajalo s tako ljubeznijo do matere, da je v tej ljubezni pozabil celo na svojo zaljubljenost v Adelo.

Da, vse do tega trenutka je niti v misel ni jemal, kakor do Adele nikoli ni srečal, ne govoril z njo, kaj šele, da bi se čutil krivega pred tem dekljem, ki jo je zaradi nesrečne igre za denar pustil na cedilu, ne samo zato, ker je ves denar zaigral, marveč tudi zato, ker je ob igri čas tako hitro mineval, da je celo za celo uro zamudil zmenek, za katerega

sta se dan poprej domenila v Čupnikovem skladišču.

Toda zdaj je Adela tu.

Prihaja mu nasproti.

V temi bi jo prepoznal in ne samo v mesečini, iz katere prihaja naravnost pod luč, pod katero se je obrnil in obstal okamenel zaradi nenadejanega srečanja, pa tudi zaradi sramu in krivde, ki jo ta hip čuti do Adele. Sele sedaj se je razgorela v njem in ga zaskrbelela v dušo.

»O bog,« bi se najraje umaknil, vdrl v zemljo, izginil in se tako izognil srečanju, ki se ga boji, čeprav ne ve, ali zaradi očitkov vesti ali zaradi bojazni, da ga bo Adela samo prezirljivo pogledala in šla mimo s svojo ponosno hojo, s svojo lepo postavo, s svojim nebeško lepim obrazom, ki bi ga človek gledal in gledal, četudi bi pri tem skoprnel. Te sekunde so za Tineta hujše od pekla.

Rad bi se umaknil.

Boji se, da bi ga Adelin prezir ubil.

A za umik ni več časa.

Adela je samo še tri korake od njega.

Pozdraviti jo mora.

»Dodo... dober večer,« izjeda in skloni glavo. Ne upa si pogledati Adele v obraz.

»Glej, ti si,« se Adela ustavi, Tine pa čaka, kdaj se bodo vsuli iz njenih lepih ust očitki.

Toda Adela se samo smehlja.

»Zadnjič si me čakal zama,« pravi. »Ne smeš mi zameriti. Gospodar me ni pustil. Morala sem pomagati v gostilni.«

Tine posluša, kakor da se mu ruši z duše gora. Torej ni bila na semnju?

Torej je morala delati?

Čupnik res ni bil nikoli mož beseda in njegovi vajenci nikoli ne vedo, ali bodo v praznik ali nedeljo prosti ali ne. Gostilno ima in ni nedelje, da bi kdo od vajencev ali vajenk ne delal v njegovi gostilni. Tudi Adela ni bila izjema, čeprav je Čupnikova sorodnica in čeprav je trgovska in ne gostilniška vajenka.

Torej ga je samo Čupnik rešil sramote?

In zatorej je tokrat Čupniku lahko iz srca hvalen.

Tako razmišlja Tine, Ande pa si še vedno ne upa pogledati.

»Zakaj strmiš v tla? Zakaj obešaš nos, kakor da sem te potegnila zanj.«

Pa saj ga ne obeša zato.

»Ne kuhaj mule! Menda mi nisi zameril, ker me ni bilo.«

»Ne, seveda, ne,« spregovori Tine z okornim glasom. »Tudi... tudi mene ni bilo, ker... ker...«

»Ne laži! Ne boš me... Ni ti treba lagati, kakor da sem zate nula. Jezen si, ker si me čakal zastonj, čeprav bi lahko pomislil, kako je pri Čupniku.«

»Vem, seveda vem. Ne zamerim vam,« jo Tine vika.

»Ne zameriš, pa se držiš, kakor da si pojedel kuščarja.«

»Ne držim se...«

»Potem glavo pokonci! Ne živim na drugem koncu sveta! Se se bova lahko videla in srečala.«

Adeline besede božajo Tineto v dušo. Zde se mu nežne in lepe, čeprav bi jih kdo drugi imel za trde, neizbrane, vsakdanje in prav nič dekljske.

»Takle fant kakor ti bi ne smel tako hitro pokazati, da mu je hudo, ker je čakal na pupo, pupa pa ni bilo. Ali pa ti ni prav, ker sem se ustavila.«

»Ne, ne, srečen sem. Zares sem srečen.«

»Srečen?«

»Da, srečen, ker sem vas srečal. Zdaj mi ni žal, ker sem čakal...«

»Koga si čakal?« postane Adela radovedna.

»Pravzaprav nikogar,« bi Tine nerad razlagal, zakaj je tu.

»Nikogar?«

»Ne, nikogar. Samo pohajal sem...«

»In čakal kako pupo, da bi jo peljal v kino,« ga Adela vprašujoče pogleduje, kakor da je ljubosumna.

»Ne nobene nisem čakal. Če bi kdaj katero, bi samo vas.«

»A zakaj potem svetliš tu? Videla sem te že od daleč, kako si pohajal gor in dol, čeprav nisem vedela, da si ti.«

»Ah, kar tako sem hodil.«

»Kar tako? In ne greš v kino?«

Plezanje v granitu

Partizan potuje v gnojnem sodu skozi Bled

(nadalj. iz 12. in 13. strani)
bi se kolo tu pred gestapovci sesulo, sod z menoj vred pa zvalil na cesto. Vsak, kdor bi ga dvigal, bi opazil, da je nekaj v njem. Mala Milanka je prišla za vajeti mati Marija pa je poklicala kovača Jožeta Kapusa, ki ima delavnico vsega nekoliko metrov od hotela Union. Kladiivo je udarjalo po železnem obroču, gestapovci pa so govorili in se šalili z Marijo. Meni so se te minute vlekile kot večnost. Gestapovci, ki so povsod stikali in vohljali za partizani, niso vedeli, da so samo meter oddaljeni od borca. V lepo

kašo bi nas kmalu spravili kovač, ki je najprej zahteval, da sname kolo. Če bi se to zgodilo, bi ljudje opazili, da je nekaj v sodu. Toda Marija trdila da se ji zelo mudi, ker pelje voz na popravilo v Podhom in naj zato le za silo popravi. Ko se je voz končno pomaknil naprej, sem se šele docela zavedal velike nevarnosti, v kateri smo bili vsi skupaj. V Podhomu je voz zopeljal na skedenj h Guharju, kakor se pravi po domače. Pri Guharju je ravno takrat sosedov Janez v kuhinji nekaj popravljaj. Sedaj že 80 letna Guharjeva

mamica mu je rekla: »Janez, pojdi na skedenj in snemi dno soda«.

Lovrencova žena in hčerka sta se takoj brez voza vrnili nazaj v Koritno (brez voza in soda se je vrnila zato, ker je na Bledu dejala, da pelje voz in sod na popravilo. Če bi se vračala z vozom in sodom, bi bilo to gestapovcem sumljivo).

Janez je na skednju počasi začel odbijati dno soda. Len je tolkel po obročih in ko je snel dno soda, je nenadoma zagledal moje nepremične noge. Nihče mu ni povedal, kaj je v sodu. Mož se je od strahu sesedel pred sod in ko sem lezel iz soda, me je gledal s prestrašenimi očmi. Po poti pred skednjem sta brezbržno hodila dva Nemca, člana posadke, ki je v Podhomu čuvala železniški predor. Guharjeva stara mamica je originalen tip, ena tistih partizanskih mamic, ki so bile v vseh situacijah pripravljene pomagati naši partizanski vojski in pri katerih smo partizani vedno dobili varno zavetišče. Prinesla mi je kuhano klobaso in pol litra mošta ter dejala: »Na senu počakaj do večera, ko pridejo naši, pa boš z njimi odšel na Pokljuko ali Mežakljo«.

Tako je tudi bilo. Čim se je zmračilo, že je bilo v vasi polno borcev predvsem terenskih političnih delavcev. Ko je bila ura polnoči, sem bil že sredi gozdov Mežaklje.

Pred desetimi leti me je obiskal neki zagrebški novinar, ki je zgodbo objavil v Vjestniku u sredi, kasneje pa tudi v Borbi. Po objavi v teh dveh največjih jugoslovanskih časopisih, so to zgodbo objavili še številni drugi časopisi. Najbolj pa sem bil presenečen, ko mi je znanec pokazal, da je bila zgodba objavljena celo v nekem nemškem časopisu. Moram pač reči, da nisem edini partizan, ki sem potoval v gnojnem sodu, čeprav sem morda edini, ki sem v sodu potoval skozi Bled.

J. Vidic

Anekdote

Nizozemski slikar Van Dyck je portretiral odlično gospo. Slika je bila videti že gotova, toda slikar je vsak dan znova prosil gospo, naj še pride, češ da še ni dokončal njenih rok.

Minevali so dnevi in tedni, slikar pa je še zmerom imel opravka z njenimi rokami. Gospe se je to zazdelo čudno in je nekega dne Van Dycka kar naravnost vprašala, zakaj posveča rokam tolikšno pozornost, saj še na obraz ni tako pazil.

»Zato, draga gospa,« je odgovoril slikar, »ker pričakujem iz teh rok lepo plačilo za svoje delo.«

Rembrandt je bil zelo skop človek. Ko se je znašel v denarni zadregi, se je odločil za prodajo svojih zbirk. Ker pa se je spomnil, da prodaja slik ni tako uspešna, če je umetnik še živ, je odpotoval. V kraju, kjer se je nastanil, je naprosil prijatelja, naj piše njegovi ženi, da je nenedoma umrl, pred smrtjo pa sklenil, naj se njegove slike prodajo. Ko je objokana žena izpolnila njegovo »poslednjo« voljo, se je Rembrandt vrnil in zadovoljno preštel izkupiček.

Finskega skladatelja so vprašali, kako je mogoče, da se raje družijo s poslovnimi ljudmi, kot z glasbeniki.

»Veste,« je dejal Sibelius, »kadar se glasbeniki sestanejo, govorimo samo o naših finančnih težavah. Če pa se sestanem s poslovnimi prijatelji, govorimo samo o glasbi.«

...

Ko je španski pisatelj in pesnik Blasco Ibanez obiskal manjšo gimnazijo, mu je profesor predstavil najbolj nadarjene fante in ga prosil, naj bi jim zastavil nekaj vprašanj.

»Kdo so bili največji pesniki na svetu?« je vprašal umetnik najbližjega dečka.

»Homer, Vergil, Dante in vi, samo da nisem dobro razumel vašega imena,« je v svetem spoštovanju izjavil mali.

...

Holandskemu dirigentu Mengelbergu, ki je vsako napako v orkestru občutil kot telesno bolečino, se je na nekem koncertu zgodilo, da je trobentač pri zadnjem stavku Beethovnov »Eroica« zamudil svoj vložek.

Po izvedenem delu se je vnelo navdušeno ploskanje, ki je veljalo tudi orkestru. Godbeniki so začeli vstajati s sedežev in se priklanjati, ko je Mengelberg z roko pokazal na nesrečnega trobentača in zavpil skozi hrušč množice:

»Vi pa kar lepo obsedite!«

Središče našega mesta, ki postaja vedno lepše

Severna stena Grandes Jorasses — Walkerjev steber

(nadalj. iz 12. in 13. strani)

Mimo železniške postaje na Montenversu, se drenjamo med številnimi turisti. Pot nas vodi na ledenik Mer de Glace. Molče korakamo v gosjem redu navzgor po ledeniku. Sonce močno pripeka, poleg tega nas grejejo še težki nahrbtniki. Na ledeniku srečamo mnogo ljudi, ki se vračajo iz koč Couvercle nazaj na Montenvers. Po dveh urah hoje smo na razcepu ledenika.

Mer de Glace tu zavija v desno za chamoniške igle, nato se v strmih skokih dviga proti Vallé Blanche. Proti levi se prične ledenik Lechaux. Mi smo namenjeni na bi-

vak Lechaux. Ledenik se komaj opazno rahlo dviga proti zatrepu, pod severno steno Grandes Jorasses. Počasi se odkriva izza Aiguilles du Tacul, mogočen Walkerjev steber, ki strmo pada do krajne počitnice med ledom in skalo. Že od daleč vidimo kočo, ki stoji kot prilepljena v pobočju, kakih 200 m nad ledenikom. Ob pol petih smo v koči. Odlično zavetišče za alpiniste, ki je bilo zgrajeno pred dvema leti. Boljšega si človek res ne bi mogel želeči. Tako odlično opremljenega zavetišča nisem videl še nikjer v Alpah. Zvone se že spet vrtili okoli kuhalnika, zopet kuha. Danes že cel dan jemo. Na-

biramo rezerve za v steno. Po ledeniku Lechaux proti koči prihajajo štirje možje, torej danes ne bomo sami. Vreme je res odlično in alpinisti vseh narodnosti, ki se nahajajo v Chamonixu, bodo te dni poskušali preplezati kar največ plezalnih tur.

Štirje možje so kmalu pri nas. Češki alpinisti so, zaupa- jo nam, da so namenjeni v »Mrtvaški prt«. To je zelo strma ledena vesina, na levi strani Walkerjevega stebra. Prvi vzpon tu prek sta opravila Francoza René Desmasion s tovarišem Robertom Flomatyem in sicer sta pozimi preplezala to snežno vesino v desetih dneh in to v februarju.

Med nebom in zemljo je le navočni in previsni granit

Prijeli smo za orožje, da branimo domovino

(nadalj. iz prejšnje številke)

Tu sem se še bolj seznanil s pok. Stanim Zagarjem, ki je bil ta čas komandir prvega voda 5. čete, ko je ugotovil, da sva ožja rojaka.

Na tem položaju smo ostali do 28. maja, ko se je začela naša velika in dobro pripravljena ofenziva. Večkrat je med tem prišlo do medsebojnega obstreljevanja in nasprotniki so uporabljali tudi minometalce. 28. maja sem že v ranem jutru odšel s predhodnico, kateri je poveljeval korporal Črne, proti sovražni postojanki na nasprotni strani grebena. Opazili smo stražarja, ki je slo- nel ob drevesu in nato še drugega na nasprotni strani

hiše, kjer so bili nastanjeni. Četa je dospela kmalu za nami in zavzela dobre položaje. Že po prvih strelah sta padla oba stražarja, ostali pa, ki so prihiteli iz hiše, niso mogli do mitraljezov, ki so bili na vogalih hiše. Padali so drug za drugim in le enemu od 22 se je posrečilo pobegniti, ter obvestiti njihovo komando v dolini o našem napadu. Čez dobro uro so prišli na pomoč, a bilo je že prepozno, ker so naši ta čas napadli tudi na drugih sektorjih. Tu smo zaplenili dva mitraljeza, minometalec in mnogo drugega lahkega orožja, imeli pa smo le dva lažje ranjena. Naš napad, ki je bil začetek velike ofenzive je presenetil nasprotnika

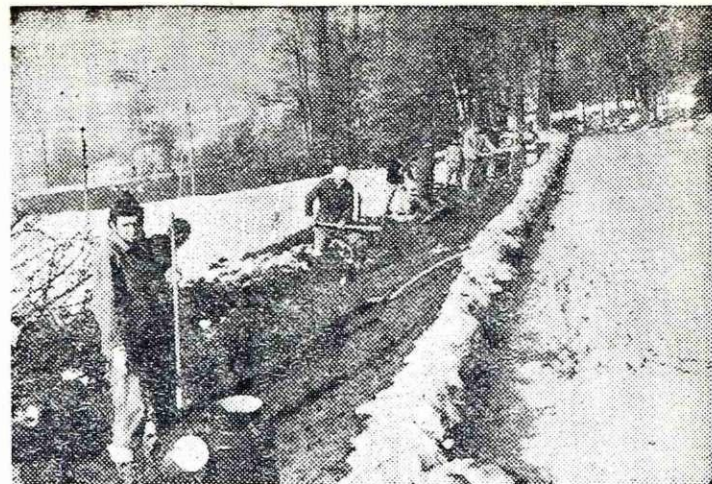
in začel se je splošen umik. Napredovali smo proti Libelčam, prekoračili po zasilem mostu Dravo pri Pliberku in šli ob Dravi proti Velikovcu na Trušnje in pri Malem St. Vidu do Krke. Tu nas je nasprotnik zopet zadržal, vendar je poseglo vmes naše topništvo in napredovali smo čez Krko pri St. Lipšu. Povzpeli smo se visoko v planine in zasedli skrajno točko našega slovenskega življa na Koroškem. Med tem so tudi druge naše enote preganjale sovražnika od Karavank in prek Roža do Celovca in tako zasedle celotno ozemlje kjer je prebival naš slovenski rod.

Čez nekaj dni smo se vrnili v St. Lipš ob Krki. Tu smo po nesreči ubili nekega domačina in zaradi tega je bila najavljena zavezniška komisija iz Celovca. Zvedeli smo, da pridejo Italijani in vsled tega smo napeli čez cesto veliko slovensko zastavo, tako da je moral voziti avto tik pod njo. Italijanski kolonelo je bil zaradi tega seveda zelo hud, še posebno pa zato, ker smo zapeli »saj Gorica je slovenska, brez Slovencev Gorice ni!« Moral je razumeti smisel pesmi, ker je jezno dejal, po italijansko »nikoli več«. Le malo je manjkalo, da nismo prevrnili avto z oficirji v obcestni jarek.

Po nalogu zaveznikov smo morali potem zapustiti desni breg Krke in nastanili smo se ob reki v bližini Malega St. Vida.

V skromnih obrisih so tu opisani le nekateri dogodki iz časov pred 50 leti, ko še niso bile določene naše meje na severu, takrat, ko so imeli naši severni sosedje v načrtu, da dobijo Maribor in velik del našega ozemlja na Štajerskem in morda še kaj več. Bilo je veliko število prostovoljcev v teh borbah, ne smemo pa pozabiti kasnejših mobilizirancev, ki so se prav tako z ramo ob rami borili za utrditev naše severne meje.

Šorli Srečko

Pripravljalna dela na novem odseku ceste v Mostah

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu

DEŽURNA SLUŽBA TEHNIČNEGA SEKTORJA
v tednu od 28. 11. do 6. 12. 1968

ČETRTEK, 28. 11., od 20. do 8. ure: inž. Štefan NEMEC, energetska gospodarstvo.

PETEK, 29. 11., od 8. do 20. ure: inž. Janko ZALETEL, OTK.

PETEK, 29. 11., od 20. do 8. ure: inž. Miran JENKO, OTK.

SOBOTA, 30. 11., od 8. do 20. ure: Božidar BERNARD, OTK.

SOBOTA, 30. 11., od 20. do 8. ure: Nazif LJUTA, Javornik I.

NEDELJA, 1. 12., od 8. do 20. ure: Anton GROSELJ, v. l. j. zice Bela.

NEDELJA, 1. 12., od 20. do 8. ure: Franc ISKRA, tehnične službe — vzdrževanje.

PONEDELJEK, 2. 12., od 20. do 8. ure: Zdravko ČRV, Javornik I.

TOREK, 3. 12., od 20. do 8. ure: inž. Sašo KAVCIČ, Javornik II.

SREDA, 4. 12., od 20. do 8. ure: inž. Leon MESARIČ, HVŽ.

ČETRTEK, 5. 12., od 20. do 8. ure: Niko BERNARD, SEP.

PETEK, 6. 12., od 20. do 8. ure: Franc POTOKAR, šamotar- na.

Dežurni ima sedež v pisarni tajništva tehničnega direktor- ja, tel. 225 — ob odsotnosti kličite tel. 410.

Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavimo na razglasnih deskah vseh vratarjev.
Tajništvo tehničnega direktorja

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu

Razmišljanje na vrhu, kjer se rodi nova želja, novi cilji

Z tehničnim opisom in ski- co stene študiram Cassinovo smer, ki vodi prek Walkerje- vega stebra. Do podnožja stene se vije med ledeniški razpokami dobro vidna sled. Tri temne točke se pomikajo po stezi, izpod stene, proti koči. Po dobri uri hoje so pri nas. Trije Poljaki so. Danes so poskušali z vzponom v Pointe Margareti, ki je tudi v masivu severne stene Grands Jorasses. Zaradi pole- denelih skal in svežega snega so se obrnili. Povedo nam, da so danes vstopili v steno Japonci. Jutri nam ne bo dolgčas v steni, za to bodo poskrbeli Japonci, ki nam bodo od zgoraj spuščali led in skale. V bivaku nas bo prenočilo trinajst alpinistov. Pravi napad Slovanov na Grands Jorasses. Tri narod- nosti: šest Slovencev, štirje Čehi, trije Poljaki. Kmalu

smo dobri prijatelji. Razu- memo se odlično, govornica teče v neki mešanici slovan- skih jezikov.

Dan se nagiba. Sonce je že nizko nad obzorjem. Tam na zahodu žari nebo v večerni zarji. Silhueta nazobčanega grebena Chamoniških igel po- staja temnejša. Ob osmih gremo spat. Poskušam na vse kriplje zaspiti, toda ne gre. Po glavi mi roje misli. Ali bo uspelo? Kaj če nas stena zopet odbije? To turo si že- lim že več let. Končno me premaga spanec.

Prvi dan v steni —
27. 7. 1968

Čehi pričnejo že ob enih kuhati, tako da ne moremo več spati. Pripravljajo se ze- lo dolgo, šele ob pol treh zapustijo bivak. Ko Čehi odidejo, se počasi dvigamo iz udobnih ležišč. Planinski

kuhalnik enakomerno brni. Kuhamo argo juho. Druga hrana nam tako ne tekne ta- ko zgodaj. Pripravljamo se za veliko turo. Nahrbtniki so izredno težki. Toda vsako malenkost, ki bi jo pustili v koči, bi v steni pogrešali. Ob treh zapustimo prijetno zavetišče in se ob soju čelnih svetilk spuščamo po poti na ledenik Loschaux. Na tem nem nebu je le malo zvezd. To je dobro znamenje za lepo vreme. Na ledeniku Leschaux piha hladen veter, toda težki nahrbtniki nas kmalu pošte- no ogrejejo.

Dan se počasi prebuj. Aiguille Verte je že obsijalo sonce, ko ob pol šestih sto- jimo ob vznožju Walkerjeve- ga stebra. Pol ure porabimo, da se pripravimo za vzpon. Nahrtniki so sedaj nekoliko lažji, ker si oprtamo plezal- no opremo. (nadalj. prihodnjč)

Da bi dobili bolj jasno predstavo, je prav, da najprej pregledamo, kateri elementi financiranja so vplivali na rezultat finančnega poslovanja sklada invalidsko pokojninskega zavarovanja in na sklad otroškega dodatka v letu 1967.

V zvezi s sprejetimi ukrepi za izvedbo gospodarske reforme se je tudi socialno zavarovanje vključilo v to in so bili za stabilizacijo potrošnje v skladih socialnega zavarovanja narejeni ustrezni ukrepi.

Samoupravni organi republiške skupnosti socialnega zavarovanja, republiški organi in samoupravni organi komunalnih skupnosti so se skupaj s predstavniki občinskih skupščin in predstavniki ustreznih organov zdravstvene službe stalno prizadevali, da bi našli skupno rešitev za to perečo vprašanje glede na stalno zmanjševanje prispevane stopnje od zveznih in republiških organov. Skupna prispevna stopnja za sklade socialnega zavarovanja je bila že 1. 7. 1965 zmanjšana od prejšnjih 24 % na 21,7 %, s 1. 8. 1965 pa na 20,5 %. Takša stopnja je veljala tudi v letu 1966, v letu 1967 pa se je ponovno znižala na 19 %. V mejah stopnje 19 % je bila stopnja za posamezne sklade socialnega zavarovanja določena takole: za zdravstveno zavarovanje 5 % za invalidsko pokojninsko zavarovanje 12,2 %, od tega 1 % za obvezno rezervo tega sklada, ki se je smela v letu 1967 zaradi premajhnega pritoka denarja uporabljati za obratna sredstva in 1,8 % za sklad otroškega dodatka.

Po podatkih službe družbenega knjigovodstva je bilo v letu 1967 v družbenem sektorju v republiki Sloveniji izplačanih osebnih dohodkov 5.592 milijonov dinarjev. Po temeljnim zakonu o osebnem dohodku, ki je podlaga za izračun pokojninske osnove in osnove za plačevanje prispevkov za socialno zavarovanje, se prispevki za socialno zavarovanje ne obračunavajo in ne plačujejo od vseh izplačanih osebnih dohodkov v celoti. Glede na to je znašala za leto 1967 neto osnova za obračun prispevkov za socialno zavarovanje le 5.469 milijonov dinarjev. Zavod za gospodarsko planiranje SRS je za leto 1967 predvideval, da bo osebni dohodek 5.500 milijonov dinarjev neto. Kasneje pa je na podlagi devetmesečne realizacije osebnega dohodka povečal oceno dohodka na 5.600 milijonov dinarjev. Torej ne povečanje za 10 %, temveč za okrog 12,4 %. Primerno temu povečanju se je povečala ocena za osnovo za obračun prispevkov za socialno zavarovanje od prvotno predvidenih 5.335 milijonov dinarjev za 5.478 milijonov dinarjev. Obe naknadni oceni pa sta služili kot podlaga za določitev elementov za financiranje socialnega zavarovanja v letu 1968.

Dodatni prispevek za bonificirani staž za invalidsko pokojninsko zavarovanje je bil v finančnem načrtu za leto

Zakaj težave pri financiranju invalidsko pokojninskega zavarovanja?

1967 predviden v višini 13.110.000 dinarjev, realiziran pa je bil le v znesku 12.052.000 dinarjev.

Republika Slovenija je vplačala svojih obveznosti po 116. členu temeljnega zakona o organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja za leto 1966 v znesku 27.278.000 dinarjev, to je v celoti, kar je dolgovala skladu, za leto 1968 pa v znesku 23.876.000 dinarjev. Za leto 1967 je republika sicer poravnala celo pogodbeno obveznost 28 milijonov, vendar pa se je s tem denarjem pokrila neporavnana obveznost za leto 1965/66, ki zapade po sklenjenih sporazumih v posameznih terminih do konca meseca aprila t. l. v znesku 4.124.000 dinarjev z obrestmi.

Obveznost federacije po 116. členu je bila plačana v znesku 95 milijonov dinarjev, to je v celoti določena akontacija.

V letu 1967 se je poprečno število pokojnin povečalo nasproti letu 1966: starostne za 2.642 ali za 3,3 %, družinske za 1.678 ali za 5,0 %, invalidske za 1.585 ali za 4,3 % upokojencev.

V letu 1967 je znašala poprečno izplačana pokojnina z varstvenim dodatkom starostnih upokojencev 552,79 dinarjev, družinskih upokojencev 361,26 dinarjev in invalidskih upokojencev 424,17 dinarjev.

Na povečanje pokojnin v letu 1967 je vplivalo predvsem 7 % povečanje zaradi življenjskih stroškov in večja osnova osebnega dohodka za nove uživalce pokojnin. Za izplačilo skupnih stroškov otroškega dodatka je bil v finančnem načrtu predviden znesek 157.519.000 dinarjev t. j. precej manj kot v letu 1966, ker so bili s 1. marcem spremenjeni predpisi o cenzusu in je zaradi tega večje število upravičencev izgubilo pravico do prejemanja otroškega dodatka.

Za pokritje nepokritega primanjkljaja iz leta 1966 v znesku 17.060.000 dinarjev pa je bil določen poseben prispevek v višini 0,4 % od bruto osebnega dohodka.

Glede obratnih sredstev so bile v letu 1967 stalne težave v tem, da je trajno primanjkovalo denarja za izplačevanje pokojnin, kar se tudi dogaja letos.

Splošna gospodarska banka je na podlagi sodbe zveznega vrhovnega sodišča postopoma sprostila del uročenega denarja, vseeno pa je bilo lani in tudi letos za nemoženo izplačevanje pokojnin treba najemati pri kreditni banki in hranilnici v Ljubljani mesečne premostitvene kredite. Zato je republiški zavod za socialno zavarovanje, na predlog samoupravnih organov republiške skupnosti socialnega zavarovanja, združil ves denar sklada invalid-

sko-pokojninskega zavarovanja na enem računu pri republiškem zavodu. S tem je prišel skad do hitrejšega dotoka denarja in do manjšega drobjenja denarja, ker denar nakazuje iz enega računa in le v višini zneskov, ki so resnično potrebni za nakazilo pokojninskih dajatev.

Lani je bilo predvideno, da bo po finančnem načrtu prišlo v sklad invalidsko-pokojninskega zavarovanja 1.104.961.000 dinarjev. Ustvarjeno pa je bilo le 1.075.253.430,18 dinarjev. Dohodki so bili realizirani v višini 97,3 %, ker je bilo v finančnem načrtu med dohodki zajeta tudi sprostitev denarja, uročenega pri slovenski gospodarski banki za uskladitev pokojnin v znesku 74,7 milijonov, sproščenih pa je bilo le 27,9 milijonov. Izdatki pa so bili predvideni v finančnem načrtu v višini 1.129.551.000 dinarjev, ob zaključnem računu pa so izdatki znašali 1.096.038.547,37 dinarjev.

Izdatki so bili realizirani v višini 97 % od predvidenih, ker je bila v finančnem načrtu uskladitve pokojnin predvidena od 5 do 16 %.

Primanjkljaj bo pokrit v letu 1968, ko bo slovenska gospodarska banka sprostila del uročenega denarja, rezerve v znesku 26,2 milijona dinarjev.

Za leto 1968 je republiška skupščina komunalne skupnosti socialnega zavarovanja sprejela finančni načrt sklada invalidsko-pokojninskega zavarovanja na naslednjih postavkah:

Ker dohodki iz rednih virov niso pokrili vseh izdatkov, je bil finančni načrt dohodkov usklajen z izdatki tako, da je bilo prenešenih iz rezerve 21.510.000 din, da je bil tako pokrit primanjkljaj.

Dohodek od osnovnega prispevka je bil ugotovljen po stopnji 12,5 % od predvidenih bruto osebnih dohodkov v Sloveniji v višini 8.777 milijonov din. Na podlagi realizacije za obdobje januar — julij 1968 in ob upoštevanju gibanja osebnih dohodkov za obdobje avgust — december v prejšnjih letih, se predvideva, da bodo osebni dohodki realizirani v manjšem znesku in da bo znašala realizirana vsota 8.735 milijonov din. Zaradi tega bodo dohodki od prispevkov namesto v znesku 1.137.625.000 din realizirani le v znesku 1.130.800.000 din, to je za 6.825.000 din manj, tako bodo celokupni dohodki za 5,7 milijonov din manjši od načrtovanih.

Za toliko bodo manjši tudi izdatki, ki bodo po oceni znašali 1.269.210.000 din ter bo ostal presežek izdatkov nad dohodki po finančnem planu nespremenjen in bo znašal 21,5 milijonov din, ki pa bo pokrit iz rezerve.

Izdatki bodo predvidoma manjši za 5,7 milijonov din zato, ker se kaže, da bo priliv novih upokojencev manjši za okrog 1.400 upokojencev kot je bilo predvideno. Pri zgornji oceni dohodkov povračil po 116. členu temeljnega zakona o financiranju socialnega zavarovanja je vključena tudi akontacija federacije 95 milijonov in republike 28 milijonov din. Na podlagi popisa upokojencev pa so izračunana povračila za leto 1967: federacije 126.390.935 din in republike 33.076.296 din.

Federacija je v letu 1967 plačala akontacijo v znesku 95 milijonov din in je dolžna poravnati v letu 1968 razliko za leto 1967 v znesku 31.390.935 din, republika je vplačala kot akontacijo za leto 1967 28 milijonov in je dolžna poravnati še razliko v znesku 5.076.000 din.

Dohodek iz povračil federacije in republike je bil načrtovan v znesku 136.200.000 din, z razlikami med plačami akontacijami za leto 1967 in dejanskimi obveznostmi pa bo znašal 163.591.296 din, to je 27.391.296 din več. Če bosta federacija in republika poravnali tudi razliko med plačanimi akontacijami in dejanskimi obveznostmi za leto 1967, kar sta dolžni narediti, bodo znašali dohodki sklada v letu 1968 1.354.491.000 din. Spričo takih dohodkov bi postalo nepotrebno prenašanje 21,5 milijona din iz rezerve. Pokaže se celo presežek dohodkov nad izdatki za 5.881.000 din, ki mora biti odveden v rezervo.

Ob koncu leta bo znašala rezerva 132.231.886,83 din. V primeru, da federacija in republika ne poravnata razlik za leto 1967, bo ostalo po pokritju primanjkljaja 21,5 milijona din v rezervi še 110.721.886,83 din. Če pa bosta federacija in republika poravnali razliko za leto 1967, se poveča rezerva po pokritju primanjkljaja na 138.113.000 din.

Denar v rezervi v tej višini pa ne bo zadoščal za obratna sredstva sklada, ki bi moral znašati v letu 1969 vsaj 150 do 160 milijonov din.

Na podlagi ocene realizacije dohodkov in izdatkov za leto 1968 je skupščina republiške skupnosti socialnega zavarovanja sprejela naslednja izhodišča za finančni načrt sklada invalidsko-pokojninskega zavarovanja za leto 1969.

Ocenjeni osebni dohodek za leto 1968 v znesku 8.735 milijonov din se poveča za 8 %, to je na 9.434 milijonov din. Osnovni prispevek je izračunan po potrebnih stopnjah prispevka, ki se poveča od 12,5 % v letu 1968 na 13,07 % tako, da ni predviden primanjkljaj in rezerva ostane

nedotaknjena. Dodatni prispevki se naj izračunajo po sedaj veljavnih predpisih. Akontaciji na povračilo federacije in republike se postavi tako, da se obračunane obveznosti za leto 1967 povečajo za 7,8 %, to je za toliko, kolikor so se povečali življenjski stroški v letu 1967. K akontaciji je treba prišteti še razliko, ki se pokaže med dejansko izračunano obveznostjo za leto 1968 in akontacijo, plačano za to leto.

Stroški za rehabilitacijo in zaposlovanje delovnih invalidov se povečajo za 8 %. V rezervi pa bi se izločilo 1,2 % od osnovnega prispevka, to je 15 milijonov din.

Pri izdatkih pa se predvideva, da bo število upokojencev poraslo za 4 % in da se bodo pokojnine povečale za 5 % zaradi porasta življenjskih stroškov v letu 1968.

Za uskladitev starih pokojnin z novimi bi bilo potrebno po izračunih okrog 130 milijonov din. Glede na to, da je po sedanjih predpisih možna uskladitev le, če ima sklad na voljo zadosti denarja, je predvideno, da se za to namenijo 50 milijonov din. S tem pa bo možno zaenkrat uskladiti le tiste pokojnine, ki znatneje odstopajo od pokojnin priznanih v letu 1967.

Pavšalni prispevek za zdravstveno varstvo upokojencev se poveča od 570 na 600 din, to je za 5,3 %. Na podlagi navedenih izhodišč bi znašali dohodki za leto 1969 skupaj 1.444.000.000 din, po izločitvi v rezervi pa izdatki prav tako v višini 1.444.000.000 din. Zaradi stalne krize, ki nastopa v skladih invalidsko-pokojninskega zavarovanja, ki je nastopila v letu 1966 zaradi spremenjenih pogojev financiranja (znižanje prispevka na ta način, da se plačuje prispevek za invalidsko-pokojninsko zavarovanje samo od osebnega dohodka, ki se šteje v pokojnino, znižanje prispevne stopnje itd.), je sprejela skupščina republiške skupnosti socialnega zavarovanja sklep, da je potrebno zaradi likvidnosti sklada in zagotovitve zadostnega denarja za tekoče reševanje problemov invalidsko-pokojninskega sklada, da težiti za tem, da se vsako leto izloči v rezervi čim več denarja. Uskladitev pokojnin, priznanih v prejšnjih obdobjih, je nujna. Toda spričo pomanjkanja denarja se bo uskladitev lahko izpeljala postopoma. Prispevna stopnja osnovnega prispevka mora biti določena v taki višini, da bodo pokriti celotni izdatki sklada v letu 1969, tako da se ne bo zmanjševala obvezna rezerva.

Z. T.

**Dopisujte
v Železarja**

Kako napredujejo dela na cesti v Mostah

Ce bodo tekla po predvidenem načrtu se bomo že drugo leto julija vozili po novi cesti v Mostah. Znano je, da so na javnem natečaju zaupali dela poslovnemu združenju GIPOSS za 415 milijonov S din. Za GIPOSS dela izvaja SGP Sava Jesenice, sodelujejo pa tudi druga podjetja. SGP Sava je prevzela obveznost glede izvedbe vseh gradbenih del in ureditev lastninskih odnosov z lastniki zemljišč in objektov na trasi.

Trasa nove ceste se bo odcepila pred naseljem Žirovnica, nato pa bo peljala južno od dosedanje ceste vse do roba soteske v Mostah. Tam bodo porušili Blažunovo hišo in gospodarsko poslopje. Prek soteske bodo postavili na 5 stebrih 156 m dolg most. Največja višina stebra bo 32 metrov. Čez grapo Ratibovec bodo zgradili nov most v dolžini 33 metrov.

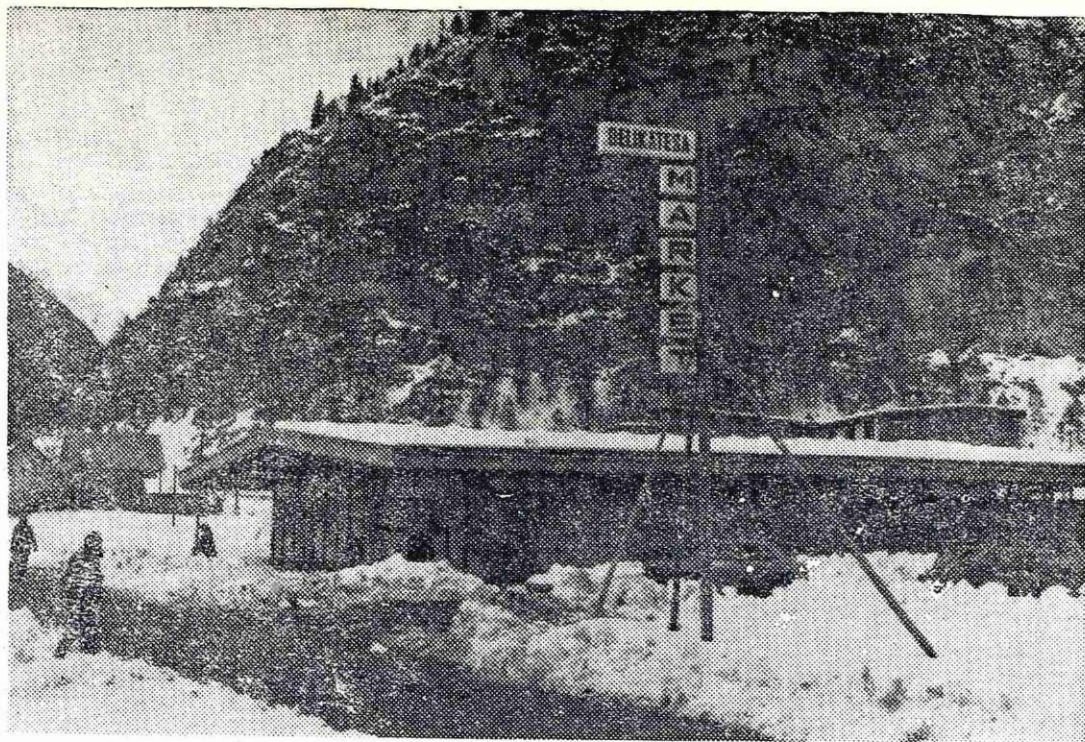
Te dni razščiščujejo teren, sekajo drevesa in utrjujejo temelje za most v Ratibovcu in most prek Završnice. V SGP Sava se trudijo, da bi vsaj pripravljala dela končali še letos. Zato z deli zelo hitijo, posebno glede na vremenske razmere v teh mrzlih in deževnih jesenskih dneh.

Alojziju Noču, po domače Blažunu, bo SGP Sava zgradila novo hišo in gospodarsko poslopje na Bregu. Skoraj z vsemi lastniki zemljišč je doseženo načelno soglasje o višini odškodninskega zneska, najtežji primer pa je pri Matuhu v grapi Soteske. Matuhova hiša, oziroma mlin, v grapi Završnica je stara več kot sto let. Na dvorišču Matuhove hiše bo stal tretji steber, nosilec mostu. Hiša sama ne bo prizadeta, gospodarsko poslopje pa samo delno. Odstraniti bi morali svinjake in drvarnico. SGP Sava je pripravljena vse te objekte postaviti nove kjerkoli to želi lastnik. Toda Matuhov Tonček zahteva, naj mu SGP

Sava postavi novo hišo in celotno gospodarsko poslopje na drugi lokaciji. To pa bi znatno podražilo stroške gradnje, saj izvajalec del ne more računati na večji znesek, kot ga je ponudil na natečaju. To pa je samo 415 milijonov S din (že prej so grobi računi kazali, da bodo stroški znašali najmanj 550 milijonov S din). Matuh svojo zahtevo opravičuje z navedbo, da življenje pod mostom ne bo varno. Iz avtomobila lahko nekdo odvrže steklenico, ki se bo razbila na Matuhovem dvorišču, hiši ali pa prileti komu na glavo. SGP je pripravljena postaviti zaščitno ograjo, da bi bile vnaprej preprečene takšne nesreče. Matuh je sporočil SGP Sava, da dovoli vsa dela na svojem zemljišču razen postavitve stebra na dvorišču. Če bo SGP Sava začela utrjevati zemljišče za steber, bo Matuh tožil zaradi motenja posesti.

Ker je treba tudi do drugih lastnikov pravno urediti zadevo in jo uskladiti z družbeno potrebo, so na občinski skupščini sprejeli sklep o ugotovitvi splošnega interesa za gradnjo ceste in mostov na zemljišču, ki bo razlaščen.

Odcep nove ceste v Mostah je več kot potreben. Prav zato bi morali vse spore, ki izvirajo iz lastninskih odnosov, rešiti čimprej in čim manj boleče za skupnost in prizadete lastnike.

V soboto je trgovsko podjetje Delikatesa odprlo v Mojstrani novo samopostrežno trgovino

Nova samopostrežna trgovina v Mojstrani

V soboto dopoldne je France Zvan, predsednik občinske skupščine, ob navzočnosti članov kolektiva, vaščanov in predstavnikov iz družbeno političnih organizacij jeseniške občine in krajevne skupnosti Dovje-Mojstrana, odprl novo samopostrežno trgovino last trgovskega podjetja Delikatesa. Nova trgovina je poleg šole v Mojstrani na prostoru, kjer bo po urbanističnem načrtu bodoči center naselja.

Že pred otvoritvijo se je pred trgovino zbralo veliko vaščanov, ki so nestrpnost pričakovali ogled nove trgovine. Prvi kupci so bili nagrajeni, posebno nagrado pa je dobil 50. in stoti kupec.

Nova samopostrežna trgovina spada med najlepše take objekte v občini. Že pri gradnji oziroma načrtih za objekt so računali na zadovoljitev potreb turistov, ki letujejo v

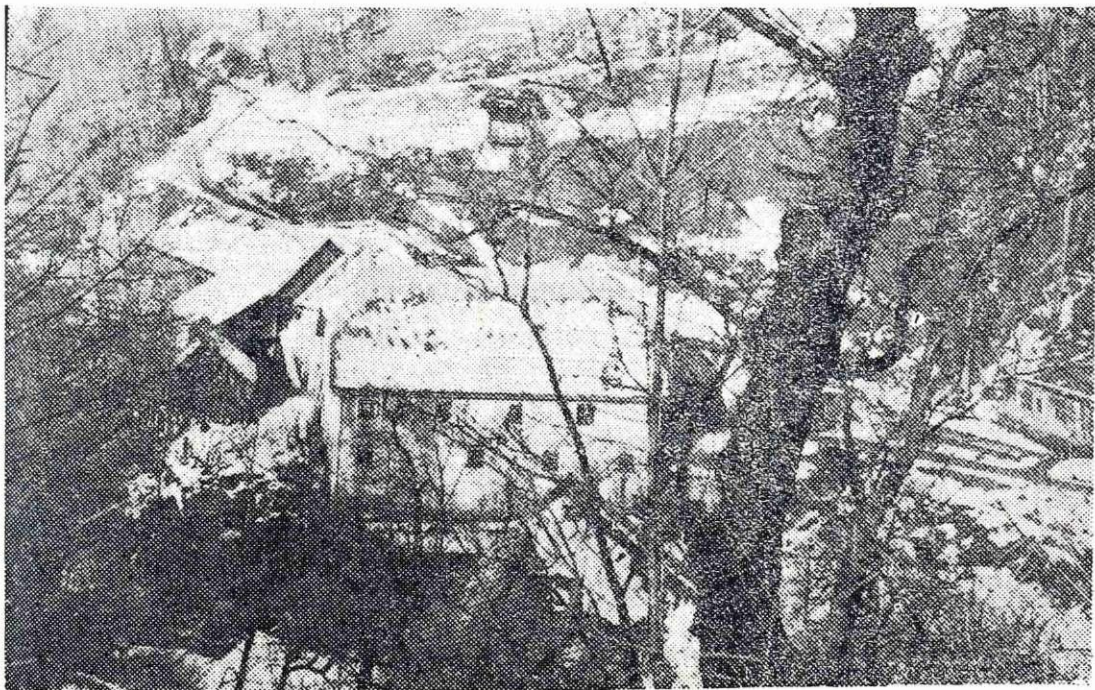
Mojstrani ali pa vožnjo nadaljujejo proti dolini Vrat ali Radovne. Zato je v okviru trgovine večji bife in kuhinja, ki bo vsak čas nudila gostom topla ali hladna jedila, pa tudi jedila po naročilu. Samo za moderni točilni pult so plačali 3 milijone S din, kuhinjska oprema pa je stala 5 milijonov S din.

Letos trgovsko podjetje Delikatesa praznuje 15 letnico obstoja. Ob ustanovitvi so imeli samo eno prodajalno v kateri sta bila dva zaposlena. Danes ima Delikatesa 12 prodajal, od tega pet samopostrežnih trgovin. Lani so odprli novo samopostrežno trgovino na Breznici, v prihodnje pa nameravajo

zgraditi trgovino na Tomšičevi cesti na Jesenicah. SGP Sava in Delikatesa sta o gradnji že podpisali pogodbo, to pa je poročilo za potrošnike, da bo končno tudi na Tomšičevi cesti trgovina. Trgovsko podjetje Delikatesa ima letno okrog 1 milijardo in 200 milijonov S din bruto prometa. V podjetju je 69 zaposlenih in 12 vajencev. Stara delikatesna trgovina v Mojstrani bo še naprej odprta, vendar pa bo po preureditvi postala specializirana trgovina z industrijskim blagom.

V novi trgovini bo delovni čas od sedmih zjutraj do 20. ure zvečer, ob nedeljah pa od osme do enajste ure dopoldne.

J. Vidic

Že nekaj časa trajajo pripravljala dela za gradnjo novega odseka ceste v Mostah (na sliki sporna hiša)

Zahvala krvodajalcem

Čutim se dolžnega, da se v svojem imenu in imenu mojih dveh malih sinov, osemletnega Staneta in štiri-letnega Aleška, najlepše zahvalim za prejeto kri, katere mi je rešila življenje, dvema malima pa očeta.

Znano mi je, da vsako leto občinski odbor RK izvede med jeseniškimi železarji krvodajalsko akcijo za potrebe jeseniške bolnišnice, prav zato tudi vam hvala.

Zgodilo se je takole: dne 27. 9. sva se peljala z ženo Vido iz vasi Kovor po skrajno desni strani domov v Križe. Na nekem ovinku pa naju je zbil neki avstrijski državljani s taunusom tako močno, da je žena po dveh urah umrla za posledicami udarca na glavi, jaz pa sem dobil težke poškodbe na vranici in ledvici, katero so mi morali odstraniti, zlom prstov, poškodba roke in še druge manjše odrgnine. Z veliko napora in neprestanim dajanjem krvi, katere sem dobil več litrov zaradi notranje krvavitve, je uspelo zdravnikom kirurgom jeseniške bolnišnice dr. VILMANU, dr. AZMANU in ostalim, ki sodelujejo pri operacijah, mi rešiti življenje. Strašno je bilo za domače, ko sta tako mala otroka izgubila mamico in v strahu, da podležem tudi jaz, čakali na sporočilo o mojem zdravstvenem stanju iz jeseniške bolnišnice — vendar končalo se je srečno.

In zato srečno — ne najdem besed, saj to je vaša kri. Vsem srčna hvala ter veliko sreče in zdravja v življenju.

Hvaležni Stane Pangeršič

Pionirski foto 68 - tokrat na Javorniku

V zadnjem tednu so se na Javorniku z vso vneto pripravljali na otvoritev razstave pionirski foto 68, ki bo odprta od 27. novembra do 8. decembra v prostorih kulturnega doma. Vse organizacijske priprave za to razstavo je izvedla osnovna šola Koroška Bela. Zato smo se pri upravitelju osnovne šole in članu pionirske komisije pri Zvezi DPM Slovenije, pozanimali in ga prosili, naj nam o razstavi pove nekaj več.

Tov. Kreuzer, upravitelj osnovne šole na Koroški Beli, je povedal, da razstava pionirski foto 68 sodi med največje tovrstne prireditve v Sloveniji in bo istočasno tudi največja prireditev v

še nedograjenem kulturnem domu na Javorniku. Pripravljen je že katalog, ki vsebuje vse potrebne podatke, s katerimi si bodo obiskovalci razstave lahko temeljito pomagali. Že v uvod-

Nagrajena fotografija — avtor Cirila RAŽEN iz Foto-krožka osnovne šole Mojstrana

ni besedi je rečeno, da nas fotografija spremlja v življenju, uči, zabava in vzgaja. V tem smislu so izdelani tudi vsi posnetki pionirjev.

Žirija, ki jo sestavljajo Vlasta Simončič, inž. Marjan Smrke, Lojze Prvinšek in Viktor Maček, je v oceno prejela 433 fotografij, izbrala pa 112 del. Za najboljšo kolekcijo štirih fotografij je podelila zlate, srebrne in bronaste medalje Janeza Kuharju. V tej skupini je zlato medaljo prejel Drago Bahun iz Bohinjske Bistrice, star 14 let, srebrno medaljo Robert Reinhard, star 12 let, učenec osnovne šole Boris Kidrič v Ljubljani, bronasto pa Cirila Ražen, 14 let iz osnovne šole Mojstrana. Prav tako so bile z zlatimi, srebrnimi in bronastimi medaljami nagrajene najboljše fotografije posameznikov. Na prvem mestu je Robert Reinhard iz osnovne šole Boris Kidrič v Ljubljani, druga je Cirila Ražen iz Mojstrana in tretji Lojze Butkovič iz Bohinjske Bistrice. Trije najboljši foto krožki pa so: osnovna šola Boris Kidrič Ljubljana, osnovna šola Bohinjska Bistrica in osnovna šola Mojstrana. Na razstavi je s svojimi deli zastopanih več ko 50 pionirjev, ki delujejo v 16 foto krožkih. Po daljšem presledku je opaziti večjo prizadevnost med fotomaterji pionirskega krožka osnovna šola Korčška Bela, ki razstavlja prav tako nekaj svojih del in so uvrščeni med prvih deset pionirskih foto krožkov. Vsekakor bo to zanimiva razstava, vredna ogleda, s tem pa bomo dali priznanje tudi našim najmlajšim pionirjem. -or

Prireditve v počastitev dneva republike

SREDA, 27. 11.:

**ob 16. uri: OTVORITEV IX. REPUBLIŠKE RAZSTAVE
PIONIRSKÉ FOTOGRAFIJE — PIONIRSKI FOTO 1968
v dvorani kulturnega doma na Javorniku;**

ob 18. uri: OTVORITEV KOLEKTIVNE SLIKARSKE
RAZSTAVE LIKOVNIH DEL ČLANOV DOLIKA v mali
dvorani Delavskega doma.

ČETRTEK, 28. 11.:

ob 16. uri: OTVORITEV ZGODOVINSKO DOKUMEN-
TARNE RAZSTAVE — 50 LET BOJEV ZA SEVERNE
MEJE v novi trgovsko-poslovalni stavbi poleg gimnazije;

ob 16. uri: pred kulturnim domom na Javorniku KON-
CERT PIHALNEGA ORKESTRA ŽELEZARJEV.

**ob 17. uri: pred gledališčem Tone Čufar PONOVI TEV
PROMENADNEGA KONCERTA PIHALNEGA ORKE-
STRA ŽELEZARJEV.**

ob 18. uri: **SLAVNOSTNA AKADEMIJA** v gledališču
Tone Čufar.

ob 19. uri: **SLAVNOSTNA AKADEMIJA** v kulturnem domu na Javorniku.

Kolektivna slikarska razstava članov likovne sekcije Dolik

Danes, 27. t. m. ob 18. uri bodo v mali dvorani Delavskega doma s kratkim kulturnim programom odprli kolektivno slikarsko razstavo članov likovne sekcije DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice.

Na razstavi se bo predstavilo 12 slikarjev s 27 deli v različnih slikarskih tehnikah. Slike, ki bodo razstavljene, je izbrala posebna žirija, ki jo je vodila umetnostna zgodovinarica Maruša Avguštin iz radovljiške delavske univerze. Pri nekaterih avtorjih je zaznaven rahel napredek, ki se kaže v bolj pogumnem poseganju na področja novih slikarskih oprijemov.

Razstava bo odprta do vključno 11. decembra vsak dan od 9. do 12. in od 14. do 19. ure.

[illegible]

Tri na kavču

Američanom občutno manj-
ka domiselnosti in navdihnje-
nja. Ne domislijo si ničesar
pametnega, zanimivega, du-
hovitega, očarujočega. Zveči-
ne se v svetu, ki ga neguje
komedija, ponavljajo; variira-
jo na že izpete teme in pri
tem ne čutijo niti najmanjše
zadrec. Zdijo se ponosni in
zelo imenitni. Takšne njihove
prijetne iluzije so pravil-
ne, seveda v njih očeh.

V ameriški komediji *Tri na kavču* pa je celo nekaj pomembnejšega: komik Jerry Lewis ni le režiser in producent, mimo tega je tudi protagonist, protagonist v štirih oblikah in sicer kot Chris, Warren, Rutherford in Ringo. Kako je to sploh mogoče? Da, mogoče je. Američani so univerzalni, samo zdravi vedno niso... Hm, kaj zato, saj imajo zdravniške, in to psihologe, psihoanalitičke, psihiatre... Le-ti jih zdravijo. Toda s tem težave še niso rešene: kdo bo pa po-

zdravil naša tri dekleta, ki se boje moških, kdo? Seveda imamo zato psihiatre, pri nas je to ženska (podobno kakor v Seks in samsko dekle), ime ji je Elizabeth in zaljubljena je v Chrisa. Celo poročila bi se z njim, pa so tu njene pacientke. Jerry Lewis tokrat Chris je dobrega srca in pomaga premistiti dekletom težave... postane njihov mentor, ne da bi brhka Elizabeth vedela zato...

Tako nas Jerry Lewis and company zabava na najbolj preprost, neotesan način, kjer dominira situacijska komika, drugih sokov pa ni izžetih. Od časa do časa še malo zajeclja, začivka in že je konec. Kakšna sreča, si- cer...

— на

Fantastično potovanje

Znanstvena fantastika, science — fiction ali kakorkoli že imenujemo dela, ki se pečajo s problemi znanosti in fantastike, ki so v veliki me-

ri le večinoma fantastična in manj znanstvena, so danes našnji dobila mesto v knjžnih oblikah, časopisih, stripih in na filmskem področju. Navzlic svoji velikokrat prikazani utopiji so dela takšne vrste v filmskih verzijah že (vsaj nekatera) prestopila prag irealnosti, se vključila v realnost, za katero pa, da je sploh postala realnost, je bil potreben čas. Še preden so sovjetski znanstveniki izstrelili v zemeljsko orbito znani satelit s psico Lajko, so prav v Sovjetski zvezi in Združenih državah posneli filme za tisti čas utopične, danes že malo zastarele.

Prav trenutni položaj na področju science — fiction filma je aktualen, namreč v Ameriki je po štirih letih dela, ki je zahtevalo množico strokovnjakov — celo sodelovalci NASA so sodelovali — Stanley Kubick posnel film o letu 2001, za katerega sodijo strokovnjaki, da je to »najbolj realistični znanstveno-pustolovski film, kar so jih kdaj posneli.« Nasploh

govorijo o njem samo v superlativih.

S Fantastičnim potovanjem Richarda Fleischerja pa ni tako. Sama tematika je preveč drzna, utemeljitev nepojasnjena, realizacija brez dinamike, temperamenta, napetosti, monotono je vse.

Fantastično potovanje nas popelje iz realnega sveta, v katerem smo ljudje fizično drug drugemu podobno veliki, v nov svet, svet človeka samega, njegovo notranjost. Namen potovanja je jasen: rešiti gospoda Beneša, ki je bil nevarno zadet v glavo.

Petero junakov, ki so še vsem po dimenzijah podobni, gre z ladjo. Tu se prek nakli-
čudnih postopkov prelevijo v
ljudi, majhne, a vseskozi člo-
veške, ki bodo vsak hip po-
tovali po telesu gospoda Be-
neša. Po uspešnem ubrizgan-
ju ladje s človeško posadko
v ranjenčevo telo, potujejo
po krvi, limfi, prodro skozi
srčni prekat in zaidejo v ob-
močje, iz katerega ni takojš-
nje rešitve, zakaj med pete-
rico potujočih se je našel
nekdo, ki nasprotuje misiji

in rešitvi ranjenega. Vendar tako zelo spet niso nespособni, da ga ne bi mogli ukrotiti. Nekaj več kot 60 minut trajajoče poslanstvo in opravek v človeški notranjosti se konča; vrne se jih samo četvero, ki znova postanejo »normalni«¹ zemljani. Tistega pa, ki se je upiral so beia krvna telesa požrla.

Fantastično potovanje ni kaj posebnega. Razkazovati in razlagati človeški organizem ni bil namen filma, vsemu pa je ostal samo takšen poskus. Premalo je znanstven, preveč utopičen in bolesten, ne zavedajoč kakšna dolgočasna fantastika veje iz njega.

V filmu se ne prepletajo kakršne izjemne spretnosti, ki bi jih posredovala kamera, ampak je Fantastično potovanje bolj mirovanje kot potovanje. Fantastično potovanje se odreče prepričljivosti in želji po resničnosti, preveč blodi po fantaziji in sanjarstvu. Je fantastičen in nič znanstven proizvod.

- на

Janez Svoltšak

Finžgarjev muzej že prihodnje leto?

V sredo, 20. novembra 1968 je bil na sedežu Društva slovenskih pisateljev v Ljubljani sestanek strokovnjakov, ki bodo sodelovali pri prenovitvi Finžgarjeve rojstne hiše in pri ureditvi muzeja v njej. Organizator tega sestanka je bil jeseniški odbor za odkup in ureditev Finžgarjeve rojstne hiše; zastopal ga je Janez Svoltšak. Na posvetu sta zastopala Slovensko akademijo znanosti in umetnosti akademika profesorja dr. France Koblar in dr. France Stele, Slovenski etnografski muzej ravnatelj dr. Boris Kuhar in kustos Franci Sarf, Zavod za spomeniško varstvo v Kranju inž. arh. Peter Fister, Gorenjski muzej v Kranju kustos Anka Novak ter Janez Bogataj, pranečak pisatelja Frana Saleškega Finžgarja, študent etnologije v Ljubljani.

Veljalo bi poudariti, da so se sestanka udeležili prav vsi, ki jih je odbor povabil. Profesorju Koblarju se je celo zdelo potrebno zaradi tega odpovedati predavanje. To pomeni, da je smotrna in strokovna ureditev Finžgarjevega muzeja, za kakršno se je odločil odbor, edina prava pot. Mnenje, da bi hišo lahko uredili »kar po domače« — nekaj časa ga je bilo čutiti celo v odboru — se je že zdavnaj preživelo. Za ureditev Finžgarjevega muzeja bodo prispevali svoj denar vsi Slovenci; torej je odbor dolžan urediti pisateljevo rojstno hišo tako, da bodo odgovornost za to ureditev v imenu najimenitnejših slovenskih nacionalnih ustanov prevzeli najvidnejši strokovnjaki. Samo tako bomo lahko upravičili zaupanje, s katerim šole, delovne organizacije, kolektivi, odborniki sindikalnih podružnic in posamezniki nakazujejo denar v ta namen.

Morda je malo plodnih sestankov kakor je bil ta, o katerem poročam. To seveda ni naključje. Bil je temeljito organiziran; vsakdo je natančno vedel, kaj mora pripraviti za uspešen pogovor in dogovor. S podobnimi načrti za ureditev pisateljevega rojstne hiše naj bi se predstavili etnografi, arhitekti in literarni ter umetniški zgodovinar.

Predlog za ureditev Finžgarjeve rojstne hiše, kakršnega so predložili etnografi, je postavil prvotni načrt na glavo. Naj razložim:

Odbor se je nekako sprijaznil z ureditvijo, kakršno je

v svojem načrtu (zdaj vemo, da je bil ta načrt hudo amaterski) predlagal bivši etnograf kranjskega Zavoda za spomeniško varstvo Jernej Sušteršič. Po tem predlogu naj bi bili vsi prostori v hiši, podprtilični in prtilični, restavrirani v njihovi nekdanji funkciji. Prezrli pa smo dejstvo, da v tem načrtu ni zapaden pisatelj Finžgar. Bolj naravno povedano: nikjer v načrtu ni bilo natančno razloženo, kje in kako ter v kakšnem obsegu predstaviti obiskovalcu pisatelja Finžgarja, zaradi katerega vendar urejamo muzej. Kljub vsemu pa nam je ob nenehnem branju ta ureditev nekako zlezla v glavo, pa smo si ureditev hiše temu ustrezno predstavljali.

Zaradi tega je bil predlog etnografov zame prvi udarec po glavi. Tu je povzetek njihovega načrta:

— Finžgarjeva rojstna hiša mora na obiskovalca delovati predvsem kot kulturni spomenik, ki prikazuje Finžgarja — pisatelja. Zato je treba vse podprtilične prostore (štalo, čevdrc in cimerc) popolnoma adaptirati, jih galerijsko urediti ter na najsoodobnejši način v njih prikazati Finžgarjevo pisateljsko delo, njegovo življenjsko pot ter čas, v katerem je živel.

— Vsi gornji (prtilični) prostori naj čim verneje prikazujejo življenjsko okolje, iz katerega je izšel pisatelj. Opremljeni naj bodo tako, kot so bili v času pisateljevega otroštva. (Prizidek — današnja kuhinja s štedilnikom — spremenjen v shrambo s policami kot dopolnitev črni kuhinji; črna kuhinja popolnoma restavrirana z zidno omaro, sklednikom in žličnikom s posodo ter priborom, nazadnje še škafova s škafofom za vodo in korcem; v hiši kót z mizo, klopni in stoli, bogkov kót in križev pót (ki je bil tedaj hišna last), dve skrinji, ura, družinske fotografije v skupnem okviru, čelešnik za razsvetljavo in svečnik ter obe dopolnilni hišni dejavnosti tako značilni za bajtarje, ki so bili prisiljeni iskati dodatnih virov za preživljanje. V hiši je bila tkalska obrt (prikazane bodo statve v delu z že nekaj natkanega rasa) in krojaška obrt (šivalni stroj s škarjami ter polizdelki — irhovke, kožubi in suknjeni deli moške noše tedanjega časa;) v kamri dve opremljeni postelji, zibka in skrinja ter kolovrat).

— Dodatni stavbi (skedenj in kozolček) naj bi bili izvirni. Torej je treba urediti kozolček brez kasnejše dodanega prostora, skedenj pa lesen na kamnitih temeljih. Na skudnju naj bi bilo shranjeno in prikazano najpomembnejše gospodarsko orodje (živinska oprema, plug, pajkelj), medtem ko bi bilo treba prostore pod skedenjem preurediti v sanitarije.

— Ostanke ureditev okolja, v kar se etnografi ne spuščajo, so pa odločno prepričani, da na zemljišču, kolikor ga je bilo odmerjenega pisateljevi rojstni hiši, ne bo mogoče urediti prostora za številne obiskovalce. Toda treba je misliti že zdaj na šolske ekskurzije (le kam se bodo dali otroci?) ter na trgovino in gostinstvo, ki sta s tem nujno povezani.

Predlog je v imenu etnografov prebrala kustos Šarfova s pripombo, da se etnografom že dolgo ni ponudila priložnost za tako idealno rešitev naloge, kakšno imajo zdaj. Podprl jo je ravnatelj Slovenskega etnografskega muzeja dr. Boris Kuhar, ki je zatrdil, da nudi Finžgarjeva rojstna hiša »idealne možnosti za idealno rešitev«. Ob tem je govoril o težavah, ki jih ima Muzej z Jurčičevo rojstno hišo ter z Adamičovo rojstno hišo ter menil, da bi moral biti načrt etnografov sprejet.

Umetnostnemu zgodovinarju profesorju dr. Francetu Steletu se je zdel ureditev tako naravna, kakor le more biti; profesor dr. France Koblar pa se je bal, ali bodo spodnji prostori po adaptaciji dovolj suhi, kajti v njih bo predvsem papir, bodisi da bodo to knjige, fotografije ali napisi. Ko mu je arhitekt inž. Fister zagotovil, da s sodobnimi izolacijskimi sredstvi to zlahka dosežemo, je bil z razporeditvijo prostorov nadvse zadovoljen.

Toda prav inženir arhitekt Fister je prišel na dan s stvarjo, ki za odbor in za prejšnjega lastnika Finžgarjeve rojstne hiše še malo ne bo lahka:

Pisateljevi rojstni hiši je dodeljenega premalo zemljišča! Ne vidi nobene možnosti, da bi na teh 273 m², kolikor jih ima hiša odmerjenih, uredil prostor za vse stotine obiskovalcev ki bodo hkrati prišli pogledat pisateljevo rojstno hišo. Odbor je po njegovem mnenju ter mnenju vseh prisotnih strokovnjakov storil nedopustno napako, ko je pristal na tašno odmero zemljišča. Tako on kot vsi drugi strokovnjaki so bili mnenja, da mora odbor za odkup in ureditev Finžgarjeve rojstne hiše na Jesenicah takoj zagotoviti večje zemljišče, kajti za to so dane vse možnosti.

V hišo bo šlo lahko hkrati največ 50 otrok. Kaj, če jih pride 100? Kaj, če jih pride 200? In če jih bo prišlo 500? Pa vemo, da jih bo toliko prišlo! Kaj bomo storili potem? Rekli, da na to nismo računali? Da tega nismo mogli predvidevati? Gre za kulturni

spomenik vseh Slovencev, pa vendar je videti, kot da je kravica važnejša.

fe in še se je arhitekt povračal k temu vprašanju: pisatelju bo treba postaviti pred hišo spomenik, treba je misliti zdaj na kulturno ureditev okolice, prostora pa ni! Na zemlji, kar jo je odmerjene, ne more postaviti ničesar... Ničesar namreč, kar bi predstavljalo kulturno ureditev okolice. Takšna ugotovitev pa je za odbor, ki je pristal na tako odmero zemljišča, vsaj neprijetna. Seveda ne gre prezreti težav, ki jih je imel odbor z dosedanjim lastnikom Finžgarjeve rojstne hiše. Pogoji, ki nam jih je postavil, so bili nesprejemljivi. Z malo več razumevanja z njegove strani bi lahko prišli že dosti dalj, kot pa smo zdaj.

Začuden sem bil, ko sem zvedel, da je izdelan izredno dober gradbeni načrt za adaptacijo Finžgarjeve rojstne hiše. Načrt je celo potrdila občinska skupščina Jesenice, star pa je štiri leta in predvideva stroške v znesku 2.800.000 S din. Po arhitekto-vem mnenju je treba to vsoto povečati za 80%, da bo ustrezala današnjim cenam. Za celotno ureditev Finžgarjeve rojstne hiše bi bilo potrebnih še kakih 70.000 N din. Znesek je tako visok, da ga bomo zbrali samo v primeru, če bodo sindikalni odbori in delovne organizacije, na katere smo se obrnili, pokazali vse razumevanje za našo akcijo. V to, po pravici rečeno, ne dvomimo, kajti doslej smo z dobro voljo zbrali že toliko denarja, da nismo bili v zadregi. Prav gotovo ima za delo odbora posebne zasluge Zveza kulturno prosvetnih organizacij občine Jesenice, ki je velokodušno krila vse režijske stroške.

Za nadaljnje delo našega odbora so izredno važni sklepi tega sestanka:

— Zavod za spomeniško varstvo v Kranju bo izdelal za odbor prepis gradbenega programa ter ga časovno razporedil tako, da bi se gradbena dela na hiši začela najkasneje 1. avgusta 1969. Vse to gradivo bo odbor dobil do 31. decembra 1968.

— Etnografi bodo s svojim delom nadaljevali ter do jeseni 1969, ko naj bi bili vrhni prostori v hiši pripravljeni za ureditev, pripravili vso opremo. To dolžnost je prevzel Finžgarjev pranečak Janez Bogataj, pomagali pa mu bodo pri tem v Slovenskem etnografskem muzeju ter Gorenjskem muzeju.

— Odbor za odkup in ureditev Finžgarjeve rojstne hiše ostaja še naprej organizator vsega dela, predvsem pa je njegova dolžnost, da zbere kar najhitreje potrebni denar. (Za odbor je zaradi tega nadvse važno, kako bodo na njegovo pismo reagirali odbori sindikalnih podružnic v železarni ter v občini in delovne organizacije, prav tako pa odziv, na katerega bo naletel v gimnazijah na področju SRS, ki se še niso udeležile akcije za zbira-

nje denarja za ureditev Finžgarjeve rojstne hiše.) Razen tega bo moral odbor dobiti obrtnika, ki bo prevzel obnovenjena dela na hiši.

— odbor za odkup in ureditev Finžgarjeve rojstne hiše naj takoj izposluje ponovno meritev zemljišča tako, da bo mogoče urediti okolico, kakor bodo zahtevali predvideni obiski.

— Že zdaj je treba misliti na to, kako lodo urejena komunikacijska sredstva (ceste) in parkirišča. Žirovniško-Brezniški kulturni bazen postaja celota, ki jo bo treba tako tudi urediti. Občinski skupščini Jesenice in Radovljica bosta morali pač to načrtovati, krajevna skupnost Žirovnica pa storiti dosti več, kakor je storila doslej. Ne moremo se zadovoljiti s tem, da samo zahtevamo in predlagamo; prav bi bilo, če bi tudi kaj storili. Urejeni žirovniško-brezniški kulturni bazen bo prinašal domačinom dosti dobička: tu je Prešernova rojstna hiša, Čopova rojstna hiša, spominska plošča na rojstni hiši znanega prešernoslovca Toma Zupana, rojstna hiša znamenitega čebelarja Antona Janša, rojstna hiša priljubljenega pisatelja Janeza Jalna in nazadnje rojstna hiša pisatelja Frana Saleškega Finžgarja. Ne gre prezreti dejstva, da ravnatelj Moderne galerije Zoran Kržišnik tu postavlja moderen atelje. Tu je torej mogoče zelo veliko storiti in vse to povezati. Moral bi se najti nekdo, ki bo zelo hitro na to začel misliti. Predlagati je premalo; treba je zelo brž začeti uresničevati načrt za ureditev tega kompleksa.

— Do zdaj še ni bilo kiparja, ki bi upodobil Finžgarja. Odbor bo moral misliti tudi na to ter poiskati eminentnega slovenskega umetnika, ki bo upodobil velikega pisatelja. Kar zadeva druge likovne upodobitve (portrete), se pa strokovnjakom ni zdelo ravno važno, da bi morali v muzeju biti zbrani vsi. Izkazalo se je namreč, da portreti, kolikor jih je do sedaj znanih, niso ravno ti, kar bi na vsak način želeli imeti v pisateljevi rojstni hiši. Tako smo zvedeli za Jakčev portret pisatelja, nismo pa mogli dognati, v čigavi lasti je. Nasprotno pa nam je lastnih Vaupotičevega portreta ponudil sliko v nakup, vendar je cena takšna, da o nakupu še močno premišljamo.

Videti je torej, da bi že ob koncu leta 1969 lahko izročili svojemu namenu urejen Finžgarjev muzej. Strokovnjaki trdijo, da je takšen rok uresničljiv — pod pogojem seveda, da bodo najkasneje s 1. avgustom 1969 lahko začeli s prenovitvenimi deli. Upajmo torej, da pri delu ne bomo naleteli na nove ovire. Zelo veliko bi bilo pomagano, če se bodo tudi domačini aktivneje vključili v akcijo. Prvi znaki za to — popularizacija akcije med osnovnošolskimi otroki — so že tu. Prepričani smo, da jih bo vedno več.

Večji kvalitetni razvoj na področju kulturnih dejavnosti

Na 9. seji sveta za šolstvo, prosveto, kulturo in telesno kulturo Skupščine občine Jesenice so v sredo, 18. t. m. razpravljali o poročilu kulturno-prosvetne problematike v občini, o katerem so včeraj govorili tudi na skupni seji obeh zborov Sob. Iz obsežnega poročila povzemamo osnovne misli.

Uvodna ugotovitev je, da kulturna dejavnost zaostaja za splošnim družbenim razvojem v občini, za njegovimi potrebami in končno tudi, pravi poročilo, za lastnimi hotenji in svojim programom. Razloge za to moramo iskati tako v širši in ožji družbeni skupnosti, kakor tudi v samih kulturnih ustanovah in organizacijah. Financiranje te dejavnosti je že vsa leta problematično, neustaljeno, kar pogojuje tudi različne probleme na tem področju družbene dejavnosti.

Obravnava tega vprašanja na obeh zborih občinske skupščine naj bi prispevala k bolj enotnim prizadevanjem vseh odgovornih in zainteresiranih dejavnikov na tem področju ter hitrejšemu prilagajanju kulturno-prosvetne dejavnosti družbenemu razvoju.

Gledališka dejavnost

»Amatersko gledališče Tone Čufar je bilo ustanovljeno z namenom, da prireja gledališke predstave za občane, organizira gostovanja poklicnih gledališč, da nudi pomoč kulturno-prosvetnim društvom in skrbi za njih umetniški nivo in da vzbuja pri občanah interes za umetniške vrednote.« Tem uvodnim mislim bi morala slediti dovolj kritična ocena, kako gledališče uresničuje navedene naloge, vendar se poročilo bolj omejuje na probleme, ki spremljajo delo gledališča.

Iz poročila je razvidno, da ima gledališče sedem redno zaposlenih delavcev, poleg skoraj 90 aktivnih članov —

amaterjev, ki sodelujejo v izvajanju gledališkega programa. V zadnjih treh letih je gledališče uprizorilo 20 premier, ki so bile predvajane 209 krat, obiskalo pa jih je 60.508 gledalcev. V tem času je gledališče imelo 19 gostovanj v jeseniški občini in 35 gostovanj v krajih izven jeseniške občine. Skoraj za 20.000 N din pa je letos manjša družbena subvencija gledališču nasproti letu 1965 in 1967, če ne upoštevamo 10.000 N din, ki so jih namensko dobili za organizacijo republiškega srečanja dramskih družin. Tako da to neugodno vpliva na delo gledališča, ki je 30. 9. izkazovalo že 25.000 N din izgube. Lani so imeli 58.640 N din lastnih dohodkov (vstopnina), ki pa letos zaradi nezadostne subvencije, ki vpliva na zmanjšanje dejavnosti, po vsej verjetnosti ne bodo doseženi. Iz poročila lahko razberemo, da so do 30. 9. znašali osebni dohodki redno zaposlenih 81.330,00 N din, honorarji igralcem in umetniškemu osebju 38.690,00 N din, osebni izdatki iz civilnega razmerja (občasen mizar, odrski delavci, gasilci, vratarji itd.) pa 22.800,00 N din oziroma skupaj 142.820,00 N din, ali skoraj 20.000,00 N din več, kakor znaša celotna subvencija. Ob tem pa poročilo poudarja, da so honorarji umetniškega osebja, zlasti igralcev, smešno nizki.

Neurejeno financiranje gledališča in sploh kulture v občini prav gotovo vpliva na obseg dejavnosti in na večjo ali manjšo načrtnost in programsko delo.

Knjižničarska dejavnost

»Občinska knjižnica Jesenice ima nalogo, da zbira, strokovno obdeluje in hrani knjižnično gradivo, omogoča uporabo knjižničnega gradiva občanom in organizacijam, pomaga bralcem pri razvijanju njihove splošne in strokovne izobrazbe ter skrbi za kulturno vzgojo in razvedrilo občanov. Razen tega opravlja knjižnica tudi naloge matične knjižnice...«

Poročilo ugotavlja, da ima knjižnica pet redno zaposlenih delavcev in eno osebo s polovičnim delovnim časom za tehnična opravila. Knjižnica opravlja predvsem izposojevalno funkcijo, podatki pa kažejo, da dejavnost knjižnice stagnira, oziroma celo nazaduje. Tako so v letu 1965 v matični knjižnici izposodili 39.577 knjig, v pionirski 26.422, v vaških knjižnicah pa 11.347. Lani pa v matični 39.834, v pionirski 21.623 in v vaških knjižnicah 11.405. Obenem pa poročilo ugotavlja, da je zaradi pomanjkanja denarja padlo tudi število nabavljenih knjig v vseh treh knjižnicah od 2.041 nabavljenih izvodov v letu 1965 na 1.454 izvodov nabavljenih lani. Družbena subvencija knjižnici pa se vsa ta leta giblje na istem nivoju.

Stagnacija knjižnice je pogojena z neurejenim načinom financiranja, na to pa so vplivali tudi subjektivni vzroki, ki se kažejo v neurejenem poslovanju knjižnice.

Amaterska kulturno-prosvetna dejavnost

Na območju občine deluje šest Svobod in štiri kulturno-umetniška društva, ki za svo-

Odbor za odkup in ureditev Finžgarjeve rojstne hiše je doslej zbral čez 60.000 N din prispevkov. Pričakuje pa da ga bodo s prispevki podprle tudi sindikalne organizacije

jo dejavnost, vzdrževanje domov in plačevanje najemnin prejema okrog 50.000 N din letno. Programsko ter idejno in strokovno jih usmerja Zveza kulturno-prosvetnih organizacij občine. Dejavnost teh društev je v upadanju, saj so še v letu 1965 imela skupaj 411 prireditev, lani pa le 288. Društva imajo v 45 sekcijah vključenih 1.820 aktivnih članov. V teh letih je zaradi pomanjkanja denarja padlo tudi število prireditev, ki jih neposredno organizira ZKPO občine in sicer od osmih v letu 1965 na štiri v letu 1967.

Muzejsko-spomeniška dejavnost

Poročilo nekoliko enostransko bolj podrobno obravnava delo in probleme oddelka za delavsko gibanje in NOB pri Tehniškem muzeju Železarne, dočim izpušča delo tehniškega muzeja z vso svojo obsežno problematiko in dejavnostjo. Muzejski delavci oddelka za delavsko gibanje in NOB so v zadnjem obdobju zbrali okrog tisoč eksponatov (predmetov), čez 30.000 dokumentov in 8.000 fotografij. Oddelek pa sodeluje tudi pri pripravi zgodovinskega gradiva za lokalni radio in tednik Železar. Pomemben prispevek oddelka je tudi pri izdaji prve številke jeseniškega zbornika Jeklo in ljudje. Prirejal pa je tudi občasne razstave. Delo oddelka pa je zelo okrnjeno zaradi pomanjkanja denarja in prostora.

Poročilo v nadaljevanju omenja pomembne kulturne spomenike v občini (Prešeren, Čop, Janša, Finžgar idr.). Samo Prešernovo rojstno hišo je npr. v zadnjih treh letih obiskalo 61.250 šolskih otrok in 32.446 odraslih. Ta pomemben kulturni objekt se vzdržuje na osnovi samofinanciranja, to je z vstopnino.

V poročilu so prikazana tudi vsa dosedanja prizadevanja za odkup in ureditev Finžgarjeve rojstne hiše v Doslovičah (podrobnosti ne navajamo, ker smo o njih v našem glasilu že pisali).

Dejavnost lokalnega radia

Letos bo minulo štiri leta, odkar se nam oglašja lokalna

radio postaja. V tem času je radio opravičil svoj obstoj. V letu 1967 je imel 439 ur programa, od tega 251 ur govornega in 188 ur glasbenega. Da bo obsežnost dela bolj razumljiva poročilo navaja, da je za eno uro govornega programa potrebno pripraviti 24 tipkanih strani gradiva. Poročilo obravnava tudi nezadovoljivo kadrovsko zasedbo in nekatere finančne probleme, saj je radio kljub zmanjšani občinski dotaciji ostal pri istem obsegu dejavnosti.

Ostala dejavnost

Poročilo vsebuje tudi nekaj misli o delovanju ljudske tehnike v občini, ker se le-ta tudi financira iz sklada za financiranje kulturno-prosvetne dejavnosti. Nekaj besed je v poročilu posvečenih tudi kinematografski dejavnosti in glasbeni vzgoji oziroma glasbeni šoli, o dejavnosti le-te pa bo skupščini predloženo posebno poročilo.

Ob zaključku poročila navaja pregled vseh objektov za kulturno-prosvetno dejavnost v občini, njihovo izkoriščenost, oziroma kapacitete in prikaz najemnin, ki jih plačujejo društva.

Čprav zelo obsežno poročilo pa v nekaterih primerih zelo pomanjkljivo ali celo enostransko obravnava dejavnost in problematiko kulture v občini, nekaj pomembnih področij pa je celo izpuščenih (mladinski pevski zbori in sploh izvenšolska dejavnost šol, Delavska univerza, kontakti z zamejstvom idr.).

Misli

Napake zaradi tega odkritosrčno priznavamo, da bi popravili škodo, ki so jo povzročile na našem dobrem imenu.

V zlu niso junaki nič manjši kot v dobrem.

Svet ne zaničuje vseh tistih, ki žive v grdobiji, zaničuje pa vse tiste, ki žive brez kreposti.

Krepost se nič manj ne udinja koristi kakor grdobija.

La Rochefoucauld

Ansambel narodnih plesov in pesmi pri DPD Svoboda Jesenice sodi med najbolj aktivne amaterske skupine v občini

Telesna kultura stvar družbe

Za sejo sveta za šolstvo, prosveto, kulturo in telesno kulturo ter za torkovo sejo skupščine občine je bilo pripravljeno tudi poročilo o dejavnosti in problemih telesne kulture v občini. O poročilu bodo odborniki razpravljali kasneje, za bralce pa bo vsekakor zanimivih nekaj ugotovitev in podatkov. Telesna kultura zavzema v družbenem življenju komune pomembno mesto in vlogo, saj zajema široko področje dejavnosti od zdravstvene preventive, temeljne vzgoje, rekreacije do tekmovalnega in vrhunškega športa. Telesna kultura s svojimi oblikami dejavnosti dopolnjuje telesno aktivnost, ki jo je zaradi avtomatizacije, mehanizacije in drugih ugodnosti v načinu življenja vse manj, poleg tega pa z raznimi tekmovanji nudi tudi obilo razvedrila.

Ker telesna kultura na ta način vpliva na produktivnost dela, razvoj turizma in gospodarstva v občini, je za razvoj odgovorna celotna družba. Telesna kultura mora biti zato tesno povezana z družbenim razvojem, njenimi dosežki in z materialno osnovo v gospodarstvu, ki hkrati daje tudi okvirno in programsko obeležje delovanja.

Telesna kultura se je v naši občini razvijala v kvalitetnem in množičnem pogledu. Doseženi so bili zadovoljivi uspehi, največ v zimskih športnih panogah pa tudi v drugih.

Množična osnovna telesna vzgoja se vrši prek telesno vzgojnih društev Partizan, taborniške organizacije, mladinskih alpinističnih odsekov in drugih, pa končno prek športnih organizacij. V okviru splošne telesne vzgoje so vključena tudi šolska športna društva, ki so se v zadnjem času utrdila in dobila realnejšo osnovo. Šolska športna društva izpopolnjujejo tiste potrebe po gibanju, ki jih redni pouk telesne vzgoje ne more dovolj izpolniti. Žal se pri nekaterih šolah pojavljajo resni problemi kot nezadostni in neustrezní športni objekti ter kadri.

V tekmovalnem športu smo dosegli nekaj zavidljivih uspehov, predvsem pri smučanju in hokeju, kjer predstavljamo vrh jugoslovanske kvalitete. Tudi v nekaterih drugih panogah znatno napredujemo v kvalitetnem pogledu. Manj zadovoljni smo v ne-

katerih drugih panogah le z množičnostjo, čeprav se je tudi v tem pogledu že marsikaj obrnilo na bolje.

V okviru občinske zveze za telesno kulturo je 20 osnovnih organizacij, če občinski streliški odbor in občinsko starešinstvo tabornikov vzamemo kot svojo organizacijo. V vseh organizacijah je vključenih in v večini tudi aktivnih 4.720 občanov, kar je blizu 20% vseh prebivalcev v občini. Najštevilnejše glede na članstvo je športno društvo Jesenice, ki šteje 895 članov, občinsko starešinstvo tabornikov 864, alpinistični in mladinski odsek Jesenice 541, TVD Partizan Jesenice 391, TVD Partizan Javornik 333 itd.

Prireditve in sodelovanja na raznih prireditvah so zelo različna, prav tako je tudi udeležba na posameznih prireditvah in akcijah različna. Skupno so osnovne organizacije pripravile ali pa s svojimi člani sodelovale na 689 prireditvah in akcijah. Poleg teh je bilo v občini še nekaj večjih prireditev, ki smo jih organizirali s skupnimi močmi, kot npr. memorial Janeza Polde, FIS v Kranjski gori in druga. Tudi občinska zveza za telesno kulturo Jesenice je organizirala pet tekmovanj, katerih se je udeležilo kar 635 občanov.

Zanimivi so tudi podatki o športnih objektih v naši občini. Če izvajamo žičnice, s katerimi upravljajo delovne organizacije, imamo v občini največ skakalnic, kar 13. Odbojarskih igrišč je 9, telovadnic, od katerih pa je večina zastarelih, je 7, bališči 6, rokometnih igrišč 3, domov TVD Partizan 3 itd. Vsekakor bi morali imeti tako za športno udejstvovanje kot rekreacijo in turistične namene več kegljišč, bazenov in podobnega. Premalo je tudi objektov za potrebe šolske telesne vzgoje. Vsi uspehi in rezultati dela pa so v precejšnji meri odvisni od materialnih možnosti. Denarja sicer ni manj, vendar so glede na razvoj in reformo potrebe vedno večje. Financiranje poteka preko sklada za telesno-kulturno dejavnost, katerega sredstva v višini okrog 265.000 N din v letu 1967 pokrivajo le 1/4 vseh potreb. Preostali denar so pridobile in ustvarile osnovne organizacije same, oziroma jih je prispevala železnica, ki je prevzela patronat nad smučarskim in hokejskim športom.

Da bi smotrnejše uporabili sredstva, so bile narejene tu-

di nekatere reorganizacijske spremembe.

Financiranje telesne kulture ni še v celoti rešeno. Podpirati bi morali predvsem tiste dejavnosti, za katere kažejo občani množičen interes in tiste, ki so poceni ter imajo zdravstveno in vzgojno vrednost. Če je fizična pripravljenost važen moment pri obrambni pripravljenosti občanov, potem naj bi namenili nekaj denarja za športno dejavnost tudi od sredstev za narodno obrambo. Če drži geslo: »Zdrav duh v zdravem telesu«, potem naj bi tudi iz sredstev socialnega zavarovanja namenili nekaj za telesno kulturo, predvsem za množično osnovno vadbo.

Končno naj bi imeli tudi v ostalih delovnih organizacijah v občini, ne samo v železnici, več posluha za telesno kulturo.

T. L.

Največ dejavnosti pozimi

Osnovna dejavnost društva TVD Partizan Blejska Dobrava je smučanje, ostale panoge pa gojijo kot dopolnilni šport za pripravo na zimsko sezono. Že od srede septembra pa potekajo dvakrat tedensko priprave za novo smučarsko sezono.

V pretekli zimi so izvedli tradicionalni meddruštveni veleslalom za člane, članice, mladince in mladinke, veleslalom za kategorizacijo SZS za mlajše mladince in mladinke ter starejše pionirje in pionirke, občinsko prvenstvo za učence osnovnih šol v občini za pokal Joža Gregorčiča, društveno prvenstvo za vse kategorije ter tri pregledna tekmovanja za vse kategorije članov društva.

Člani pa tudi poleti niso prenehali z delom. Za krajevni praznik so izvedli klubsko prvenstvo v namiznem tenisu in priredili z ostalimi družbenimi organizacijami vrtno veselico, da bi si pridobili nekaj prepotrebne denarja.

Njihova zasluga je tudi, da je Blejska Dobrava dobila novo betonsko odbojarsko igrišče, ki ga bodo naslednje leto povečali še za igranje košarke. Igrišče so večinoma zgradili s prostovoljnim delom. Pri tem sta jim z denarjem pomagala tudi krajevna skupnost in prostovoljno gasilsko društvo.

Potekajo pa tudi akcije za razširitev smučarske proge, predvsem pa za postavitev žičnice, ki bo smučarjem prišla zelo prav. Smučarsko progo je treba na določenih mestih nujno razširiti zaradi registracije v zveznem merilu.

Zaradi vlečnice pa so v stalnem kontaktu z Ljubljano na transportu, ki je pripravljen postaviti vlečnico, vendar pri tem postavlja posebne pogoje. Za postavitev žičnice pa bi morali urediti še zemljiške odnose, kar je zelo težavno delo, in pripra-

Najboljša Slovenka Jeseničanka

V Dugi Resi je na drugem namiznoteniškem pozivnem turnirju za člane in članice nastopilo 11 najboljših igralok in 12 igralcev iz Jugoslavije.

Poleg Martinčeve in Žerovnikove sta bili na turnir poklicani tudi dve Jeseničanki in sicer Krajzljeva in Pavličeva. Že samo vabilo na turnir je lepo priznanje za njuno delo in dokaz, da sodita v vrh jugoslovanskega namiznega tenisa.

Pri moških je prvo mesto osvojil Zagrebčan Cordaš pri ženskah pa Rösslerjeva. Slovenke so se slabše odrezale kot sicer na podobnih tekmovanjih. Najboljša je bila Pavličeva in sicer na sedmem mestu s štirimi zmagami in šestimi porazi, 8. je bila Mar-

tinčeva — Olimpija, 9. pa spet Jeseničanka Krajzljeva s tremi zmagami in sedmimi porazi, 10. je bila Žerovnikova iz Kranja.

Z. F.

Hokej Jesenice: Gotwaldov 4:9 (2:2, 1:4, 1:3)

V prijateljski mednarodni hokej tekmi so gostje iz Češkeoslovaške premagali domače moštvo, ki se je skozi vso tekmo uspešno upiralo rutiniranim gostom, ki se trenutno nahajajo na 7. mestu v I. ligi. Srečanje je bilo zelo kvalitetno in razburljivo, saj so naši imeli precj priloznosti za doseg goia, gostje pa so nekaj zadetkov dosegli predvsem zaradi nerazpoložene domače obrambe. — Razlika v golih je bila večja kot v Ljubljani, to pa zaradi odločne igre gostov, ki svojega nasprotnika niso podcenjevali, saj so zaigrali na vso moč.

Strelci za Jesenice: Pirc, Felc, B. Jan in Mlakar po enega.

Z. F.

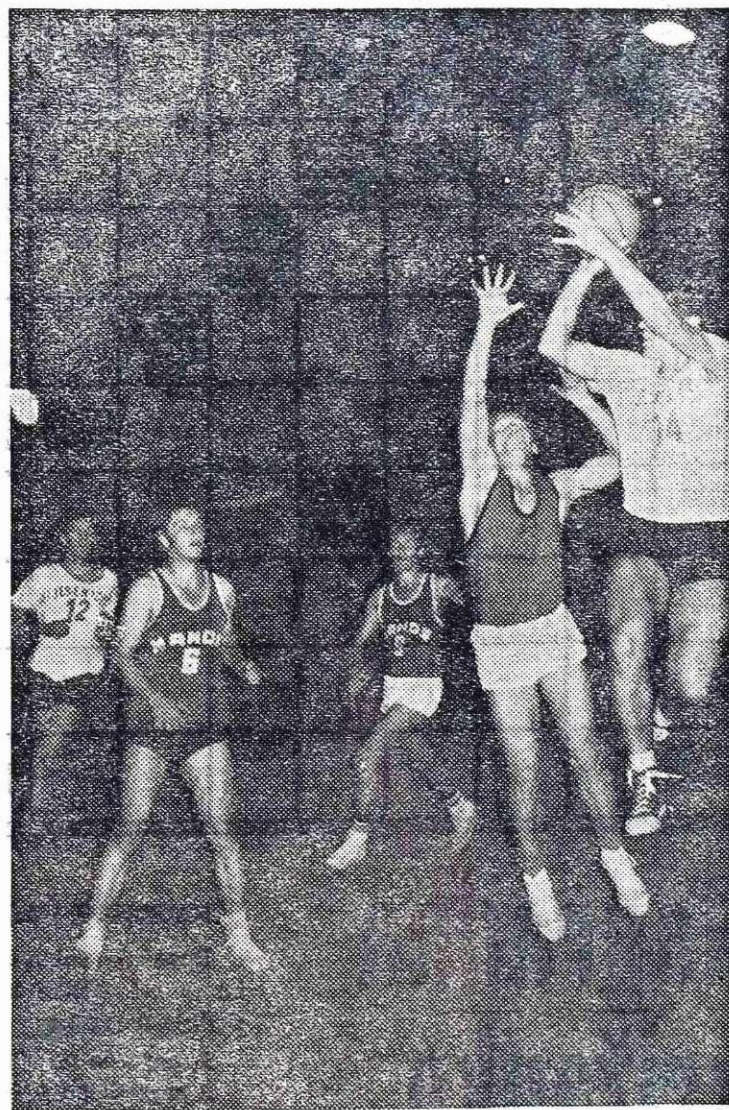
Športne brzojavke

— Mira Vudrič, najboljša igralka kvalifikacijskega turnirja v Banja Luki, je ponovno odpovedala svojo udeležbo na pripravah za državno mladinsko reprezentanco.

— Znani igralec moške ekipe košarkarskega kluba Jesenice Vito Vauhnik je odšel na odsluženje kadrovskega roka v JLA.

— Kegljaji na ledu se v medmestnem dvoboju s sosedi iz Beljaka niso preveč dobro odrezali. Srečanje so visoko izgubili z rezultatom 38:60.

— Jeseniški smučarji so na pripravah za bližnjo sezono v sklopu državne reprezentance v Cerviniji v Italiji. — Inž. Peter Lakota pa je šele pred kratkim odstranil mavec z noge in zaenkrat njegove smučke še počivajo.

Košarkarji sodijo med najbolj marljive športnike v občini

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

30. novembra in 1. decembra šp. ital. barv. film OBRAČUN NA INDIJSKEM OCEANU, v režiji Sergia Bengorcelija, v glavni vlogi Antonueta Lualdi, ob 17. in 19. uri.

2. decembra ameriški barvni film MARNIE, v režiji Alfreda Hitchcocka, v glavni vlogi Tipi Hedren, ob 17. in 19. uri.

3. in 4. decembra ital. nem. barvni CS film V KREMP-LJIH ZLATEGA ZMAJA, ob 17. in 19. uri.

5. decembra franc. ital. barvni CS film VITEZ PAR-DAILLAN, v režiji Bernara Bórderija, v glavni vlogi Gerar Barej, ob 17. in 19. uri.

6. decembra amer. barvni film OPERACIJA GROM, v režiji Terensa Janga, v glavni vlogi Sean Connery, ob 17. in 19. uri.

7. decembra amer. barvni CS film NASILJE V JERI-CHU, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

30. novembra in 1. decembra ital. nem. barv. CS film V KREMP-LJIH ZLATEGA ZMAJA, ob 18. in 20. uri.

2. in 3. decembra šp. ital. barvni film OBRAČUN NA INDIJSKEM OCEANU, ob 18. in 20. uri.

4. decembra hranc. ital. barvni CS film VITEZ PAR-DAILLAN, ob 18. in 20. uri.

5. in 6. decembra franc. barvni film JAZ IN LJUBEZEN, ob 18. in 20. uri.

7. decembra ital. barvni CS film CLOVEK, PONOS, MACČEVANJE ob 18. in 20. uri.

Ob dnevu republike čestitajo delovnemu kolektivu Železarne, posebno pa sodelavcem v svojih delovnih enotah

vojaki — nekdanji sodelavci:
Ludvik Mikelj,
v. p. 4084/2 Kumaovo
Valentin Metelko,
v. p. 1672/VE-2 Bitola
Alojz Jug,
v. p. 5530/19 Osijek

ZAHVALA

Ob upokojitvi se sindikalnemu odboru strojnih delavnic iskreno zahvaljujem za darilo, ki sem ga z veseljem in hvaležnostjo prejel.

Marija Pibernik

ZAHVALA

Izvršnemu odboru sindikalne organizacije Železarne se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi je bila zelo dobrodošla.

Alojz Gregori
tesarna

Kino DOVJE

30. novembra angl. barvni CS film VRNITEV IVAN-HOEA.

1. decembra ital. barvni CS film CARSKA VENERA.

5. decembra šp. ital. barvni film OBRAČUN NA INDIJSKEM OCEANU.

7. decembra franc. barvni film JAZ IN LJUBEZEN.

Kino KRANJSKA GORA

29. in 30. novembra šp. barvni CS film JASTREB IZ CASTILIE.

1. decembra farni barvni film JAZ IN LJUBEZEN.

5. decembra ital. nem. barvni CS film V KREMP-LJIH ZLATEGA ZMAJA.

7. decembra šp. ital. barvni film OBRAČUN NA INDIJSKEM OCEANU.

Kino ŽIROVNICA

1. decembra šp. barvni CS film JASTREB IZ CASTILIE.

8. decembra šp. ital. barvni film OBRAČUN NA INDIJSKEM OCEANU.

RAZPIS

Komisija za sklepanje in odpoved delovnega razmerja pri Komunalnem podjetju VODOVOD Jesenice objavlja naslednji prosti delovni mesti:

1. VODJA OBRATA TEHNIČNIH PLINOV

Pogoji:

- strojni mojster ali strojni tehnik,
- izpit za strojnika kompresorskih postaj,
- izpit za polnilca tehničnih plinov,
- pooblastilo IPK za preglede premičnih tlačnih posod.

2. KALKULANT — VARNOSTNI TEHNIK

Pogoji:

- strojni ali gradbeni tehnik
- diplomant višje šole za varstvo pri delu,
- 3 leta prakse kot obračunski tehnik — kalkulant.

Objava velja do zasedbe delovnega mesta.

Prijave pošljite na VODOVOD JESENICE, Jesenice, Spodnji Plavž 6/a.

OBVESTILO

Osnovni šoli Tone Čufar in Prežihov Voranc obveščata starše, da bo vpis v 1. razred osnovne šole za šolsko leto 1969/70

v torek, 3. decembra 1968, od 9. do 12. ure in od 15. do 17. ure,

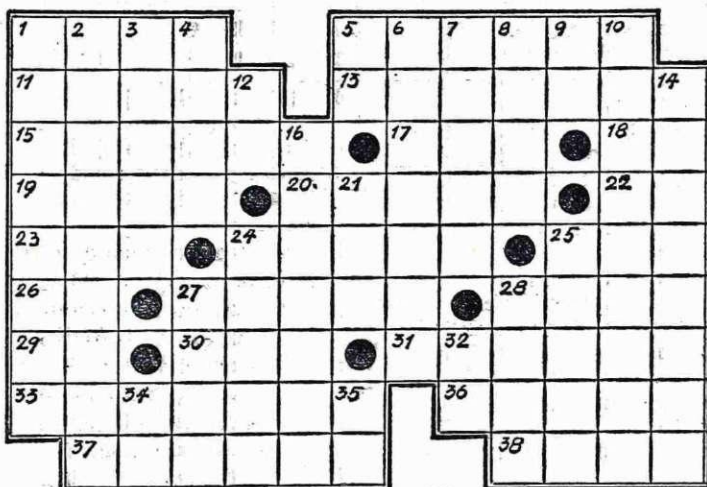
v sredo, 4. decembra 1968, od 9. do 12. ure,

v četrtek, 5. decembra 1968, od 9. do 12. ure ter od 15. do 17. ure.

V 1. razred bomo vpisali vse otroke, rojene leta 1962. Otroke, rojene januarja, februarja in marca 1963 bomo sprejeli v 1. razred samo pod pogojem, da bodo starši kasneje predložili pozitivni spričevali zdravnika in psihologa.

Ob vpisu je treba predložiti izpisek iz rojstne matične knjige. Šolski okoliš za posamezno šolo bo razviden iz spiska na vhodnih vratih.

Ravnateljstvu osnovnih šol Tone Čufar in Prežihov Voranc

MINIMALNI DELOVNI ČAS OB PRAZNIKU DNEVA REPUBLIKE

Oddelek za gospodarstvo, gradbene in komunalne zadeve Sob Jesenice odreja ob prazniku dneva republike naslednji obvezni minimalni poslovni čas:

TRGOVINE:

Petek, 29. 11. 1968: so lahko zaprte vse trgovine.

Sobota, 30. 11. 1968 in

nedelja, 31. 11. 1968: so odprte od 7.30 do 10.30 samopostrežne trgovine in po ena trgovina v Ratečah, Kranjski gori (P-market), Mojstrani, Hrušici, Koroški Beli, Blejski Dobravi in Žirovnici.

MESNICE:

Petek, 29. 11. 1968: so vse prodajalne mesa lahko zaprte.

Sobota, 30. 11. 1968 in

nedelja, 31. 11. 1968: poslujejo mesnice na Jesenicah (tržnica), Javorniku in v Kranjski gori z nedeljskim poslovnim časom, to je od 7. do 11. ure.

TRAFIKE:

Petek, 29. 11. 1968: so lahko zaprte.

Sobota, 30. 11. 1968 in nedelja, 31. 11. 1968: poslujejo z nedeljskim poslovnim časom.

BRIVNICE IN ČESALNICE:

Petek, 29. 11. 1968: so lahko zaprte.

Sobota, 30. 11. 1968: so odprte od 8. do 12. ure.

Nedelja, 31. 11. 1968: so lahko zaprte.

Košarka

Mladinci KK Jesenice odpotujejo v četrtek na polfinalni turnir v Beograd, kjer bo tekmovalje za državno prvenstvo. Po uspehu moštva na slovenskem mladinskem prvenstvu, je to tekmovalje prvič, na katerem sodeluje tudi naše moštvo. V

borbi z domačinom Partizanom, BASK-om iz Beograda in Sremom nimajo velikih možnosti za uvrstitev v finale, vendar pa bo za mlade igralce zanimiva primerjava kvalitete moštva z znanimi košarkarskimi kolektivi.

-nik

Misli

Zvestoba v ljubezni je ne-nehna nezvestoba, ki navaja srce, da se postopoma veže na vse vrline druge osebe, pri čemer daje prednost zdaj tej, zdaj oni; ta zvestoba je torej zgolj nezvestoba, ki se je ustvarila v mejah istega predmeta.

La Rochefoucauld

Nič ne bi smelo bolj poniževati ljudi, ki so zaslužili veliko hvalo, kakor prizadevanje v malenkostih, ki naj jim ohranijo veljavo.

Čar novosti je za ljubezen to, kar je cvet za sad; daje ji sijaj, ki hitro mine in ki se ne vrne nikoli več.

Dobro čud, ki se hvali s tenkočutnostjo, pogosto zaduši najmanjša misel na korist.

Odsotnost zmanjšuje poprečne strasti in povečuje velike, tako kakor veter ugasne svečo in razpiha ogenj.

Zaljubljenecem ni nikdar dolgočasno, ker govore vedno le o sebi.

La Rochefoucauld

Križanka

Vod.: 1. polet, 5. predel, oddelek, 11. del roke, 13. barvilo iz rumene pese, 15. blago za zavese, 17. ljubek, priščan, 18. avtomobilska oznaka Sarajeva, 19. telesna žila, 20. Odisejeva domovina, 22. enaka soglasnika, 23. okrajšano ameriško moško ime, 24. odločilni trenutek pri bolezni, 25. povrtnina, 26. kazalni zaimek, 27. del hobotnice (izrastek), 28. ne desne, 29. pijača starih Slovanov, 30. nadav, 31. znamka pralnih strojev, 33. pripevi, 36. škodljiva jesenska padavina, 37. brez soli, 38. tuje moško ime.

Navp.: 1. dvigalo, pomične stopnice, 2. stranski, obstranski, 3. del korintskih stebrov (stilizirane glave), 4. tiha, brez besed, 5. soglasnika, 6. muslimanski post, 7. žensko ime, 8. polotok na severu Evrope, 9. arabski žrebec, 10. obrazec, formular, 12. kazalni zaimek, 14. domači izraz za vinjen, pijan, 16. popoln duševni mir, 21. zraven, poleg, 24. domače moško ime, 25. kazenska točka, 27. skandinavsko moško ime, 28. ime pevke Jovanović, 32. igralna karta, 34. kemični znak za železo, 35. veznik. B. B.

Hokej na ledu ali balada o »velikih« in »malih«

V današnji razpravi o jeseniškem hokeju boste lahko prebrali, kaj se je v zadnjem času pisalo v enem izmed največjih jugoslovanskih športnih časopisov — beograjskem Sportu — o odnosih na relaciji HK Olimpija — HK Jesenice.

Glavni dopisnik Borbe in Sporta za Slovenijo — Dušan Petrovič iz Ljubljane je imel pred nedavnim obširen razgovor s predsednikom HK Olimpija Francem Puterlom o nekaterih problemih ljubljanskega in jugoslovanskega hokeja. Govorila sta tudi o vprašanjih, ki se neposredno tičejo našega hokeja in zato bomo skušali na kratko povzeti bistvene misli predsednika HK Olimpije Puterla iz omenjenega članka, čigar naslov je bil: Ljubljancani želijo »super moštvo«. Objavljen je bil 17. novembra letos.

Že na začetku svoje izjave je predsednik Olimpije povedal, da ima Ljubljana s halo Tivoli in dobrimi osnovnimi sredstvi vse pogoje za eksistenco močnega moštva, za čigar ustanavljanje se bori uprava kluba s tem, da daje vse možnosti za razvoj širšega kroga mladih hokejistov.

O državnem prvenstvu je povedal, da imajo Jeseničani še vedno najboljše moštvo, toda v bližnji bodočnosti se bodo Ljubljancani resno borili za primat v Jugoslaviji, ker imajo poleg sedanjega solidnega prvega moštva tudi mladinsko ekipo, ki je do sedaj na državnem prvenstvu že trikrat osvojila prvo mesto in bo tako Olimpija končno dobila »fond« svojih igralcev.

Na vprašanje: »kdaj bo Olimpija »dala roko« Jesenicam«, je Franc Puterle odgovoril, da je Olimpija nameravala stvar urediti prijateljsko, da bi vprašanje »štirih vojakov« končno dali ad acta. Toda predstavniki Jesenic so jih napadli in Ljubljancani ne bodo prišli na dogovorjeni sestanek na Bled, čeprav so še vedno za to, da se stvari uredijo mirno in v športnem duhu.

Prihod štirih Jeseničanov Smoleja, Hitija, Beravs in Juga je bil prekomentiran takole: »Mi hokejistom nekaj nudimo (hranarina in stipendija), toda oni so še vedno amaterji in lahko gredo kamorkoli. Kar se tiče omenjene četverice, odločili so se za šolanje v Ljubljani, treniranje in igranje v dvorani pod zelo dobrimi pogoji s ciljem, da po končanem šolanju pridejo do svojih poklicev. Jaz osebno pa jih bom v teh težnjah kontroliral, da bi zares dosegli tisto, kar si želijo.

Če bi katerikoli četverica hokejistov Olimpije zaprosila za izpisnico, bi jih skušal pregovoriti, naj še ostanejo, toda če ne bi hoteli, jim je pot vedno odprta.«

Na koncu svojega razgovora z dopisnikom Sporta je predsednik Olimpije še dejal: »Še enkrat vam pravim, da bi bil velik greh, če ne bi v hali treniralo in igralo tistem »veliko moštvo.« Konč-

no je to edini objekt te vrste v državi in zato moramo, kot košarkarji, v Ljubljani ustvariti močno ekipo.«

Nekaj dni pozneje, 21. 11. pa je bil v Sportu objavljen članek pod naslovom: »Sestavljajte tudi »atomsko moštvo« toda naše hokejiste pustite pri miru«, ki je v »domu« Olimpije — hali Tivoli — povzročil veliko polemiko in razburjenje. Ta sestavek je napisal sodelavec tega časopisa Dušan Dragojevič z Jesenic in ga objavljamo v celoti.

»Izjava predsednika Olimpije Franca Puterla, da Ljubljancani želijo »Super moštvo« je spet »zainteresiral« jeseniško javnost. Zelo dobro je znano, da odnosi na relaciji HK Jesenice — HK Olimpija niso dobri zaradi prehoda četverice mladih hokejistov Jesenic v Olimpijo in zato izjava predsednika Olimpije razumljivo ni mogla iti mimo našega hokejskega moštva številka ena. V hokejskih krogih Jesenic so omenjeno izjavo komentirali takole — oni naj sestavljajo ne samo »super« temveč tudi »atomsko« moštvo, če želijo, in morejo, toda nas, oziroma naše igralce naj pustijo na miru.

Do takega reagiranja je prišlo zaradi dejstva da sedaj pri Olimpiji igra kar osem jeseniških hokejistov. Če Ljubljancani res želijo uresničiti svojo željo, bodo morali, ker uvoza tujih igralcev pri nas ni, za igralce »super moštva« spet »pogledati« na Jesenice, kar bi prebivalci tega mesta dočakali z velikim ogorčenjem.

Dobro je znano, da Ljubljancani želijo čim več jeseniških igralcev, ker so leti zagotovilo za kvaliteto. Do sedaj jim ni uspelo angažirati najkvalitetnejših, razen Hitija, Beravs, Juga in Smoleja, toda videti je, da je Olimpija pripravljena storiti še več. Na začetku letošnje sezone so v Ljubljani trenirali — dokler še niso dosegli sporazum z Jesenicami — tudi trije »Amerikanci« Felc, Ivo Jan in Ravnik. Za sedaj je, razen pri Ivo Janu, dogovor z Olimpijo povsem propadel. Kljub temu pa so se pred nedavnim v slovenskem tisku pojavile vesti, da bi predsednik Puterle še vedno rad videl v svoji sredi Felca. Zaradi takih izjav na Jesenicah raste še večje sovraštvo do hokejistov Olimpije in njenega vodstva.

Kdo ima večino v HSJ?

Ceprav so do sedaj mnogi mislili in tudi trdili, da imajo Jeseničani, razen vladavine in primata na ledeni ploskvi, zaledje tudi na najvišjem hokejskem forumu — HSJ in so jih celo obsojali,

da so glavni povzročitelji nezdravih pojavov, da so pogosto diktirali in podobno, so jeseniški šampioni dostikrat bili primorani »plesati na tujo glasbo«. Logično bi bilo, glede na odločilno premoč in zasluge za reprezentanco, da bi zares imeli odločilno premoč na najvišjem hokejskem forumu. Toda na žalost Jeseničanov in na srečo mnogih drugih, so pogosto prav oni ostajali »praznih rok«. Tu moramo omeniti, da so v HSJ Jeseničani vedno v veliki manjšini v korist ljubljanskih predstavnikov, ki so seveda po večini zelo blizu Olimpije.

Jeseničanom je bilo obljubljeno, da se bo tekmovalanje »B« grupe svetovnega prvenstva 1966. leta skoraj v celoti odigralo v mestu najkvalitetnejšega hokeja v Jugoslaviji, kar pa ni bilo realizirano. Na Jesenicah so nameravali leta 1966 zgraditi hokejsko dvorano. Ko pa je bil denar zagotovljen in ko je železarna Jesenice že naredila železno konstrukcijo za streho brezplačno, je prišla direktiva, da se mora 180 milijonov S din uporabiti za dvorano Tivoli v Ljubljani in ne za dvorano na Jesenicah. Če pa se vprašamo, kdo vzdržuje hokejsko reprezentanco Jugoslavije, lahko mirno trdimo, da 80 % železarna in pa HK Jesenice v pogledu plačanih dopustov igralcev — delavcev železarne. Jesenice dajejo tudi hranarino svojim igralcem, kadar so ti na pripravih reprezentance, delno pa tudi plačujejo trenerja reprezentarce.

Patronat Železarne

Kolikšna je zasluga Jesenic za jugoslovanski hokej, ni treba posebej razlagati in zato ni čudno, da so Jeseničani že eno leto borijo z Olimpijo in HSJ za četverico mladih igralcev, čeprav se ve, da so to bitko izgubili.

Hokej je zelo drag šport, ker ne smemo pozabiti, da dobre drsalke veljajo okoli 90 tisoč S din, dočim kompletna oprema kar čez 300.000 starih dinarjev. Če tu vzamemo v poštev še vzdrževanje ledu, stroške za tuje trenerje, ki so dobri ekipi potrebni, hranarina, stroške gostovanja tujih klubov, nadomestila izostankov z delovnega mesta igralcem, potem takem ni čudno, da so prvaki Jugoslavije v pretekli sezoni samo za to porabili 37 milijonov S din. Zaradi tega pa imajo Jeseničani tudi celo vrsto mladih perspektivnih igralcev, ki bodo kmalu zaamenjali starejše in že utrjene šampione. Vse to pa je doseženo s trudom in z denarjem delavcev železarne. Delavci te tovarne so dajali iz svojih fondov največji del denarja za jeseniški hokej in so zato ponosni, da imajo že vrsto let daleč najboljši hokejski kolektiv v Jugoslaviji.

Zato ni čudno, da izjave v

tisku ali na katerikoli drug način, ki so naperjene proti jeseniškemu hokeju, če niso v mejah »fairplaya«, globoko prizadevajo to mesto, posebno pa njegovih 7000 delavcev železarne, ki z zelo težko prisluženim denarjem maksimalno pomagajo najboljšim jugoslovanskim hokejistom.

Lahko je upravi Olimpije izjavljati, da bi dala izpisnico kateremukoli od svojih igralcev, kot je to primer s štirimi mladimi igralci. Jeseničani so izračunali, da so za vsakega igralca od omenjene četverice, dali 8 milijonov S

din, Olimpija pa jih je vzela takrat, ko za Jesenice pravzaprav niso dali še ničesar. Vsekakor ima amater pravico oditi, kmor želi, toda druga stvar bi bila, če bi se omenjeni hokejisti Jesenicam že nekoliko »oddolžili«, kot je bilo to s Tišlerjem (ki je dobil izpisnico brez težav).

Zato Jeseničani še enkrat naročajo — sestavljajte moštvo, kakršnokoli hočete in želite, ker je to dobro tudi za nas, toda pustite naše hokejiste pri miru in jih vzgajajte tako kot mi, s svojim trudom in denarjem!«

Zimsko-športni center na Voglu

Mnogo je že bilo napisanega o našem največjem visokogorskem zimskošportnem centru Voglu nad Bohinjem. Več kot pol leta so tekla pogajanja med bankami in graditeljem, to je Transturistom iz Škofje Loke. Vse je že kazalo, da iz vsega tega ne bo nič in da bo Vogel ostal to, kar je. No, končno so se stvari premaknile na bolje. Kreditorji kakor investor so našli skupni jezik. Dela na urejanju zimskošportnega centra na Voglu bodo stekla. Vsi dobro vemo da je ozko grlo dostop na Vogel. Nihalna žičnica ni zmogla vsega in večkrat se je pripetilo, da so smučarji morali čakati po več ur, da so prišli na Vogel. Tudi v letošnji zimski sezoni bo še tako. Rekonstrukcija nihalne žičnice bo zaključena konec leta 1969.

Do bližnje sezone nameravajo samo izboljšati njeno tehnično stanje, tako da bo v skladu z zakonskimi predpisi. Do letošnje zimske sezone pa bodo že k obstoječim žičnicam na samem Voglu priključili še dve. Prvo vlečnico bodo zgradili do Konta, dolga bo 240 m in bo prepeljala okoli 500 smučarjev v eni uri. Druga bo za polovico krajša, speljana bo do Storeča. Njena prevozna kapaciteta bo nekoliko večja od prve. Velika prednost te žičnice je smučarjem približati izdelana smučišča v prvem Voglu. Kraj je namreč

zelo gladek in travnat, zato bo smučanje možno takoj, ko bo zapadlo nekaj centimetrov snega. Smučišča v tem delu so zato primerna za zgodnje jesenske treninge vrhunskih smučarjev in pa seveda tudi začetnikov.

Največja pridobitev pa bo izgradnja smučarske proge iz Šije glave v Ukanco v Bohinj. Ta smuka bo dolga okoli osem kilometrov in se jo bodo posluževali predvsem boljši smučarji pri sestopu. S tem bo razbremenjena nihalna žičnica. Kakor smo izvedeli, je približno dve tretjini proge že urejene. Zadnji del, prehod iz visokega sveta v zeleni pas, pa bodo pričeli urejati takoj. Na pomoč jim bo priskočila tudi JLA, ker je tu treba razstreliti več skal. S to smučarsko progo bo pridobil mnogo na veljavi Zadnji Vogel in prekrasna smučišča v tem delu.

Seveda pa pri Transturistu niso pozabili tudi na druge izboljšave. Povečali bodo skrb za red na smučiščih. Vse smučarske proge bodo opremili z novimi smernimi in opozorilnimi znaki. Pridobitev pa je tudi dnevna karta za neomejeno število voženj na vseh žičnicah sistema Vogel.

Če bo teklo vse po predvidenih načrtih in če bodo banke nakazale v dogovorjenem roku kredite, bo Vogel za sezono 1969/70 nared in dokončno dograjen.

— ne

Hokej

MEDVEŠČAK : KRANJSKA GORA 8 : 3
(3:0, 3:1, 2:2)

Mladi igralci Kranjske gore so v soboto dokazali, da niso za podcenjevanje, kot so nekateri po prvih rezultatih že napovedali. Moštvo ni igralo podrejeno vlogo, igra je bila vseskozi odprta in tri gole so kranjskogorci dobili z igralcem manj. Izredno se je izkazal z dobro obrambo vratar Makuc, ki je branil v odlični formi. Posebno zanimiva je bila zadnja tretjina, ko so mladi igralci veliko napadali in dosegli v zadnji tretjini neodločen rezultat.

Strelec za Kranjsko goro — M. Jan 2, Hribar 1.

MLADOST : KRANJSKA GORA 1:4 (0:1, 0:2, 1:1)

V drugem srečanju v Zagrebu je moštvo Kranjske gore popolnoma zaslužno premagalo slabe domačine in tako doseglo precej važne točke v borbi za sredino lestvice. Gostje so bili boljši v vseh pogledih, domačine so nadigrali po hitri in tehnično boljši igri ter šele v zadnji tretjini dopustili domačinom, da so se sile na igrišču izenačile.

Strelec za Kranjsko goro — Pipan 2, Poljanšek 1.